CONSILIORVM SEV RESPONSORVM IVRISCONS. IO. FRANCISCI Schenardi.

LIBER SECVNDVS.

SVMMARIVM.

1 *ASSESSOR, Quemadmodum Iudex debet habere mercedem, seu salarium pro laboribus, studijs, & consilijs.*
2 *Consultori debetur salarium sui consilij.*
3 *Assessoris officium est consulere.*
4 *Assessori, & Iudici etiam habenti salarium de publico, debetur merces, & salarium pro extraordinarijs laboribus.*
5 *Assessor præmijs est inuitandus.*
6 *Mercenarius dignus est mercede.*
7 *Consilium iustum vendi potest.*
8 *Assessori de quibus laboribus & officijs debeatur merces eo. num. 7. & seqq. vsque ad num. 12.*
13 *Merces debet laboribus commensurari.*
14 *Merces crescit, & decrescit prout labor.*
15 *Merces Assessoris quibus inspectis taxanda & num. 25.*
16 *Merces, seu salarium potest recipi, & exigi etiam ante sententiæ calculum: Etiam ante consilium editum num. 17. Ratio num. 18.*
19 *Sportulæ debent offerri.*
20 *Lucrum qui recusat, sibi dicitur insidiare cum potest illud recipere.*
21 *Salarium Iudicis debetur ex singulo capite petitionis.*
22 *Sententiæ tot sunt quot capita petitionis.*
23 *Salarium debetur etiam partibus concordatis.*
24 *Assessoris salarium quando a Iudice, & quando a partibus solui debeat.*
26 *Salaria debentur iuxta consuetum.*
27 *Munera in pecunijs consueta recipi possunt.*
28 *Assessor censetur conductus sub consuetis salarijs, præmijs, & muneribus.*
29 *Consuetudo etiam legibus contraria Iudices, & Assessores excusat.*
30 *Consuetudo attenditur etiam post reformationem nisi salaria leuia augeantur.*
31 *Consuetudo Fori probatur fide procuratorum, & Notariorum.*
32 *Transgressio non est vbi non est lex.*
33 *Iudex ideo non potest in arbitrarijs reprehendi.*
34 *Casus plures sunt quam leges.*

94 Fisco

152 *Testis tenetur locum, & tempus declarare ad instantiam officialis contrarium probare volentis.*

153 *Extraiudiciale dictum alicuius, vel confessio non probatur unico teste, sed duobus de loco, & tempore contestibus.*

154 *Indicium remotum non nisi probatur duobus testibus.*

155 *Testes ad probandum aliquod extraiudiciale dictum, debent esse omni exceptione maiores.*

156 *Confessio extraiudicialis ad hoc, vt ad indicium sufficiat non debet esse informis, incerta, vel vaga, sed talis, quæ delictum necessario, & vniuocè concludat.*

157 *Interpretatio in dubio fit illiciti exclusiua.*

158 *Confessio non verisimilium nil probat, vel non verisimili.*

159 *Probatio omnis prosternitur, cui inuerisimilitudo aduersatur.*

160 *Amicitia, vel loquela subditi cum inimico principis sui non est punibilis, nec de iure prohibitorum, nisi probetur quod tendat ad præiuditium Principis.*

161 *Mali etiam speciem solam esse cauendam.*

162 *Absolutus tamquam innocens non potest amplius ex superuenientibus inditijs inquiri, etiam quod debuisset absolui solum quia non probatum erat.*

163 *Inditium nouum quod esse, vel non esse dicatur.*

164 *Inditij veteris noua probatio non admittitur etiam contra absolutum, quia non erat probatum.*

166 *Fisco qui citra alicuius iniuriam prodest laudandus est.*

168 *Indemnitati Officialis absoluti obnoxij sunt Iudices Assessores, Ministri, & Deferentes, & seqq.*

170 *Assessoris consilio præsumuntur omnia facta, nisi contradicat, & seqq.*

ARGVMENTVM.

Tractatus de Sindicatu, mercede Officialium, salario, & sportulis, studijs, laboribus, consiliis, & officiis Assessorum. De eorum defensionibus. Et testibus contra eos non admittendis.

De crimine Barataria, & Repetundarum.

De ratione interpretandæ reformationis.

De Extensione prohibita in pœnalibus, & correctoriis.

Qualem probationem requirat extraiudiciale dictum, vel confessio.

De semel absoluto quando, & quibus inditiis iterum eadem repetatur inquisitio.

CONSI-

CONSILIVM PRIMVM.

IVDICA ME DEVS, ET DISCERNE Causam meam.

OMNIS ferè in Sindicatu Officialis defensio ista rum Iuris sanctionum veritate concluditur ita, vt qui quamlibet imputationem alterutra sanctione valet euitare, in absolutione versetur, & contra suæ indemnitati obnoxios actione vtatur.

Prima est, quòd Iudici, & multo magis Assessori, maximè etiam non habenti sala-
1 rium de publico † debetur merces, & salarium pro laboribus, studiis, & consiliis, quæ facit in causis c. statutum, §. Assessorem vbi glo. in verbo competenti salario de rescrip. in 6. lib. 1. C. de off. Assess. & l. diem functo, ff. eo. gl. in c. cum ab omni in fin. de ui. & honest. Cler. Nauar. in comm. de datis, & promissis pro iust. obtin. notab. 11. nu. 26. Menoch. tract. de Arbitr. Iud. casu 342. nu. 40. & in fin. Couar. in comm. ad regulam peccatum, §. 3. num. 2. Rol. a Valle, consil. 87. num. 3. lib. 2. Caball. ad constit. Egid. lib. 2. cap. 31. numero 2. Viu. decis. 113. Foler. ad constit. Regni incip. Ad hoc volentes numero 2. Spec. in tit. de assess. §. salarium, & in tit. de Salar. §. dicturi numero 10. in fi. & numero 14. Idem Menoch. casu 254. Francus in d. c. statutum. §. Assessorem in fi. Pute. tract. de Sindic. in verbo Assessor cap. 1. numero 23. Affl. ad constit. Regni incip. Capitaneum lib. primo sub numero 32. Bal. in consil. 353. sub. num. 2. lib. 5. Idem Affl. in costit. incip. vt vniuersis num. 45. Anibal Monter. in comm. ad statu. Bonon. tit. de confiden. & suspec. in verbo salarium, & in tit. seq. in verbo Iudicibus.

2 Sicuti & de Consultore † dicitur (asses-
3 soris enim † officium est consulere, Dec. consil. 8. num. 2.) glo. & Fran. in d. §. assessorem in fi. Menoch. casu 228. num. 25. Ioseph. Lud. decis. Perus. 74. num. 1. & 2. Asin. praxi §. 25. cap. 29. per totum, Pute. tract. de Sindic. in verbo salarium cap. 4. sub num. 4. Quinimo etiam si habeant de publico salarium, debetur eis nihilominus vltra il-
4 lud pro extra ordinariis laboribus † merces Bertaz. consil. 180. num. 4. Pute. de Sindic. verbo salarium, numero 1. Boni enim sunt præmiandi, Bal. consil. 194. num. 2. ad fin. vbi in specie nostra lib. 2. Alex. Raud. consil. 49. & consil. 50. nu. 445. & 570. numero 114. lib. 1. Foler. ad d. const. ad. hoc, numero 4. Et præ-
5 miis † inuitandus est assessor d. l. C. de off. assess. glo. fin. d. cap. cum ab omni.

6 Dignusque est † mercenarius mercede Menoch. cons. 228. nu. 14. lib. 2. Deut. 14. Leuit. 24. & 13. q. 5. c. 1

In cuius mercedis, & salarij rationem, nedum ex allegatis, consilia veniunt, quæ
7 etiã † iusta vendi possunt glo. in d. §. assessorem in verbo competenti; sed & studia Affl. ad dict. constitut. Regni incip. Capitaneum sub num. 32. processusque
8 & scripturarum † examen. Foler. ad d. constitut. incip. Ad hoc volentes nume-
9 ro 3. Mediatoris † officium, quod vel inter Præsidem, vel Cameram, & subditum facit, vel inter partes ipsas controuertentes toto tit. de proxen. Raud. d. consilio 50. numero 293. 548. 562. 564. 584. & seqq. vsque ad nu. 588. & num. 625. & 673. Imò, & illius hu-
10 manitatis meritum, quod † partes li-

benter excipiendo, docendo, monendo,
& referendo præsidi, atque eum sollici-
tando, memoremque faciendo contra-
hit, Nauar. in d. comment. de datis, &
promissis pro iust. num. 51. & 53. Et tan
11 dem pro omni † labore, glo. fi. in d. c.
cum ab omni, Affl. & Foler. Couar. Me-
noch. & alij in locis allegatis, etiam si
12 pluribus Iudex, vel Assessor vtatur † of-
ficiis, prout Iudicis, consultoris, taxato-
ris, mediatoris, & similium, Raud. d. cōs.
50. nu. 564. 579. & 584. & seqq. Cui
13 labori † debet merces, seu salarium com
mensurari arg. l. scio, ff. de ann. leg. Bar.
Alex. & alij d. l. diem functo relati per
Raud. d. cons. 50. num. 481. Ita vt reci-
piat diminutionem vel augmentum, pro-
14 ut labor crescit † vel decrescit, Surd. cōs.
66. num. 6. lib. 1. Bertaz. cons. 81. nu. 13.
Menoch. de arbit. casu 223. Raud. d. cōs.
50. num. 476. Hisq; vnum notabile addit
Surd. cons. 42. nu. 2. Quòd imò non de-
bet salarium Assessoris proportionari ad
laborem tantum, cum etiam in eo scien-
15 tiæ probitatis, & intellectus ratio † habea
tur. Et ideò illud verius honorarium ap-
pellari post Rip. & Ceph. tradit ibi. Idem
Surd. cui addo Costam tract. Ratæ quest.
86. nu. 5

Secunda conclusio est, quòd præmium, seu
salarium prędictum licitè vsq; ad concur
rentem ipsius mercedis quantitatem pe-
16 titur, & † recipitur etiam ante ipsius sen-
tentiæ calculum, nec intra summam præ-
dictam recipiens dicitur crimen barata-
riæ cōmittere Spec. tit. de salar. §. 1. vers.
pen. nota §. dicturi num. 14. Cors. sing.
297. in fi. Salic. in l. iubemus C. ad l. iul. re
pet. Pute. de sind. verbo corruptio cap. 3.
nu. 3. Monter. ad stat. Bon tit. de confidē.
& suspectis in verbo depositum Decia.
tract. crim. lib. 8. c. 35. nu. 46. Farin. praxi
sua crim. q. 111. art. 8. n. 230. Viu. d. decis.
113. n. 1. Menoch. in add. ad casum 342.
nu. 3. Pesettus cons. 182. pro tollendis nu.
1. Menoch. d. casu 342. nu. 40. Bal. consi.
297. nu. 1. lib. 5. Decia. d. cap. 40. num. 2.
17 Et etiam ante † consilium editum, Luc.
de Penna in l. 12. nu. 9. C. de prox. sac.
scrin. lib. 12. gl. in d. c. statutum, §. assesso-
rem in verbo competenti salario Bertaz.
cons. 81. n. 5. Viu. decis. 113. n. 8. Mascar.
tract. prob. concl. 164. nu. 11. Farin. d. q.
111. art. 10. nu. 241. Put. tract. sind. ver-
bo corruptio cap. 3. nu. 3. Rationem vnā
adducit Monter. vbi supra, quia ante li-
18 benter post † partes difficilius soluunt: &
ante promittunt maria, & montes, sed fi-
ne consecuto, decipiunt. Raud. cons. 49.
num. 87. & cons. 50. nu. 317. lib. 1. & nu.
667.
19 Sunt. n. sportulæ, quæ & † debent offerri
Lucas de penna in l. 12. nu. 28. c. de prox.
sac. scrin. lib. 12. & dicitur sibi insidiare,
20 qui cum † potest, lucrum recipere, recu-
sat Raud. d. cons. 50. nu. 505. Multò ma-
gis aūt cum Officialis, & Assessoris rece-
21 ptum ualor † sententię vtrumq; compre
hendit, in quo per singula capita petitio-
nis ratio habetur Rol. a Valle cons. 87.
num. 5. lib. 2. Surd. cons. 66. num. 10. lib.
22 1. cum tot etiam † sententiæ dicantur
Raud. d. cons. 50. num. 528. Prædictaq;
23 omnia etiam partibus concordatis † sunt
æquè seruanda, Ias. in §. tripli. nu. 58. In-
stit. de actio Costa tract. Ratæ, q. 58. nu.
2. & quæst. 86. in fine.

Tertia est conclusio, quod Assessoris mer-
ces seu salarium, cum Assessore indiget
Præses, qui per se non satis sit muneri
sufficere, debet non a Iudice de suo
24 solui, sed † a partibus prouideri tex.
est expressus in dict. cap. statutum, §. as-
sessorem, Bar. in l. si postulauerit in
fin. prin. ff. ad l. Iul. de adul. Alber.
de Ros. in l. sed & loci §. in iudicio argu.
illius tex. ff. fam. hercis. cum qua vide-
tur transire Monter. ad statutum Bon.
tit. de confiden. & suspec. in verbo con-
silio.

Quarta conclusio est, quòd cum non sit As-
sessorum merces, & salarium legibus,
nec statutis diffinitum, illud causæ, quali-
tate, dantis persona, recipientis excellen-
25 tia, & dignitate inspecta † debeat arbitra
ri gl. in d. §. assessorem verbo competenti
salario l. 1. §. in honorariis vbi gl. in verbo
honor. ff. de var. & extraord. cognit.

Imò

Imò & mole negociorum inspecta mer-
cede carentium, Menoch. consil. 228.
num. 48. & 49. lib. 2. Et in prædicta ta-
xatione omnino consuetudinis obserua-
26 tio † retinetur gl. in d. §. assessorem Ber-
taz consil. 71. num. 8. & 21. & cons. 81.
num. 2. & 5. cum add. & cons. 180. nu. 7.
Couar. de reg. peccatum §. 3. num. 2.
Menoch. d. casu. 342. in fine, Rol. dict.
consil. 87. nu. 3. constit. Egid. lib. 2. cap.
31. nu. 2. Raud. d. consil. 49. num. 103.
Qui nu. 113. subdit, Ideò etiam mune-
27 ra in pecuniis consueta † recipi posse, sub
28 quo consuetudinis † beneficio censetur
assessor conductus Bertaz consil. 71. nu.
202, & consil. 81. num. 5. cum add. &
cons. 180. nu. 2. vbi de consuetudine at-
tendenda solius etiam vltimi prædecessoris,
Puteus tract. de sind. verbo salarium cap.
6. num. 16. Surd. consil. 42. num. 13.
Quinimò etiam, quod legibus consuetu-
do repugnaret Assessorem, vel Iudicem
29 nihilominus excusare † tradit Farin. dic.
quæst. 111. art. 8. num. 222. Bertaz d.
cons. 71. num. 16. Bero. cons. 190. nu.
3. lib. 3. Raud. d. cons. 49. nu. 99. 100.
104. 107. & 125. & quod plus est scri-
bit idem Raud. cons. 49. num. 122. quod
& si consuetudines reformatio tollat, de-
beat nihilominus salariorum consuetudo
30 † seruari, nisi quæ leuia sunt salaria, au-
geantur. Quæ consuetudo Procurato-
31 rum, & Notariorum fide † probatur,
Idem Raud. d. cons. 50. nu. 179.
Vnde ex prædictis inferimus nos quantitatis
salarij legem scriptam, vel non scriptam
habere, vel non habere, si habemus, illi
standum, si non habemus, transgressionis
32 et accusationem † cessare. Quoniam per
legem cognitio peccati Apost. ad Rom.
3. & vbi non est lex, ibi nec legis trans-
gressor. Idem Apost. ad Rom. 4. Vene-
rab. Beda, in capue. tertium, quartum, &
sextum Pauli ad Rom. Quod ideo etiam
videtur de mente Bal. in consil. 297.
num. 2.
Hæcq; puto ratione traditum, Iudicem non
33 posse † in arbitrariis reprehendi Ioseph.
Lud. decis. Lucen. 1. num. 30, Menoch.
de arbitr. casu 176. num. 5. Nam tunc
solum cum lex deficit, iudicis succedit ar
bitrium l. 1. vbi Doct. C. de iure deliber.
Menoch. in prohem. de arb. iud. & quęst.
11. quod de positiua puto lege intelligen
34 dum cum † longe plures sint casus, quàm
leges l. neq; ff. de legi. Naturalis enim
35 nunquàm deficit, quæ est scripta † in cor
dibus nostris, Apost. ad Rom. 2. & qua
36 † debet Iudex, scriptæ defectu, arbitran-
do vti l. scire oportet, §. sufficit, ff. de ex-
cus. tuto. Bal. cons. 177. in Ecclesia col. 2.
lib. 1. latè per Menoch. de arbit. quæst. 13.
Quinta est conclusio, post latam sententiã,
seu post iudicium aliter conclusum, (si
tamen nulla præcessit illicita promissio;
37 Quæ autem † illa sit docet Nau. in cõm.
de datis, & prom. pro iust. obtin. nota. 11.
38 num. 20. & 21. Vbi quod promissio † gra-
titudinis non est transgressio, eo minus Iu
dice silentio non exprimente consensum
Raud. d. cons. 50. nu. 312. & 360.) etiam
vltra congruens salarium indifferenter re
39 cipi † posse, tuncq; baratariæ crimen ces-
sare, quo etiam corruptionis occasio ces-
sat Anch. cons. 271. nu. 9. Menoch. d. ca-
su 342. nu. 39. Mascar. tract. probat. cõ-
clus. 164. nu. 14. & concl. 166. num. 8.
Bertaz cons. 71. num. 32. & ibi. add. in
lit. b Farin. d. q. 111. art. 8. num. 220. Ba-
iard. in add. ad Clar. quæst. 73. num. 29.
Idem Menoch. de Arbitr. cẽt. 6. casu 517
nu. 8. Alex. Raud. tract. de anal. cap. 31.
num. 35. & cons. 49. num. 85. & cons.
50. num. 433. 483. & 667. Quod & in
foro conscientiæ receptum dicit Nauar.
in d. Comm. de datis, & promi. not. 17.
num. 31. vers. sed iis. Tunc enim datur
ipsi potius vt amico quàm vti Iudici, q.
40 † nullo iure prohibetur. Bertaz. d. consil.
71. num. 30. & ibi add. in lit. Mascar. de
prob. concl. 164. num. 12. Farin. d. art.
10. num. 243. & seqq. Raud. d. cons. 49.
nu. 117. & d. cons. 50. nu. 443. Amede.
de sind. num. 269. Ioseph. Lud. concl.
70. illat. 102. & tunc solum Baratariæ cri
41 men committitur, quando † corruptio-
nis pendet periculum, Bertaz. cons. 71.
num. 6. & 7. Raud. d. cons. 50. num. 521.

42 Idq; etiam colligitur de mente † statuentium in crim. cap. 89. & 90. qui de corruptione ad aliquid de futuro obtinendum loquuntur, vt in casu eiusdem statuti Papiæ sic tempora distinguit Menoch. d. casu 342. nu. 39. Idq; legitur etiam capitulis anni 1596. ab excelsis Communitatibus decretis, esse diffinitũ, vt Iudicio finito, nulla illicita præcedente promissione, Iudex vltra salarium recipere non prohibeatur, quibus iuri communi, statuto, & capitulis etiam reformat.o debet conformiter interpretari, ex his, quæ infra allegabuntur in nona conclusione.

Sexta est conclusio, quod neq; in salarijs definitis, quæ debentur Iudicibus, quibus seruiunt Assessores, potest ipsis ante iudiciũ finitum aliquid plus salario recipiẽtibus, leuis transgressio imputari; quoniam de
43 leuibus, & † minutijs nemo sindicatur, Bal. in l. ne quicquam §. proficisci q. 33. ff. de off. procons. Tiracq. tract. de rebus exig. num. 13. Caball. ad constit. Egidia. lib. 2. cap. 40. in princ. nu. 2. Alex. Raud. cons. 50. nu. 76. & 524. lib. 1. vbi dicit viginti aureos non esse habendos in consideratione. Sed hoc ego arbitrarium iudicibus Sindicatoribus relinquo cum Menoch. de arbitr. casu 88. nu. 51. & alibi, Conclusionem tamen firmant etiam latè tradita per Ias. in l. sciendum num. 8. & seqq. ff. qui sat. cog. Crau. cons. 48 num. 12. & cons. 182. num. 16. Hier. Manil. in repet. l. quoties num. 485. & seqq. C. de rei vindic. & enumerata per Tiracq. in tract. de iud. in rebus exig. Quinimò refert Raud. d. cons. 50. nu. 685. Officiales
44 semper fuisse † ratione munerum absolutos, dummodo absfuerit dolus, & baratatria: Multò magis debet ille absolui, qui propter multa seruitia, quibus in varijs
45 † functionibus fideliter inseruiuit Reipublicæ, commendatur Cassan. tract. gloriæ mundi in gl. mundi par. 6. consid. fin. Leoninus consi. 57. sub. num. 30. & pro quo etiam postulãt animi dotes, quarum
46 † publicus vsus ad inimicitias, amicitias conuertit, vt admonebat Dionisius Cassius lib. 79. hist. Rom. & Greg. Tholos. in comm. 4. Sintax. artis mirab. fol. 164. Quorum ideo Officialium Leoninus miseriam deplorat d. cons. 57. sub. num. 4.
47 his verbis. Cum † nihil tam malignantiũ capax sit, quam magistratus, (cum id, quod agitur, omnes videant consilium verò rationem, finem, atq; rei destinatũ exitum pauci intelligunt) ipsius Reipublicę interest diligenter prouidere, ne huiusmodi viri boni in aperto, & oculis hominum degentes, maleuolorum insidiis circumueniantur, aut ex sinistra suspicione, criminis labe aspergantur, aut ad notabile facultatum suarum damnum pro laboribus Reipublicæ impensis ex improuiso vrgeantur: hæc ille: Quam functionis, & difficultatem, & periculum prospiciẽs Themistocles Neoclis filius dicebat: Si mihi ostenderitis duas vias, quarum vna ad infernum, altera ad Tribunal duceret, multò libentius illam ingrederer, quæ rectà tendit ad infernum. Non ignorabat enim vir sapientissimus, quantæ curæ, molestiæ, & vexationes circumueniant eos, qui in Magistratu constituti omnibus expositi esse coguntur; AElia. lib. 6. var. hist. Antigones Rex cum Regium sibi traditum accepisset diadema, dixisse fertur. O nobilem magis, quàm felicem pannũ, quem si quis cognoscat, quàm multis sollicitudinibus, periculis, & miseriis sit refertus, ne humi quidem iacentem tollere vellet. Val. Max. lib. 7. c. 2. var. histor. & ob æus ferm. 76. Innocentij Tertij ad hoc singularis est lectio in c. qualiter, & quando secundo ex̃ de accus. quam libenter referimus: licet autem hoc sit obseruandum in subditis, diligentius obseruandum est in Prælatis, qui quasi signũ sunt ad sagittam; & quia non possunt omnibus complacere, cum ex officio suo teneantur non solum arguere, sed increpare, suspendere, & ligare, odium multorum incurrunt, & patiuntur insidias. Et ideo, subdit, sancti Patres prouidè statue-
48 runt, vt accusatio † Prælatorum non facilè admittatur, ne concussis columnis corruat ædificium, nisi diligens adhibeatur cautela, per quam non falsæ solum; sed

etiam

etiam malignę criminationi ianua clauda
tur, hactenus Pontifex. Adde Neuiz.
conſ. 76. nu. 7. & quæ infra ſcripſi verſ.
fuitq; ſummæ. Quid autem Leoninus
Themiſtocles Antigonus, Innocentius,
Neuizanus, & alij dixiſſent noſtræ con-
ditionis expertes, ignoro aliqua, non præ
tereunda lector in Epiſtola libri Primi Cō
ſiliorum in eorum dedicatoria videbit
Nos maiora ſuſtinemus, quæ etiam hic
producit vulgare diſcrimen, quod lippos
non latet neque tonſores: Et quod etiam
futuris ſæculis (proh dolor) noſtrum cō-
ſignabit; ſermonē hunc me magis, quàm
voluntas, ius relinquere cogit: Dei con-
ſolatio Lucæ 21. & Pſal. 54. non parum
lenit dolorem.

Septima eſt concluſio, nec palàm, & bona
fide receptum ſaltem pro iuſta ſententia
49 ad † Sindicatorum inquiſitionem perti-
nere, cum crimen hoc corruptionis, & ba-
ratariæ dolum omnino requirat, vel omni
no ſaltem culpam proximam dolo. Alex.
Raud. conſ. 49. nu. 82. & conſ. 50. num.
316. & 434. & 559. Bertaz. conſ. 71.
nu. 23. & 59. & conſ. 81. num. 6. & 29.
& conſ. 180. nu. 14. Soc. reg. 37. Baiard.
ad d. q. 73. num. 26. Farin. d. artic. 8. nu.
220. Maſcar. tract. prob. concl. 164. nu.
16. Statutaq; noſtra ſi bene intueantur,
dummodo damnum nulli inferatur, vi-
dentur receptionem ſaltem conniuendo,
permittere. Vtrunque enim ſtatutum 89
50 & 90. damnum † præſupponit illatum,
quod iubet reſtitui. Cum autem lex ali-
51 quid † præſupponit, debet illud adeſſe,
glo. in l. mancipia C. de ſeru. fugit Bec.
conſ. 62. nu. 5. Conuenitq; ſtatutum no-
ſtrum ſic intellectum cum Vrbis Romæ
52 † & totius Italiæ obſeruantia, de qua per
Viuium d. deciſ. 113. nu. 14. Raud. cōſ.
49. num. 116. Ioſeph. Lud. comm. cōcl.
cap. 38. illat. 102. vbi dicit malè facere,
qui tales moleſtant.

Octaua eſt concluſio, crimen hoc etiam for-
miter receptione commiſſum re integra
53 † reſtitutioni purgari. Boer. deciſ. 153.
num. 56. Menoch. d. caſu 342. num. 32.
54 Et licet pœnitentiam non † admittere vi
deatur communiter receptum, vt per Pu
teum tract. de ſind. in prin. num. 67. Ba-
iard. in addit. ad Clarum dic. quæſt. 73.
nu. 22. Nihilominus cum pęnitentiæ ad-
55 ditur recepti reſtitutio limitatur † dicta
communis traditio, vt per Boer vbi ſupra
& per Menoch. cum quibus videtur, &
Baiard. tranſire, quæ tamen reſtitu-
56 tio eſt facienda † parti Bal. conſ. 194. nu.
3. lib. 2. Baiard. ad Clarum d. q. 73. nu.
23.

Nona eſt concluſio, de Officialibus corrup-
tis ſiue committentibus barattariam re-
formationem in capitulis 12. & 17. nil
diſpoſuiſſe, ipſos omnino ſilentio præteri-
tos, a quibus, quomodo, & de quibus de-
beant ſindicari, ſtatutorum diſpoſitioni,
57 † & obſeruationi reliquiſſe, & ſtatutis
prioribus, eſſe ſtandum arg. l. aurelia, §.
qui filias ff. de adim. lega. Natta in conſil.
484. nu. 13. & conſ. 527. num. 12. per
tex. in lege iuriſgentium § adeo ibi ſi po-
teſt ff. de pact. ſicuti in caſibus omiſſis a
58 ſtatuto † ſtatur iuri communi l. ſancimus
C. de teſta. l. præcipimus C. de appell.
Doc. in l. ſi cum dotem ff. ſol. mat. Re-
gulare enim eſt, niſi ſit expreſſum, nunq̄
per ſequentem diſpoſitionem priori cen-
59 ſeri † derogatum d. l. ſancimus, & d. l.
præcipimus, Bar. conſ. 72. ex facto col.
3. verſ. ſed poſito Dec. conſ. 97. num. 5.
Et in terminis reformationis, & ſtatuto-
rum, quòd, quàm poſſibile ſit, debeat ſta-
tutorum correctio reformationis interpre
tatione euitari, a quibus non ſit receden-
60 dum, niſi † quatenus verbis expreſſis re-
formatio corrigat, conſuluerunt Dec.
conſ. 3. num. 7. & conſ. 358. nu. 3. verſ.
ſecundo videndum Pariſ. conſ. 56. num.
24. & ſeq. lib. 2. Decia conſ. 46. num. 16.
lib. 3. Bec. conſ. 1. num. 13. Multò minus
cenſeri debent capitula prædicta reforma
tionis 13. & 17. de officialibus idem, qđ
de ſubditis litigantibus expreſſit, tacitè
diſpoſuiſſe; Quia vltra quod interpre-
tandæ reformationis communi regulæ, &
traditioni aduerſatur, ex ſupradictis, incō
uenientia, iuris correctionis, abſurda, &
præiudicia multiplicarentur, augereturq;
iniquitas,

iniquitas, & odium, quæ omnia tamen
61 debent † euitari, excludi, & minui c. odia de reg. iur. in 6. l. scire cum oportet §. aliud ff. de excus. tut. & latè de omnibus Paris. probat cons. 47. num. 79. vsq; in finem lib. tertij.

Primum enim illud esset inconueniens, absurdum, odiosum, & iniquum, quod in correctoriis, & pœnalibus fieret extensio de persona ad personam iure penitus improbata, etiam ex identitate, & maioritate rationis, quæ aliunde procedat, quàm
62 a vi regulæ, cui † licet de reg. iur. in 6. patet doctr. Barr. in l. si constante num. 43. ff. sol. matr. Euer. in loco a ratio. legis, col. 7. in fi. ver. secundo casu Ias. in l. si quis id quod num. 17. de iur. om. Iud. & in l. fin. num. 5. de in ius voc. & in l. de quibus num. 14. de legi. & in auth. quas actiones num. 2. 21. & 22. C. de sac. Eccl. Bened. Capra in reg. 90. num. 113. Ioann. Picus thesau. comm. opi. in verbo extẽsio. Emanuel Suarez in thesau comm. opin. num. 237. Arius Pin. in l. 1. par. prima, nu. 68. C. de bo. mat. Viu. lib. p. opin. 107. Buc. in reg. 286. Marsil. consil. 13. num. 36. Alex. cons. 113. Viso Instrum. col. fin. lib. 2. Ceph. cons. 72. col. 7. in fine vers. nec ob alia ratio Bal. Ripa, in l. si constante num. 66. sol. matr. Vbi etiam si ratio sit scripta, quod nihilominus nõ fiat ex ea extensio
63 in penalibus, † & correctoriis simul gl. & Doc. in d. auth. quas actiones, & in d. l. præcipimus gl. not. in clem. vt hic qui in vers. Cathedralibus in fi. off. de ætа. & qual. Gemi. in c. 1. col. 4. in fin. de temp. ordin. in 6. Imol. in l. si vero §. de uiro, col. 10. vers. secundo casu. ff. sol. matr. & in cl. 1. nu. 37. de elect. Anch. in c. 1. all. Abb. in c. vna num. 4 ex de sent. excom. Bertach. post Bal. in repert. verbo extensio num. 20. Dec. in l. non debet num. 4. de reg. iur. Franc. Veg. cons. 2. num. 71. vsq; in fi. vbi probat in correctoriis, & pęnalibus simul nunquam extensionem fieri etiam ex maioritate rationis, etiam si persona nõ expressa verbo largè sumpto
64 cõprehẽderetur Multò minus † ad iurisdictionẽ inferioris extendendam Raud. d. cons. 50. num. 303. & seq. Officialis
65 enim sola iurisdictione vtitur † statutis expressa. Dec. cons. 8. num. 1. vers. secundo Bal. in auth. cassa col. 1. C. de sacros. Eccl. & in auth. statuimus col. 2. C. de Episc. & Cler. Dec. cons. 5. col. 1. & cons. 8. col. 1. & cons. 301. col. 3. & l. 1. num. 9. de reg. iur. Quæ veritas in concl. decima, solutione contrariorum latius confirmabitur.

Secundum, quia illa auctoritas, quam om-
66 nia iura † abhorrent, quod idem Iudex, & Magistratus sit in causa propria l. 1. ff. ne quis in sua cau. l. quisquis C. de postul. Bart. in quæst. 14. nu. 2. Soc. reg. 21. Iudex in causa Oldra. cons. 303. num. 5. vbi cæteris melius scribit ampliaretur ad alias personas, & maiores expressis, caperetur; interpretatio, qua, quod est ini-
67 quum, magis augeatur, contra † omnem interpretandi rationem de qua per Rom. cons. 62. num. 4. vers. non enim, & cons. 16. num. 3. Nec quin idem rectè dicatur Iudex, & pars, est hæsitandum, cum idem
68 † sit qui probat, & cui probatur Bar. in d. q. 14. sub. nu. 2.

Tertium, quia censeretur dẽ eis personis sub audito intellectu dispositum, in quibus pœnæ non concurrunt, vt in ciuili amissio causæ, in criminali prioris delicti vendicatio, quæ in Officialibus nequeunt cõcurrere. Quo casu statutum non in talibus habere locum, in quibus nequit pęna-
69 rum habilitas † inueniri, probat Signor. de Homod. cons. 239. num. 5. Rota Luc. Valler. Relatore, decis. 84. col. 2. sub vers. absoluimus post Dec. in l. 1. num. 15. C. de eden. Rui. cons. 83. in fine lib. 5. ex his sequens etiam magis defendetur conclusio.

Decima ergo est conclusio, pęnam Iudicis vel cuiuslibet Officialis, qui baratariæ, vel legis Iuliæ repetundarum Reus inue-
70 niatur Fisco † applicari gl. in l. 2. vers. & hoc ff. ad l. Iuliam repet. gl. in l. 1. vers. nisi turpiter, & ibi Sali. nu. 6. C. eo. Boss. tit. de eff. corrupto sub nu. 7. Decia. tract. crim. lib. 8. cap. 39. nu. 22. Gramm. Voto 25. num. 7. per auth. sed nouo iure C. de

pœna

pœna iud. qui malè iudi. Paris. de Puteo tract. de sindi. in princ. nu. 170. quod expressum legimus statutis criminalibus 89. & 90. Imò, & ipsa reformatione repetitum, verbis, mente, & ratione in præfatione ibi, *per il profitto della Camera Dominic.* in cap. 7. ibi, *farne conto alla Camera Dominicale*, in cap. 10. ibi *sia tenuto auanti il Conseglio render il conto*, in cap. 12. ibi, *applicate*, & per totum, & in ca. 33. ibi, *& le condannationi siano applicate alla C. D.* Quorum omnium capitulorũ combinatione, & argumento nobis Reipublicæ clara aperitur voluntas, quod in
71 casibus † & personis dumtaxat expressis videlicet subditis, dantibus, vel offerentibus tantum officialis pœnam retineat. Reliquorum autem omnium mulctam Fisco sine exceptione consignet. Hancq; sine dubio veritatem quilibet intellectus non infirmi retinebit, qua tot præiudicia absurda, & statutorum, atq; legum correctiones euitantur, de quibus in suprascripta proxima conclusione. Iura enim
72 sunt iuribus † concordanda c. cum expediat de elec. in 6. Bar. in l. non dubium num. 8. C. de legi. Illaque interpreta-
73 tio sequenda, qua magis iura † concordantur Paris. cons. 47. num. 76. lib. 3. qui subdit propterea non esse de persona ad personam, etiam similem expressę, in qua vigeat eadem ratio, faciendam extensionem post Bal. Castr. Corn. Deci. & alios. Multo minus cum sit, & correctoria, & pœnalis ex supra numeratis sub proxima conclusione vers. primum. Et cum reformatio sic intellecta illud augeret, quod tam est legibus detestatum, vers. proxima conclusione scripsi. Secundum, Imò ipsamet reformatione detestatur in capitulis prædictis, & præcipuè 12. his verbis: *Stando che li Officiali fin'hora sono stati giudici & parti, & tutti li ecceßi, condennationi, & pene sono nel paese delli sudditi per la maggior parte sotto pretesto, & nome di Camera, applicate alla lor borsa propria. Laonde nacquero, & si rinforzorno tutti li disordini, per li quali li sudditi sono grauati, & oppreßi, & alla Camera con-*
to debol reso. Et per leuar tali disordini, & ouuiar alle partialità &c. Vnde patet, quàm lubricum sit mentem tacitè per extensionem subintelligere verbis tam claris execratam. Et cum denique neque-
74 ant verba † vtriq; generi personarum cõuenire l. 4. §. quoties de dam. in fec. l. qđ constitutum de mil. test. cum vulg. & vt supra latius probaui in nona conclusione vers. tertium. Quibus non obstat, si dubitatio hæc excitetur; quod lex noua aliquid disponens in vno de duobus purificatis a iure veteri, censeatur etiam per correctionem idem disponere de altero, præcipuè cum videatur eadem ratio in vtroque tollendæ barattariæ militare, & etiam in pluribus locis reformationis ex-
75 pressa ad latè tradita † de purificatis, & ratione expressa per gl. & Doc. Canonistas in c. a multis ext de ætat. & qual. ordin. Bar. in l. 2. num. 4. de leg. 1. Ripa in l. si constante num. 69. & 70. sol. matr. Euer. in loco a ratione legis per totum. Quæ dubitatio corroborari etiam vide-
76 tur a natura correlatiui † dantis, & recipientis de qua per Doc. in l. fin. ff. de accept. Euer. in in loco a ui correlat. Gab. Rom comm. concl. lib. 6. tit. de legi concl. 3. num. 36. Quia respondetur contraria communiter declarari tunc procedere, quando æquiparatio in omnibus, & p omnia in materia, de qua agitur facta est a iure veteri, & in vtroque, vel æquiparatorum, vel correlatiuorum ita eadem ratio concludatur, quod nulla alia sit, quæ pugnans secus suadeat; Quòd si in aliquibus circa mate iam, de qua agitur æquiparentur, in aliquibus non, vel aliqua in altero æquiparato, vel correlatiuo ratio contrarium insinuet, nunquam ad-
77 mittitur extẽsio † vt per Doc. omnes in d. l. 2. ff. de leg. primo Matth. Matesill. in trac. extens. a nu. 14. vsq; 18. Alphon. Vill. tract. eodem cap. de extens. leg. correct. & pęnal. simul sub num. 64. limitatur Io. Crott. in l. omnes nu. 178. vers. limitatur ff. de iust. & iure gl. & Doct. in d. auth. quas actiones, Alex. in l. Gallus §. quid si tantum num. 13. de lib. & posth.

Bar.

Bar. in d. l. omnes in vlt. oppos. In quibus locis de non æquiparatis per omnia probatur assumptum, Bar. in d. l. fin. nu. 1. & 2. C. de iud. toll. & ibi reliqui scribentes qui loquuntur de æquiparatis, & correlatiuis simul, inter quos non fiat extensio diuersitatis aliqua ratione repugnante, Idem Bar. in auth. qui semel C. quo. & quan. Iudex vbi loquitur in Actore, & Reo correlatiuis, & adæquatis in l. properandum C. de iud. Idem habetur apud Butr. in c. fin. col. 34. vers. fallit secondo ex de cõsuet. Philip. Franc. in d. cap. 1. num. 5. col. 3. vers. Quod tamen Francus in c. quod Clerici num. 7. extra de iure patr. & in c. 1. nu. 13. vers. sed conclude extra locati & in proem. decret. nu. 20. vbi vult, q. omnino correlatiua, & prius adęquata se habeant formiter Gab. Rom. comm. concl. tit de legi. concl. 3. num. 4. Bal. in l. nemo, C. de sacros. Eccl. Qui omnes regulam restinguunt in correlatiuis, quæ nulla rationis differentia distinguantur. Non sufficit enim rationem illam adesse in altero, nisi sit etiam tanta Castr. in d. l. fin. in prin. nom. 5. vers. vltimo quærit, de ind. uid. toll. & ibi Ias. nu. 28. vers. 10. facit; licet enim ratio illa inueniatur in altero, si aliam rationem aduersantem alter habeat, extensio prohibetur Dom. a S. Gem. in c. constitutio de elect. in 6. ex mente gl. ibidem. Quod & longa allegationũ congerie docuit Alph. Villag. tract. extens. quæst. de extens. correct. & pœnal. simul a num. 45. vsq; ad uer. limita. quarto, & præcipue ibi d. num. 45. & sub eo num. vers. Nam & si & vers. ex quibus Dominicus: Idem contra extensionem a ratione expressa legis, quod non fiat ex eiusdem scriptæ rationis identitate ad alterum casum vel personã,
78 cuius aliqua sit propria † ratio repugnans tradit Euer. in d. loco a ratione legis nu. 26. vers. quarto Paris. cons. 47. nu. 116. lib. 3. Qui dicit non sufficere, quòd eadẽ vigeat ratio in casu vel persona ad quam volumus reformationem extendere, sed esse necesse quod nulla alia contrarium suadeat in altero. At plures sunt rationes, quæ capitula reformationis de litigantibus subditis loquentia suadent ad Officiales Assessores, & Iudices non esse extendenda, & quod dispositum est de ipsis dantibus, & offerentibus, non esse de Iudicibus, quibns datur, vel offertur intelligendum. Prima, quia ipsi propriũ habent sindicatus magistratum, Commissarios, seu Sindicatores, quorum loco dicta reformatione Dyeta subrogatur, cui Tribunali per eam extensionem censeretur, vel aliud additum, vel illud sublatum; atque aliis capitulis statuti, & reformationis derogatum de Sindicatu loquẽtibus; necnon consuetudini, quam ante, & post reformationem vtrumq; tempus semper retinuit. Quæ interpretatio absurdis abundat, & omni verisimilitudine
79 caret. Et† ideo vitanda. Bal. l. 1. sub num. 9. C. de seru. fugi. Euer. in loco a veris. si
80 sicut, & quia † correctiones multiplicat, Ripa in d. l. si constante num. 57. & 58. & 88. Menoch. tract. de arbitr. cent. 6.
81 casu 517. num. 20. & plura singularia † circa idem coniungit l. fin. C. de datis prom. In eademq; reformatione tandem
82 † repugnantiam inducit Silua cons. 94. num. 13. & par pari pareret, imò sæpè minori maior subiiceretur, cui in potentiores imperandi ius deficeret, & quorũ esset deterior conditio pluribus, quàm subditi, & litigantes, Tribunalibus obnoxij. Et quos Domini superiores in collatione officij suæ ditioni, inferioribus exclusis, fideiussione reseruant, sub qua & reliqui intelliguntur, qui ministrant, quos
83 saltem † præsentare tenetur Put. de sind. in verbo familiæ cap. 5. nu. 1. Qui etiam inferioris potestatem contemnerent, prout de vnico famulo, qui nulli sententiæ paret, nullis decretis, nullo timore moderatur, quotidie experientia docemur: Ita ut quod inductum esset, in augumentum
84 diminutionem operaretur † contra reg. l. si mãcipia circa princ. ff. de fund. instru. Bec. cons. 111.

Secunda ratio est, quæ contra extensionem rationi extensionis aduersatur, est, & quæ obstat omni extensioni etiam ad correlatiuum,

tiuum, & adæquatum, quia dispoſita in
dictis capitulis 12. & 17. reformationis,
quæ de litigantibus loquuntur, nequeunt
85 Iudicibus, & † Officialibus æquè propor
tionari, quia ad eos non pertinent iura-
menta in conteſtatione litis, & ſubſcrip-
tione Fiſcali, nec iuris, vel cauſæ amiſſio,
vel prioris inquiſitionis repetitio. Nec
quo ad quid tantum debet proportio at-
86 tendi, cum vna, & eadem res † nequeat
diuerſo iure cenſeri l. eum qui C. loca.
Cum ergo non poſſit vtriq; extremo pro
87 portionaliter æquè conuenire, omnis †
extenſionis eſt ſermo inanis Gab. Rom.
comm. concl. tit. de legi. concl. 3. num. 53
additis etiam, quæ ſupra ſcripſi verſ. &
cum deniq; Et ideo improbata ex ſupra-
ſcriptis extenſione ſequitur ex hactenus
allegatis in hac decima concluſione, &
nona, mulctam Iudicis (in ciuili enim
cauſa baratariæ crimen ſola mulcta, in cri
88 minali vero † vſq; ad relegationem arbi
trariè vindicatur Farin. d. art. 8. nu. 166.
Gramm. d. conſil. 35. num. 57. & de ciui
li, etiam ipſa reformatione probatur, quæ
89 de ſola mulcta verba faciens aliam † pœ-
nam excluſit Baiar. in add. ad d. q. 75.
nu. 9. Gram. cõſ. 35. num. 56.) ſoli Fiſ-
co deberi, prout legibus, & ſtatutis diſpo-
90 ntur. Quibus ſtatutis in † dubio ſtan-
dum eſt, potius quam reformationi Bar.
in l. omnes C. de pet. bon. ſubl. lib. 10. &
in l. cum prolatis de re iud. allegatus per
Put. tract. de Sind. in princ. num. 39. &
ex latius traditis ſupra verſic. & in termi-
nis. Multò magis autem cum in hoc, &
reformatio concordet a pluribus capitu-
lis ſup. inducta verſ. Quod expreſsũ legi-
tur. Quibus ſtatutis ſic manentibus fir-
mis (quæ etiam in cap. 127. ciuilium, &
capitulorum vltimo inſertorum in volu-
91 mine ad Illuſtres † ſuperiores Dominos,
vel eorum Commiſſarios volunt ſindica-
turum pertinere) aliud hoc etiam eſt cõ-
92 ſequens, ne poſſit inferior Ordinarius †
ſe in ea intromittere Bal. in l. obſeruare,
§. proficiſci, col. 2. quæſt. 1. ff. de off. Pro-
conſ. Ad hocq; faciunt ſuperius tradita
in nona, & decima concluſione præcipuè
ſub verſ. At plures. Idemq; probatur do-
ctrina Carau. ritu magnæ Curiæ 295.
ſub nu. 18. Vbi ex huiuſmodi ſtatuti ver
bis, ſtatuti ſcilicet 127. & capitulorum
vltimi, ſcribit ſuperioribus, ſeu eorum Cõ
miſſariis iuriſdictionem ſindicandi priua-
tiuè non cumulatiuè tributam. Quod eſt
a nobis eo magis dicendum, quos hacte-
nus conſuetudo confirmauit, quæ etiam
93 conferendæ iuriſdictionis † vim habet l.
1. C. de emanc. liber. c. cum conſtringat
ex de fo. comp. c. con queſtus 9. quæſt.
3. lib. 1. cum ibi not. per gl. & d. l. fin. C.
de emanc. liber. l. viros vbi Bart. poſt. gl.
C. de diu. off. lib. 12.
Vndecima ex præmiſſis ſubſequitur conclu-
ſio, quòd cum Aſſeſſor recipere etiam an
te conſilium, & ſententiam, quantum ſtu
dio meruit, conſilio, & labore, nullo iure
94 prohibeatur, Fiſco exceſſum aſſerenti †
onus probationis incumbere, vt in ſpecie
conſuluit Silua, conſ. 94. numero 6. verſ.
Quod ſi, & verſ. neq; creditur, Hieron.
Gigas latè tractat. de penſ. quæſt. 9. nu.
9. & ſeq. relatus per Maſcar. de prob.
concl. 696. num. 9. & probatur traditis
per Menoch. de arbitr. lib. 1. caſu 71. ſic
& qui aliquid plus debito ſoluiſſe dicit.
95 probationis † onere grauatur Caſtr. cõſ.
123. num. 1. lib. 2. Ergo multo magis Fi-
96 ſcus, cuius debet eſſe euidentior † proba
tio l. ſciunt cuncti C. de probat. Qui ideò
97 ſi in probatione deficiat, debet † Reus
abſolui vulg. l. qui accuſare C. de eden. &
c. cum Eccleſia in fi. extra de cau. poſſ.
& propri. quibus iuribus, & regula vtitur
Bertaz. ad excluſionem Fiſci, & inqui-
rentis in conſ. 81. num. 12. & conſ. 207.
num. 2. lib. 1. Imò magis regula in cri-
minalibus procedit vt per Dec. in d. l. qui
accuſare, num. 13 in ſecunda ampl. Pe-
trus Calef. inter conſ. crim. diu. cõſ. 208.
98 num. 10. lib. 1. Quoniam in dubio † iu-
dicamus contra Fiſcum Iaſ. in l. ſi is qui
ad fi. ff. de vſucap. l. non puto, Neuiz.
conſ. 73. num. 11. Et multo magis Offi-
cialium, & Iudicum fauore, pro quibus
99 iura † multùm præſumunt Gram. conſil.
35. nu. 36. Bertaz. conſ. 71. num. 8. conſ.

81. num.7.& conf. 180. num. 15. lib.1. Raud. conf. 49. num. 29. & num. 134. & conf. 50. num.244. Silua conf.94.nu. 6. Franc. Marc. decif.645.& 685. par. prima Far. d. q. 111. art. 11. nu.1.& art. 15. num. 281. Decia.tract. crim. d.cap. 38.num.5.Cabal. ad constit. Egid.lib.2. cap.40. nu. 3. Ang. dulc. tract. de find. impresso post Pute. nu. 25. In ipsis enim
100 † ex pluribus causis licitã in dubio præsuminus Raud. d.conf.50. num. 287.& 524. Voluntatem bonam,idem nu.313. Bonam fidem num.332. Non male agat vel minus. Idem conf.49. num.134.Bonus animus, Silua conf.94. num.6. Tempore licito. Idem Raud. d.conf. 50. nu.
101 660. Taliter † quod criminis probatio omnino per necesse concludat conf. eo. num.351. Surd.conf. 328. allegato. Et ne dum probatio facti,sed, & probatio iuris, cum in dubio censeatur Officialibus
102 permissum, quod † non reperitur, specialiter iure prohibitum, Raud. eo. conf. 50.num.409. & 657. & quibus ideo est
103 † in dubio faciendum Bertaz. d. consil. 71. num.9. Bez.conf.1. num. 17. & 29. Raud. d. conf.49. nu.113. etiam impropriatione verborum,Silua d.conf.94.nu. 11. Adeò vt ad ipsos in sindicatu conuincendos euidentes, apertæ,claræ,& li-
104 quidissimæ † probationes requirantur. Bal.conf. 353. ad fi. lib. 5. Gram. consil. 35. num.36. & 37.Pute. tract.de sind.in princ. nu. 186. August. Dulce d. tract. num.24. Raud.d. conf. 49. num. 28. & 34. & conf. 50.num. 586. Bertaz.d.cõf. 71.num.11.Farin. d.art. 11. num. 264. Mascar.de prob.concl. 165.num. 4. Decia. d. cap.38. num. 1. & seq. Baiard. in add. ad Clar.d.q.73. num. 17. Menoch. de arbitr. casu 116. num.23. & 24. Cabal. ad constit. Egid. d. lib. 2. c. 40. Ioseph. Lud. decis. Luc. 3. num.57. Ita vt si plenis, & euidentibus probationibus non conuincatur, non possit (præcipuè si sit etiam Doctor.Bertaz.d. conf. 71. nu.
105 48.) probatio tortura suppleri † seu p torturam indicia purgari, sed solo debet purgationis iuramento dimitti Gram. d. conf. 35. num. 43. 56. & 57. Farin. d. art.8. num.194. Baiard. ad d. q. 73. nu. 18. Raud. d. conf. 49.num. 98. & conf. 50.nu.717.Et inde est, quod nec vnicus testis, quamquam idoneus, nec plures singulares (nam hæc a pari procedunt,
106 quod sint mille singulares † vel vnus Silua d.conf.94. num. 5. Raud. d. conf.
107 49.nu.32. & 57.) quicquam † faciunt Raud. ibi num. 33. & 47. & 52.& conf. 50.nu. 520.& 524. Silua ibidem Bertaz. d.conf.81. nu.11.& 13.Bal. d.conf.353. num.3.Surd. conf.328. num. 20. Et vide Viuium decis. 113. num.4.& Menoc. cent. 6. casu 517. in fi. qui dicere videntur tres sufficere singulares,in crimine baratariæ. Nec statuto fieri potest, quod
108 vnicoplenè † credatur ad alicuius præiudicium, præcipuè in criminalibus, vt singulariter per Farin.tract. de test. quęst. 63.num. 8.vbi de veritate, & magis cõmuni, multò minus vnico alias inhabili,
109 nisi contra Fiscum † producentem Rei fauore loquatur. Bertaz. d. conf. 71. nu. 15. & d.conf. 81. num. 30. præcipuè si pars ipsa sit exonerans, cuius confessione
110 † etiam negatiua probatur, Raud. d. conf. 50. num. 85. Multo magis debet contra eos fieri plena,quorum in publico
111 semper † patuit exhibitio,quæ suspicionem dissoluit Raud.d. conf. 49. nu.135. fortius si aliquos corrumpentes recusasse
112 probabit, qui & alios reiicisse † præsumeretur, Raud.d.conf.50. num.622. &
113 seq. Vel si mundas manus † habuisse pro eo fama postularet, vt ibidem Raud. num. 123. Farin. d. art.11. num. 262. Gram.d.conf. 35.num. 49. Imò pro bo-
114 na † sufficit cum malam præcessisse probatur Gram. d. conf. 35. num. 50.Raud. d.conf.50.num.472.

Duodecima ex prædictis infertur conclusio, quod idcirco testes in sindicatu contra Iu-
115 dices,& Officiales debent † penitus omni exceptione maiores,&quod tales sint, esse probatum, Bertaz.d.conf.71.nu.12. & d.conf.81. num.7. Gram.d. conf. 35. num. 34. Surd.d. conf. 328. num. 14. Raud. d.conf.49. nu.35. & d. conf. 50.

num.

num.311.&713. Decia. d. cap. 38.nu. 5.Farin.d. art. 11. num. 268. August. Dulc. d. tract. de sind.nu. 27. Et propterea contra sindicandum isti inter alios, non probant.

116 Primo inimici † præcipuè ratione officij, Raud. d. cons. 49. num.58. & cons.

117 50. num. 1.& num. 325. vbi † nec et reconciliatione secuta,Crau. cons. 9. nu. 6. Nam mundus constitutus est in maligno,nec hospes ab hospite tutus. Emuli

118 † idem eodem nu. 58. Sunt enim, qui in eos insidiantur, quorum excluduntur officio, vel saltem suspicantur excludi; Aliquos nosco, quibus a Deo retributio

119 paratur. Falliti † vel alieno ære oppressi. Idem d. cons.49.nu.60.& 61. & d.cons.

120 50.num.363. Crimine † notati,vel sperantes impunitatem. Idem cons.49. nu. 61.& d.cons.50.num.1.& 517. faciunt tradita per Cold. in suo tract. de sind.

121 quæst.99. Quærelantes, † & deferentes Bertaz. d. cons. 71. nu. 25. Raud. dict. cons. 49.num.63. Decia. d. cap. 38.nu. 6.qui etiam pluribus decretis testimoniũ

122 dicere prohibentur. Conspirantes † contra eum. Idem Bertaz. ibi num. 18. &

123 idem Raud. ibi num. 63. Grauatos † se prætendentes. Idem ibi num. 64. & Bertaz. d. cons.71. num. 19. Interesse ha

124 bentes † aliquo respectu ibidem consil. Vrsill. in add. ad decis. Affl.364. nu. 11. Criminis dando, offerendo, vel promit-

125 tẽdo participes † seu socij (pœna enim

126 † cum crimen est, tenentur eadem Farin. d. q. 111. art.7.& 8.num.139.) Bal. d. cons. 353. num. 2. lib. 5.Marc. decis. 494. num.3. part.2. Put. de sind. verbo probatio cap. 2. num. 4. versu, & adde Bertaz. d. cons 81. nu. 11. Decia.d. cap, 38. num.7.Farin. d. art. 11. num. 275. Menoch.d.casu 517. num. 25. Gram.d. cons. 35. num. 29. 49. & sub num. 52.

127 Maximè † sine tortura Bal. d.cons.353 num. 4. Raud. d. cons. 50. num. 575. & seq. Gram. d.cons. 35. vbi nec tortus facit indicium etiam si sint plures nu. 24. & 25. & propterea nec admittendi sunt

128 Mediatores Pute. in princ. tract. num. 168.& num. 187. vers. sed pone, & d. cap. 2. num. 2. Bertaz. d.cons.71. num. 34. & cons. 81. nu. 13. Decia. d. cap. 38. num.2. Raud. d.cons.49. nu.67.& cons. 50. num. 311. & 322. Farin. d. art. 11. num.271. Gram. d. cons. 35. num. 44. & reliquis confirmatur supra notatis auctoritatibus in proximo verbo Criminis. Quibus quoad mediatorem non obstat statutum in crim. cap. 90. ibi: *& si possa cauar la verità di questo negocio in ogni modo ancor per giuramento d'ogni submissa persona.* Quibus verbis videntur Mediatores habilitari,quia ad illud statutum duo

129 respondentur. † Primò, quod statutum

130 debet a iure communi † passiuè interpretari Bart. in l. 1. §. lex.falcidia, ff. ad l. falc. Ias. in auth. præterea num. 14. C. vnde uir,& vxor Bec.cons. 12. num. 39. Surd. decis. 49. num. 12. & decis. 178. num. 15. & seq. vbi quod debet intelligi prout intelligit ius commune. Et in concordia cum iure cõmuni est omnino studendum etiam im ppriãdo verba Abb.& Doc. in c. dilectus extra de consuetu. & latius scripsi supra in nona conclusione, Quod ius commune, cum distinguat an aduersus Officialem ciuiliter, an criminaliter agatur, vt legitur in singulis locis supra sub dicto verbo Mediatores allegatis, consequens est etiam debeat statutum in

131 telligi † quod dicta verba ad ciuile partis interesse referantur, de quo mox ante statutum locutum est, vbi de damni restitutione disposuit l. nauta. §. fi. cum gl. ff. nau.caup. & stab. tex. in c. Ecclesia nostra & secundo iuncto c. quia propter de elect. Aret. in l. 3. §. filius circa fi. de lib. & posth. per gl.quam ibi notat Bart. in l. talis scriptura de leg. 1. Rui. consil. 127. nu.6.lib.2.vbi id dicit. Multò magis seruandum ad pœnam euitandam,

132 quoniam non minus ad euitandam † pœnam, quàm ad euitandam iuris correctionem fit stricta interpretatio vt colligitur ex notatis per Imo. in l. si vero, §. de viro sol. matr. Respondetur secundo statutum in omnem casum de eo mediatore intelligendum,cui alia quàm ipsa pro-

xenetica

133 xenetica non † obstat exceptio sicuti
Raud. declarat d.conf.49. nu.67.Gram.
d. conf. 35.num. 27. Quibus communis
regula adstipulatur,testes,etiam vbi veri
tas aliter non potest haberi, omnino ex-
134 cludendos,qui plures patiuntur † defe-
ctus, vt in specie ista probat idem Raud.
ibi num.44.& ibi Gram. num. 34.Et ter-
tiò intelligendum accedente aliũde pro-
bationis supplemento, Cum vnicũ suffi-
135 cere,præcipuè † inhabilem, nec statu-
to fieri posse supra probauerim vers. nec
statuto, Et verbo Dei aduersatur.
Num. 35.
Mediatores ergo exonerantes etiam seipsos
qui quod ab alio receperunt, soluisse di-
cunt, & qui ipsius recepti sunt rationibus
136 obnoxij† dicuntur alia,quam solius me
diationis, oblationis, promissionis, vel pa
cti exceptione laborare. Bertaz. d. conf.
71.num.29 & conf. 81. num. 11. 13. &
18. vers.decima nona. Gram. d. consil.
35. num.33. Raud.d. conf. 49. num.62.
& conf. 50. num. 330. Farin. d. art. 11.
num. 272. Probarent.n. etiam pro se ip-
sis, quoniam qui recipit vt det,præsumi-
137 tur † pro se retinuisse. Idem Raud. d.
conf. 50. num. 519. & idem repellitur.
Adde Vrsill. in add. ad Aff. decis. 369.
num. 12. vbi dicit,quod non creditur te-
sti dicenti pecuniam alteri consignasse.
138 Condemnati ab eodem Iudice vel †
Officiali pariter contra eum in Sindica-
tu non probant. Bertaz. eodem conf.71.
139 nu. 61. Carcerati † qui fuerunt Farin.
d.art. 11.num. 262. Baiard. ad d. quæst.
140 73 nu. 16. Suspecti † Farin. 161. Ma-
scar. de prob. concl. 165 num. 5. Qui
141 petitionem † porrexit Farin. ibi num.
273. Masc. vbi supra nu. 6. Qui aliquã
142 † dolent iniuriam. Silua d. conf. 94.
143 num. 5. Lusores etiam † non admittun
tur in sindicatu Officialis fauore, Gram.
d. conf. 35. num. 59.Minus admittuntur
144 infames † sine tortura Gram. ibi num.
58. Sic nec falsus in vno, qui falsus præsu
145 mitur in † omnibus vt in specie nostra
scribit Bertaz.d.conf.71.num. 28. Raud.
conf. 49. allegato num. 66. & conf. 50.
146 num. 271. Et tandem non repetiti † lite
cum Officiali contestata, Bertaz.d.consil.
71. num. 14. & consil 81. num. 10. Burs.
conf. 34. num.24. Raud. d.conf. 49.nu.
54. & conf. 50.num. 37. Silua conf. 94.
num.4.Surd. conf. 328.num. 3. Quinimo
147 nec ex pluribus † nõ integris testibus po
test probatio suppleri Bertaz.d.conf.71.
num.43. Raud. d. conf.49. num 50. &
conf. 50. num. 29. Et quorum dicta ob-
148 scura vel dubia, debet in meliorem par-
tem interpretari, Silua conf.94. num. 12.
Raud. ibidem num.11. Vel Rei responsio-
149 ne † declarari num. eo. Qui nil iniustè
recepisse respondens nullius est erroris
150 ex confessione † conuictus Baiard. ad
Clar. d. q.73. num.31. In hocq; testium
discursu id non est prætereundum, quod
multi venenum blanditiis velantes, vt se-
curius insidias moliantur ad eius, quem
odio prosequuntur, perditionem instruẽ-
dam dicendi falsi testimonii opportunita
tem expectant, qua nacta a Reo, vel aliis
suspecta aliqua vel mala audiuisse, conte-
stis, loci, vel certi temporis, & nominis
silentio, mentiuntur, vt sic detegendi sce
leris pereat facultas. Sed huic periculo
ius legibus occurrit, præcipuè Officialis
præsidio, quibus nobis traditum est, nec
depositionem, nec denunciam, nec inqui-
sitionem contra eum sine loco, & certo
151 tempore esse † admittendam, ne im-
possibilis reddatur falsitatis probatio, Bal.
conf. 353. num. 3.lib. 5. Raud. d. conf.
50. num. 452. 507. 518. 576. & 648.
Vbi num. 456. subdit, testem teneri præ
152 dicta † declarare ad instantiam Officia-
lis contrarium probare volentis. Aliaq;
occurrit secunda salutari sanctione, ne
quod Reum extra iudicium asseritur di-
xisse, vel fuisse confessum vnius testimo-
nio, sed saltem duorum de loco, & tem-
pore concordantium iuramento ad indi-
153 tium † faciendum credatur Doc. com-
muniter omnes in l. fin.C. fam. hercisc.
Blanc. in repet. l.fin. ff. de quæst. num.
205. & 206. Rota Luc. Cam. Lep. rela-
tore, decis. 135. vol.2. vers. quartus. Vi-
ui. decis.272. num.20. Est enim quid ab
ipso

ipso delicto remotum, quod sub regu-
154 la † cadit non nisi contestibus, probari,
vt per gl. Bar. Bal. & oés in d. l. fin. Corn.
cons. 197. nu. 6. li. 2. & cons. 192. nu. 16.
lib. 4. Bru. cons. 64. nu. 13. lib. 1. Io. Bapt.
Ferr. cons. 238. nu. 24. lib. 2. Clar. praxi
crim. quæst. 22. vers. breuiter tu dic latis-
simè Farin. tract. crim. quæst. 37. nu. 13.
& seqq. & nu. 42. vbi distinguendo con-
trarias concordat opiniones.

Tertiò ius huic periculo hac altera sanctio-
ne occurrit, vt ne dum duo, & cõtestes re-
quirantur, sed ét omni exceptione maio-
res, vt innumeris primò allegatis, ponde-
155 ratisq; contrarietatibus tandẽ † firmat
Idem Farin. d. q. 37. nu. 28. 29. & 30. vbi
ampliat ét in atrocissimis. Et si secus dice-
remus, q̃ fuit istis tribus sanctionibus cõ-
stitutum, nullius tuta esset salus, & quili-
bet esset arbiter alienæ salutis, cõisq; per-
ditionis esset via: cũ posset semper quisq;
quodlibet voluerit capitale cõponere col-
loquiũ, maximè si & suspectis hęc pateret
licẽtia testib. Loquor nõ parũ experiẽtia
doctus. A talium scelere Deus omnes ex-
cipiat, & protegat.

Quartò q̃ talis cõfessio cõcurrẽtibus allega-
tis, vt ad indiciũ sufficiat, Delictũ imme-
diatè necessario, & vniuocè cõcludat. Nõ
156 † aũt sit informis, incerta, & vaga, Masc.
tract. ꝓbat. concl. 350. nu. 16 & seq. post
Diaz, & alios. Qui. n. legitimè ꝓbatã con-
fessionẽ ad indiciũ introducẽdũ dicũt suf-
ficere, de ipsiusmet delicti confessione lo-
quunť nõ autẽ de remotiora confessis; &
157 eo minus † q̃ possũt liciti interpretatio-
nẽ recipere Vrsill. in add. ad decis. 265.
Affl. n. 68. post Crau. cõs. 9. n. 6. 25. & 34.
Decia. cõs. 8. nu. 42. & seq. lib. 1. Vel quæ
ob nõ verisimilitudinẽ ꝑferũt imaginẽ
158 † falsitatis Diaz reg. 125. vers. sublimi-
ta quintò Masc. d. concl. 350. nu. 18. ꝓut
si testis diceret me ab incursione militum
spem ei dedisse salutis, quem non saluare
sed tũc potius maluissem ꝑdere, vel q̃ vo-
luissẽ ei ꝓspicere, cuius nõ possint satis in-
sidiæ caueri, vel a quo tũ militũ incursu fa-
miliã ad fugã paraui. iuxta illud Matth.
27. Alios saluos fecit, seipsum saluum nõ
potest facere. Et tandẽ ab eis, qui depre-
dantes suis, nec Ducibus parent, Nisi ora-
toris virtutem, vel dicendi facundiam in-
telligat, qua Caramantis ab Alexandro
vnus, Hierusalem Pontifex Antiochiæ, &
Romę Leo alter, ꝓspexit Orator, prout,
& Lucas 14. intelligit his verbis Qui nõ
potest militibus occurrere, legatione mis-
sa rogat, quæ pacis sunt, & de qua Virg.
Ille regit dictis animos, & pectora mulcet.
Sed & hoc sapientem dixisse iactantiæ vi-
tium vetat esse credendum. Prosternitur
159 aũt omnis probatio, cui verisimilitudo †
aduersatur c. quia verisimile ex̃ de ꝑsum.

Aliud hoc ét non est in hoc testium subiecto
prætereundum, quod Alij sunt, qui si nõ
audẽt (quod vix retinẽt formidine pęnę)
falsum euomere, illud saltem flagitant ꝑ
falsam consequentiam intelligi, prout q̃
subditus fuerit Principem allocutus, quia
certa die casu, illo adueniẽte, iste recessit ꝓ
argumentũ sicut illud, cõcludens: Sol est
super terrã, quia baculus est in angul. Tã-
ta tñ etiã in hoc fuit spes malignantium,
quod negatiuam probare vexato mihi ne-
cesse fuit. Qui nec illius falsæ illationis
erant temeritate contenti, nisi ét alia præ-
sumpta falsitas accederet, quod, & ad ma-
chinationem loquela, vel amicitia creda-
tur. Cum tamen ad puniendum subditũ
nõ sufficiat ꝓbare eũ esse amicũ inimici
160 Principis sui, vel cum eo fuisse † loquu-
tũ, nisi ét aliud hoc specificè ꝓbetur, q̃ ta-
lis amicitia, vel loquela sui Principis præ-
iudicium intẽdat, cum possit, vt Doctores
aiunt, talis loquela, q̃ amicitia inimicũ ad
sui Principis pacẽ inclinare, glo. in c. p. 5.
Porrò in verbo assalierit in tit. quę fu. pri.
cau. feudi amitt. & in c. 1. in verbo sciẽter
in tit. qui mo. feu. amitt. Andr. Isern. d. §.
porrò sub nu. 19. & 21. Barbat. in add. ad
Bal. in l. liberi C. de inoff. testam. Vrsill. in
add. ad decis. 307. Affl. in fi. & ibidem
Affl. n. 28. Matthæus Brun. in cõs. feudali
114. nu. 324. Imo. in clemen. 1. de iure-
iur. Iac. de S. Georgio in eius inuest. feud.
verbo dictiq; Vassalli. Clar. in §. feudum.
q. 54. vbi de communi Cur. tract. de feu.
par. 4 in princ. in 15. causa priuat. nu. 57.

subdit tñ vbi sup. Isern. Bonũ esse ēt a sola
161 † specie mali cauere, & timere, ne saltem offensionem a suo Rege patiatur de facto ex sententia Salustij, qui dicebat, semper Regibus suspectiores esse meliores. Debemus.n. Principis, & Reip. gratię studere, quam magis, q̃ patrem, tenemur diligere Isern. ibi. Et ego p̃cipuè, in quē vix possunt (vt in simili dicebat Crau. cons. 9. nu. 34.) beneficia numerari, cuius omnem fortunam a grassatoribus pluries eripuit iustas preces nunquam exclusit, prẹclarisq; nedum fidelis, innocētis, atq; dilecti, sed & optimè meriti sententiādo encomijs illustrauit. Quorum vis est tanta; ne quis sic absolutus ēt ex superuenien
162 tibus inditijs † valeat inquiri, licet etiā solum, quia non probatum debuisset absolui Farin. tract. quæst. crim. q. 4. nu. 27. ad fin. & in fortioribus terminis. Natta cons. 225. nu. 1. lib. 1. Bertaz. cons. 396. nu. 5. lib. 2. Burs. cons. 34. nu. 1. vbi de cōi post multos, quos ibi ipse recenset lib. 1. Caball. latè var. resol. crim. casu 93. per totum, vbi in fi. ex sententia Gui. de Suzas. Iacobi de Beluis. Bald. de perus. Bruni. Anton. Colum. Papien. Cason. Boss. & Clari scribit nouum inditium illud intelligi, quod specie, & substantia a priori
163 bus omnino † distinguatur, non aũt nouā veteris inditij probationem nouũ indi
164 ciũ esse, quæ noua † p̃batio omniũ scribentium cōsensu reiicitur, ēt q̃ reus fuisset dumtaxat, quia non probatũ, absolutus, sed in me ita alterutrum veritas p̃stabit, sicut diabolũ Paradisus recipiet. Gratias iusti patrocinij habeo Reipublicę Dominę meę, cui q̃ debeo, laus magis silētio q̃ oratione perficitur. Hactenusq; satis in viā reuersus, quib⁹ mediis lex p̃spiciat officialib⁹, & ministris vt infra odio obsessis.

Fuitq; summæ æquitati consentaneũ quod Iudices, Officiales, & Assessores p̃scriptis omnibus in sindicatu sanctionibus tuerē-
165 tur, cum munus † suum ipsos pluribus odiis, & obloquiis exponat Augus. Dulc. d. tract. suo de sind. nu. 26. vbi sic scriptũ reliquit. Iudices præcipuè maleficiorum, quorũ officium est inquirere, punire, & castigare, incurrunt odiũ, & inimicitiam delinquentium, & omniũ suorũ amicorũ, & affinium: Et cũ nō possint oībus cōplacere, inueniũtur mille falsi accusatores, qui ipsos calumniātur. Hactenus Augus. allegans Abb. sic loquentē in c. qualiter, & q̃ñ el. 2. ex̃ de accus. Qui si speciali accusationi carent saltem in genere latrantur, p̃ut q̃ Fiscũ impleuit, si Fisco profuit, de
166 quo † (si citra alicuius iniuriam) laudatur per Raud. d. cons. 49. n. 14. & cōs. 50. nu. 282. & 587. vel quod aliter Dominicę vtilitati Assessoris nimis studiũ hęsit, licet, vel vinculi iuramenti, vel iustitiæ distributiuæ studiũ finibus claudatur. Ideo inquit idē Aug. non sine causa constitutũ quod contra eos testes non admittātur
167 qui nō sint exceptione maiores. Adde † quantis sit iudex malignantiũ insidiis obsessus Neuiz. cōs. 76. n. 7. Farin. d. art. 1. n. 262. Raud. d. cōs. 49. nu. 139. & seq. & 144. & cōs. 50. n. 82. Quā veritatē vtinā non fuissem expertus. Qui teste Deo, nec iniustitię, nec corruptelæ cōscius sum, cui nec sāguine, nec potētia, nec p̃cibus, nec p̃cio p̃sonarũ acceptio fuit, indiciiq; euentus ostendet; In quo licet tot conspirantium instruens instigans, atque fouens, & fremēs studiũ accesserit nullum Fiscus malefactum præstabit, imò nil p̃rsus inueniens processum erubescit ostendere. Nā in hoc mihi tot personarum p̃fuit inimicitia, q̃ earũ, quas p̃uidebam insidias, virtũtis amor filialis, vel seruilis timor p̃uenit. Vnde tanta in me optimæ rōnis insita certitudo fuit vt in publicis Illustrissimorũ Dominorum Comitiis atq; publico ordinarij, & audientium inuentu offerre non dubitauerim, cuiuslibet mei consilij, vel decreti rōnem reddere, vel damum satisfacere vincenti; & ipsimet officio quinquaginta pro vno, quod suum mihi retinuisse indicabit, Sed nullo vnq̃ innocentiæ, honestatis, vel veritatis argumēto hostilis flectit̃ iniquitas, labia dolosa moderātur, Illis tādē De⁹ ignoscat; sēp virt⁹ obtinebit.

Decima tertia, & finalis est conclusio, q̃ officiali absoluto Iudex, q̃ temerè inquisiuit, deferētes, qui nō p̃barunt, & ipsius officialis ministri, qui cooperant̃, sunt oēs dānis
168 obnoxij † officialis absolutis. De Iudice

testatur

testatur Pute. de sindic. in verbo Inquisitio num. 9. Amade. eo. tract. num. 243. Catald. tract. eo. num. 66. Affl. ad constit. Neapol. lib. 1. rub. 93. num. 11. Hypp. sing. 93. Vbi quod tenetur actione iniu-
169 riarum De† deferente qui non probat, Gram d. cons. 35. nu. 43. Amed. d. tract. num. 165. Pute. eo. tract. verbo expressa cap. 1. nu. 4. & in verbo probatio cap. 1. sub. num. 4. Aug. Dulc. tract. eo. nu. 23. Bertaz. d. cons. 71. nu. 67. Raud. d. cons. 49. in fi. Farin. d. art. 8. num. 194. De
170 † Assessore, nisi contradicat, & protestetur, consuluit Dec. cons. 8. num. 2. Feli. in c. si quando circa princ. de off. deleg. Pute. de sind. verbo. appellatio num. 8. & in verbo assessor cap. 1. nu. 12. Et con-
171 tra ipsum † nisi protestetur, semper, quod ipse consuluerit, stat presumptio iuris Bar. in d. l. diem functo sub num. 4. Pute. de d. verbo Assessor cap. 2. sub nu. 11. Amade. eo. tract. quaest. 252. De re-
172 liquis † Ministris Raud. d. cons. 50. nu. 479.

Haecq; de Assessore propria manu exaraui, vt, qui potest Montaltam Praesidem de crimine accusare, eodem iure vtatur. Viro enim piae mentis, optimaeque voluntatis astiti, quem fateor me parum inconsulto fecisse, tantùm veritatis anxius fuit, & qui maleuolorum labiis inuitis, Iustitiae, pacis, fidelitatis, constantiae, probitatis, & clementiae successoribus exempla reliquit Claudij Caesaris, Flauij Vespasiani, Titi, Neruae Coccaei, Antonini Pij, & similium, non Caligularum, Sergiorum, & Neronum classe receptus. Sed Nero Barbarus, vel Saracenus vnũ, quem noui, nullus aequauit.

Ex quibus tandem concludimus, Officialem quemcunque istarum Thaesium patrocinio receptum, non nisi posse alicuius impiae hostilitatis instigatione vexari, & consilio damnari.

Io. Franciscus Schenardus
I. Vtr. Doct.

NOS infrascripti Iuris Vtriusque Doctores, & per Illustrissimum Equitem aliàs Vallistellinae Capitaneum Dominum Rodulphum Plantam requisiti ad nostrum proferendum iuris Responsum super processu criminaliter formato per officium Ill. D. Pauli Valterij Capitanei Vallistellinae contra Magnificum, & excellentem Iuris Vtriusq; Doctorem Dominum Io. Franciscum Schenardum de Sondrio, Viso, & collegiali examine exactè perpenso dicto processu nobis exhibito, suprascriptisq; allegationibus suis diligenter examinatis; Conclusiones in ipsis allegationibus exaratas (excepta incompetentiae quaestione, de qua fatemur nunc non satis liquere) singulaque in ipsis contenta, & expressa, iustas, veras, atq; iusta, & vera esse, iureque probari censemus. Quibus inherendo eundem Excell. D. Doct Schenardum, tamq̃ qui de nullo potuit crimine notari, omnino consulimus debere absolui a dicto processu, ac omnibus, & singulis in eo contentis. cuius dignitatem illaesam cognoscimus. Et ita de iure sentimus, saluo saniori, & praecipuè Excelsi Rheti Senatus iudicio.
In quorum fidem subsignauimus.

Thomas Schiouestein.
Io. Baptista Stella nuncupatus Spandrius.
Franciscus Venosta.

SVMMARIVM.

1 Soror sola fratri succedit esclusis Neptibus ex altero fratre, secundum Statuta Vallistellina, Et toto cons.
2 Statutum subordinans successiones dicitur Ciuitatis testamentum per vulgares substitutiones.
3 Statutum de successionibus interpretatur sicut testamentum.
4 Statuti Vallistellina cap. 188. diuiditur in octo classes.
5 Verba indifinita aequipollent vniuersalibus.
6 Inclusio aliquorum in aliquo gradu statuti dicitur non inclusorum exclusio.
7 Vincitur a me multo magis qui vincitur ab eo quem ego vinco.
8 Vincitur a me in toto qui vincitur ab eo quē ego vinco in parte.
9 Ablatiui absoluti conditionem important.
10 Conditio debet esse in toto purificata priusquam dispositioni locus aperiatur.
11 Conditio plura coniungens debet in singulis verificari.
12 Ordo statuti attenditur in successionibus deferendis vt donec aliquis extat de prius vocatis non possit aliquis de posteriori capite admitti.
13 Conditio: in conditione positi a statuto censentur vocati. Vel saltem successio reseruata, & num. 14.
15 Coniecturis eisdem probatur in conditione positos esse vocatos, quibus probatur reciprocum fideicommissum.
16 Neptis non debet esse melioris conditionis, quam soror.
17 Compensari damnum alterius dispositionis beneficio rationi congruit.
18 Reciproca substitutio censetur inter eos qui primo vocantur, deinde in conditione ponuntur.
19 Reciproca euidentius apparet cùm conditio pluries repetitur.
20 Repetita censetur quantitas in substitutione quae est in institutione expressa.
21 Clausulae, Et his non extantibus, sensus declaratur.
22 Conditio est indiuidua ne possit pro parte impleri.
23 Conditio vniuersalis falsa in parte, idem est ac si esset falsa in toto.
24 Vniuersalis negatiua magis negat, quàm affirmatiua vniuersalis affirmet.
25 Substitutionem esse factam post omnium mortem, vel ab vltimo moriente paria sunt.
26 Substitutio reciproca quibus requisitis indicatur.
27 Praeteritio persona in aliquo gradu statuti dicitur exhaeredatio.
28 Substitutio reciproca probatur coniecturis etiam cessantibus requisitis.
29 Substitutionis reciprocae vna est coniectura quādo fit progressus ad plures gradus substitutionum. Fortius si per stirpes disponuntur num. 30.
31 Substitutio dicitur inter vocatos in vno gradu reciproca licet gradus sit medius si alij gradus omnes sunt reciproci.
32 Nepotes cum Amita ad successionem patrui vel amitae de iure communi nouissimo admittuntur.
33 Statuti verba debent singula aliquid operari.
34 Argumentum a contrario sensu sumitur etiam in statutis, vt superfluitas euitetur.
35 Determinatio vna plura respiciens censetur ea aequaliter determinare.
36 Pluralis numerus non verificatur in vno
37 Relatio pluraliter concepta fit ad omnia praecedentia.
38 Extensio in correctorijs non fit de casu mixto ad simplicem.
39 Familiae dignitas non conseruatur per foeminas.
40 Extensio non fit ad casum cuius minor est ratio.
41 Consequimur sepe ex vnius persona quod ex nostra non possumus.
42 Soror iure antiquo cum fratre matrem excludebat non sola.
43 Interpretatio illa est fauorabilis quae ius commune conseruat.
44 Alternatiua alterutri casus existentia impletur.
45 Incongruus sermo non creditur in statutis
46 Copula requirit vtrumque extremum adesse.

adesse.
47 Obseruantia est optima legis interpres.
48 Pluralitas in singularitates resolui in substitutionibus, & vltimis voluntatibus, vt tot censeantur dispositiones quot personæ, & num. 49.
50 Pluralitas resoluitur in singularitates cũ persona superest de coniunctis in dispositione, quæ ex verisimili mente disponentis substituto præferatur.
51 Dilecta magis illa persona censetur, quæ prius vocatur.
52 Dilecta magis in dispositione priori præsumitur etiam prædilecta in conditione sequenti.
53 Pluralitas in singularitates resoluitur ex mente disponentis etiam quod verba improprientur.
54 Pluralitas in singularitates resoluitur vt euitetur absurdum.
55 Pluralitas relata ad plures personas, & plures effectus semper in singularitates resoluitur.
56 Effectus plures in dubio considerantur in relatione ad plura.
58 Statutum id dicitur noluisse quod non expressit in vna oratione statuti, quod tamen expressit in alia.
57 Verba clara statuti interpretationem nullam admittunt.
59 Clausula statuti quod non extantibus masculis fæminæ succedant verificatur in vnico masculo.
60 Soror est in gradu 2. Nepos in 3.
61 Dispositio quæ duas habet rationes non cessat vna cessante.
62 Statuti verbis claris standum est, quamuis sine ratione.
63 Statuta vt plurimum nituntur magis voluntate quàm ratione.
64 Interpretatio statuti illa est fauorabilis, quæ nos reducit ad ius antiquum.
65 Statuti Vallistellinæ cap. 188. in verbis. Et questa dispositione cosi habbi loco, &c. sensus, & declaratio, & nu. 72.
66 Verborum diuersitas ostendit diuersitatem sensus.
67 Interpretatio illa facienda per quam contrarietates, correctiones, & repugnantiæ euitantur.
68 Consilium in melius mutare sapientis est.
69 Mutatio opinionis non est vituperanda.
70 Statutum de successionibus licet loquatur per verbum masculini generis, tamen intelligitur etiam de hæreditate fæminarum.
71 Argumentum a Rubrica valere.
73 Exceptio declarat regulam.
74 Regula etiam ad non comprehensa ampliatur ad superfluitatem euitandam.

ARGVMENTVM.

AN Neptis ex fratre masculo concurrat cum Amita ad successionem Patrui, vel Amitæ, stantibus statutis Vallistellinæ.
Traditur natura, & effectus conditionis.
Quomodo, qua ratione, quibus regulis interpretentur Statuta de successionibus ab intestato.
De proprietate alternatiuæ, & copulatiuæ dictionis.
De substitutione reciproca, eiusque coniecturis, & requisitis.

Cap. 188. Delli Statuti ciuili di Valtellina.

Che quello che è congionto per linea feminina, non succeda al descendente, & della successione de transuersali, & de ascendenti per linea materna, Ancora dell'espressa, ouer tacita volontà del padre, il qual vuole che la figliuola gli succeda &c.

EAnco Statuito, che ne la Madre, ne ascendente materno, ne altri cognati succedano a colui che muore senza testamento, & senza descendenti. Ma la sua heredità (sia peruenuta donde si voglia) si differisca per stirpe alli ascendenti maschi paterni, & alli fratelli congionti per parte di padre, & di madre, & anco alli figliuoli maschi del fratello congionto per il padre, & per la madre morto dinanzi. Saluo nelli beni paterni solamente, nelli quali parimente succeda colui, che è congionto, per parte del padre solamente, come colui che è congionto, & per parte del padre, & della madre. Et questo habbi luogo tanto nel fratello, quanto nel figliuolo del fratello, secondo la dispositione del precedente Capitulo. Et questa dispositione così habbi luogo nelle femine, come nelli maschi secõdo la prerogatiua de' gradi, della qual nel presente statuto. Et non essendogli questi, ouer essendogli solamente essi figliuoli del fratello allhora si differisca per stirpe alli detti figliuoli del fratello congionto, come di sopra; & alle sorelle di vn medemo padre, & madre di esso defonto. Et non essendoli questi se differisca parimente per stirpe come di sopra, al fratello solamente da parte di padre, & alli figliuoli del fratello solamente da parte di padre. Et non essendoli questi, se differisca similmente per stirpe, come di sopra alle figliuole del fratello di vn medemo padre, & madre morto dinanzi, & alli figliuoli maschi, & Femine della sorella di vn medemo padre, & madre morto dinanzi. Et non essendogli questi, se differisca per stirpe alla surella solamente da parte del padre, & alli figliuoli del fratello solamente da parte del padre morto dinanzi, come di sopra. Et non essendogli questi, alli figliuoli maschi, & femine della sorella solamente da parte di padre. Et dipoi nelli agnati, & agnate più prossimi per insino al settimo grado esclusiuamente, il qual si debba computar secondo la ragion ciuile, peruenga per capi, così però, che li agnati masculi escludano le femine agnate, che sono nel medemo grado; & non essendogli alcun di questi, succedano li altri secondo la prerogatiua del grado. Statuendo però, che in ciascun delli detti casi si debbino li alimenti alla madre, & all'aua, restando lor uidue, & non hauendo, doue si possino alimentare nella heredità delli descendenti, ancora che li fusseno descendenti viui de quelli; li quali alimenti siano congrui, & si habbino da tassar ad arbitrio d'vn huomo da bene, & delli quali beni esse madre, & aua non si possino priuare per alcuna vltima volontà. Et questo Statuto non habbi luogo nella heredità materna, & delli ascendenti per linea materna, ma essa heredità si differisca alli più prossimi secondo la prerogatiua del grado, nõ facendo distintione fra maschi, & femine. Statuendo ancora, che se'l padre vorrà instituire herede le figliuole vna, ò più insieme co'l figliuolo, vno, o più maschio equalmente, che possa, non ostante le predette cose. Ancora s'alcuno morirà senza descendenti maschi, che le figliuole allhora, & in quel caso li possano succedere, tanto per testamento, quanto senza testamento. Salua però la detta dispositione di poter far testamento.

CONSILIVM II.

LEX TVA DOMINE MEDITATIO mea.

SEdulò, & accuratè perpensis singulis verbis statuti cap. 188. eiusq; gradibus, & clausulis, quibus in successionum progressu statuentes disponendò vtuntur, ponderatisq; rationibus, quibus pro Nepte contra sororem nonnulli insurgunt, & quorum statutorum abrogato contrario vsu, consuetudine, vel dissuetudine, nobis per nouam reformationem, capitulaq; anni 1596. est nunc dispositio restituta, quorum ideò verbis, & menti interpretatio dumtaxat hærebit: sententiam nunc sequor eorum, qui sororem, & multò magis

1 gis fratrem ad alterius † sororis successionem, Nepte ex fratre exclusa admittunt. Et cuius sententiæ veritatem etiam censeo nulla posse subtilitate euitari, rationibus, quæ post præmissa sequuntur.

Præmitto ergo primo ad faciliorem statuti prædicti interpretationem, quod statutum subordinans successiones dicitur pa-

2 triæ testamentum per † vulgares substitutiones Alex. Raud. cons. 4. num. 2. lib. 1. post Bald. in l. 1. §. pro secundo sub num. 7. ver. vlterius C. de caduc. toll. Bar. in l. 2. §. videndum col. 2. ver. sed dico, C. ad Senatusc. Tertul. Bero. cons. 145. in hoc facti sub nu. 13. ver. aliud vero libro 2. Idem Bal. cons. 205. sub num. 1. vers. nam vt ita lib. 4. Idem Raud. cons. 14. num. 115. lib. 2. Et a pari vtriusque te-

3 stamenti interpretatio † procedit Hieroni. Zanch. in repet. l. hæredes mei §. cū ita num. 324. in octaua parte ff. ad Trebell. post plures per eum relatos.

Secundo præmitto per statutum prædictum vniuersę successionis progressum in clas-

4 ses octo partiri. † Quarum Ascendentes, Descendentes, fratres, & Nepotes ex fratre masculi, fęminis exclusis classe prima vocantur. Soror, atq; iterum nepotes classe secunda. Consanguineos masculos tantum tertia continet classis. Consobrinos aliquos quarta ex coniunctis tamen vtrinq; soror, & nepotes ex fratre cōsanguineo clauduntur in quinta. Nepotes ex sorore consanguinea soli in sexta. Reliqui agnati in septima. Alij vero, quos ante statutum præteriit, vel exclusit, in octaua classe statutum indefinita oratione complectitur: secunda ibi, *& non essendogli questi il primo*. Tertia ibi, *& non essendogli il secondo*. Quarta vers. eodem tertio. Quinta vers. eodem quarto. Sexta vero eodem quinto. Septima ibi, *Et dipoi*. Octaua ibi. *Et non essendogli al cuno*. Ex cuius statuti serie, Classiumque subordinatione, & ad omnes personas, gradus, & lineas digressu, patet neminē præteritum, quem statutum saltem non includat in posteriori classe, cuius locum omnibus antea prętéritis, vel exclusis deniq; relinquit; cum ille sit indefiniti ver-

5 bi, vel sermonis † sensus, vt æquipolleat vniuersali l. si pluribus cum concordantibus in gl. ff. de legatis 2. c. solitæ extra de maior. & obedien. Curt. sen. cons. 42. sub num. 13. Paris. cons. 43. num. 53. vers. de mente lib. 2. Ac suum tandem ibi, inquam, succedendi locum cuiq; desi gnat argum. l. hæc stipulatio, §. fin. vt legat. nomi.

His sic modo præmissis, quàm absurdum sit de sententia pro sorore, & eo magis fratre dubitare, pluribus infra probamus.

Primò ex eo, quòd soror non Neptis vocatur in classe secunda, per cuius inclusio-

6 nē † Neptis rectè infertur exclusio. Bart. in d. l. 2. §. videndum vers. sed ex eo. Bal. d. cons. 205. num. 1. vers. sufficit. Dec. cons. 71. col. 1. & cons. 270. col. fin. & cons. 283. col. 3. vers. quarto non obstat, & cons. 296. col. 2. & cons. 318. col. 2. & cons. 545. num. 10. cons. 546. col. 2. cons. 574. num. 8. cons. 578. num. 11. & cons. 584. num. 11. Corn. cons. 75. lib. 1. Ripa in l. Centurio, num. 160. ff. de vulg. Idem Bal. cons. 88. lib. 3.

Secundo ex eo, quod inficiari non potest ex verbis, & ordine statuti, quominus Neptem consanguineus, & consanguineum soror vtrinque coniuncta excludat; ergo

7 † multò magis Neptem ex reg. l. de ac-
cessionibus vers. namq; de diu. & temp.
præscrip. gl. in l. assiduis ver. licet anterio
ris C. qui pot. in pign. hab. Dec. cons.
507. num. 3. Alc. lib. 6. Paradox. cap. 1.
Tertiò, quia soror eadem vincit Nepotes
masculos ex fratre in parte hæreditatis
concurrens cum illis in versiculo illo sta-
tuti, *Et non essendoli il primo &c.* Ergo
8 vincit in toto † Neptem, quam vincunt
nepotes, Bal. in Authen. Defuncto C. ad
Tertul. Bart. in l. 1. §. pen. ff. de contra-
tab. Nicola Moro tract. de fr. tregua, &
pace quæst. 46. num. 1. & quæst. 49.
Quartò, quia ponitur Neptis in quarta clas-
se sub conditione prænominatorum non
existentium, quorum vnus est soror. Abla
tiui enim absoluti, quales sunt illi, videli-
9 cet. Non existentibus † istis, conditio-
nem important l. a testatore. ff. de condi.
& dem. l. euictis, ff. de vsur. Dec. cons.
383. num. 3. cons. 466. nu. 18. & cons.
581. num. 91. Bero. cons. 78. num. 12.
10 lib. 2. Cuius † conditionis ea est virtus,
vt debeat prius in toto purificari, quam
subsequenti dispositioni locus aperiatur,
l. cui fundus ff. de condi. & demonstrat.
l. 2. §. fin. ff. de verb. obl. Quinimo cum in
conditione ista præcedentes omnes co-
niungantur, debent omnes, non vna
11 † tantum purificari. l. si hæredi plures ff.
de leg. 2. l. seruus alienus, §. si quis ita ff.
de hæred. inst. l. si is qui ducenta. §. vtrũ
de reb. dub. Dec. cons. 89. num. 2. Rui.
cons. 96. num. 18. lib. 2. Et consequen-
ter, quod nullus de prænominatis exi-
stat.
Quintò ex ordine succedendi per statutum
dispositio, in quo donec aliquis extat de
priori capite successionis, non potest ali-
12 quis de posteriori † capite successor vo-
cari l. Aequissimum, §. defertur, ff. de bo.
poss. l. quoties ff. de vsuf. qui soluendo
l. 2. de hæred. inst. §. admonendi instit.
de hæred. quæ ab intestato defer. Bal. in
auth. post fratres C. de leg. hæred.
Sexto ex statuentium mente, quæ ex eadẽ
conditione, *Et non essendoli questi, &c.*
13 colligitur per quam conditionem † in
statutis prænominati vocati censentur
Anch. cons. 74. nu. 3. vel saltem eis cen-
14 setur ex priori capite vocatis † successio
reseruata, quorum existentia conditio de
ficit, & substituti excluduntur l. Lucius
2. in fi. ff. de hæred. instit. l. fin. §. sed quia
C. comm. de leg. Clarus in §. testamen-
tum quæst. 67. in in prin. Multò magis
cum ex coniecturis, quibus infra proba-
tur reciprocum successionis ius inter an-
15 tenominatos, probetur † etiam in con-
ditione positos dispositiuè vocari Crau.
cons. 113. in prin. Burs. cons. 262. num.
32. lib. 2.
Septimo a potentioris etiam rationis argu-
mento. Nam si cum sorore Neptis da-
retur concursus, sequeretur Neptem re-
motiorem esse longè melioris conditio-
16 nis, quàm soror † contra reg. l. si viua ma
tre C. de bon. mater. cum Neptis ex per-
sona, & patris testamento, id etiam con-
sequatur, a quo fuit soror exclusa. Vnde
etiam rationi congruit istius prærogati-
17 uæ obseruatione compensetur † ex reg.
l. eum qui ff. de iureiu. Menoch. cons. 14.
num. 11. lib. 1.
Octauò, quia concurrentibus duobus his, q̃
aliqui sint in successione prius vocati, &
deinde in sequenti ordine successionis &
in conditione positi, sequitur, quòd re-
18 ciproca † inter eos prius successio, quem
admodum in testamentis substitutio in-
telligatur Dec. cons. 1. num. 271. lib. 1.
& cons. 44. num. 73. vers. postremo lib. 5.
Ceph. cons. 380. nu. 30. lib. 3. Rui. cons.
140. num. 17. vers. superest. lib. 5. Burs.
cons. 52. num. 14. & 23. lib. primi. Multò
magis cum pluries repetatur cõditio ver-
bis illis, *Et non essendoli questi &c.* quibus
sex vicibus vtitur statutum. Ex qua mul-
tiplicata repetitione reciprocæ successio-
nis inter prenominatos, & in conditione
19 positos † elicitur enixior voluntas ex tra
ditis per Ceph. cons. 394. num. 5. lib. 3. &
cons. 544. nu. 1. 2. & 6. lib. 4. Burs. cons.
202. nu. 23. in fi. lib. 2. & cons. 301. nu.
18. li. 3. Diximus enim statuta de succes-
sionibus, sicut testamenta interpretari su
pra in primo præmisso.

Nonò, multò magis, quia duo illa, quæ ad reciprocam coniecturandam iura requirunt in statuto saltem virtualiter inueniũtur. Et primum, quia de tota hæreditate defuncti agitur in statuti versiculo illo, *Et non essendoli questi il terzo*, & in primo succedendi ordine ibi, *ma la sua heredità sia prouenuta, &c.* quæ tota censetur in se-
20 quētibus ordinibus † repetita continuari l. coheredi, §. qui discretos ff. de vulg. Dec. cons. 412. num. 1. vers. & hoc idem Rui. cons. 160. nu. 24. lib. 2. Ias. cons. 33. col. fin. vers. quia, & sine lib. 1. Cuma. cons. 3. Testatur num. 3. & per totum, Ceph. cons. 522. num. 8. lib. 4. Soc. Iun. cons. 345. nu. 40. lib. 3. Decia. cons. 1. nu. 70. lib. 1. Secundum quia post omnium mortem, per consequens ad successionem vltimi morientis. Neptis ipsa ex fratre successiuo ordine vocatur, scilicet quando de prænominatis nullus amplius existit ibi, *Et non essendoli questi*, cuius hic vnicus, & vniuocus est sensus, vt
21 om. prius persona † iam sæculum reliquerit, §. si igitur vers. his autem non existentibus in auth. de hæred. ab intest. & ibi scribentes, præcipue ex conditionis natura, quæ indiuidua est, ne sufficiat impleri
22 † pro parte l. si quis in fi. & l. cui fundus. & l. qui hæredi in fi. de cōd. & dem. l. 5. §. fin. de verb. obl. eoq; nimius huiusmodi generalis negatiua conditio, quæ falsa in vno, vel parte, ad omnem effe-
23 ctum dicitur falsa in † toto, puta, quod vno de prænominatis existente idem fit ac si omnes existant. Bero. cons. 27. nu. 3. lib. 2. Et negatiuè concepta magis ne-
24 gat, quàm affirmatiua † affirmet gl. in l. alienatum §. donationis, ff. de verb. sign. Bal. in c. 1 in prin. in vlt. col. de proh. feu. alien. But. in c. cum dilectus in fi. 9. col. extra de consuet. Sicque patet filias fratris post præmissorum omnium mortem ad totius hęreditatis vltimi defuncti successionem vocari, sicq; reciprocæ interpretationis vtrumque requisitum adesse cum paria sint hæreditatem alicui de
25 ferri post omnem mortem vel † ab vltimo moriente, Ias. cons. 33. num. 2. lib. 1. Paris. cons. 43. nu. 53. lib. 2. Soc. Iun. cōs. 45. num. 8. & 9. lib. 2. & cons. 145. nu. 40. lib. 3. Cur. Iun. cons. 11. nu. 1. vers. secundo pr. & cons. 43. num. 5. & cons. 196. num. 2. Cach. cons. 22. num. 18. Multi, quos refert Ceph. cons. 114. num.
26 27. lib. 1. Et consequenter ipsis † concurrentibus acquisitis præcedentes successionum gradus prius inuicē vocari Castr. in l. pen. num. 3. C. de impub. Decia. cōs. 1. num. 275. & cons. 3. num. 60. lib. 1. & cons. 28. num. 19. lib. 2. Soc. Iun. consil. 110. num. 35. & cons. 145. in fi. & per totum lib. 3. Gratt. cons. 3. num. 5. lib. 1. Cach. d. cons. 22. num. 13. Cur. Iun. cōs. 11. col. 3. & 4. & cons. 16. num. 5. vers. secundo principaliter, & cons. 43. num. 5. in fi. & cons. 156. nu. 6. ad fi. Soc. Iun. cons. 151. num. 9 & cons. 180. num. 13. lib. 2. Paris. cons. 43. lib. 2. Crau. cons. 113. num. 1. vers. sed tamen. Quorum graduum secundus est iste, vt frater, & soror prius inuicem succedant, quam neptis locus, vel casus eueniat; Cum etiam persona in ea successionis classe censea-
27 tur exhæredata a statuto, in qua † præteritur, Bal. cons. 205. num. 1. vers. nam, vt ita dixerim lib. 4. Quibus accedit, coniecturis etiam solis mentem reciprocæ
28 successionis satis probari, etiam † si non essent expressa requisita, de quibus supra Crau. d. cons. 113. num. 2. Marzar. cōs. 40. num. 11. Ceph. d. cons. 380. num. 31. lib. 3. & cons. 478. num. 11. lib. 4. Burs. cons. 202. num. 32. lib. 2. & cons. 301. num. 5. lib. 3. Decia. cons. 44. num. 68. ver. tertio respondetur lib. 3. Vna autem est coniectura, quia ad plures, & omnes succedendi casus per gradus statuentes digrediuntur, inter quos virtualiter dici-
29 tur etiam † reciproca comprehendi, Menoch. lib. 4. præsump. cap. 68. num. 10. & cap. 69. num. 13. Cach. d. cons. 22. nu.
30 21. Tanta magis cum † statuentes gradus per stirpes vbiq; coniungant Paris. cons. 92. num. 58. lib. 2. & Burs. cons. 202. num. 25. lib. 2. & cons. 298. nu. 16. lib. 3. Alia ex aliorum præuocatorum similitudine elicitur, est enim reciproca pa

tris,

tris, & filij, fratrum, patrui, & nepotum, qui omnes arboreæ consanginitatis rami
31 inuicem succedunt: ergo de hoc † medio ramo sororis est idem dicendum. Alba cons. 51. num. 15. & 16. Decia. cõs. 41. nu. 58. & 71. lib. 1. Ceph. cons. 114. num. 17. lib. 1. & cons. 196. nu. 17. lib. 2. & cons. 354. num. 27. lib. 3. & consil. 447. num. 1. & cons. 522. nu. 6. & 599. num. 6. lib. 4. Rui. cons. 142. nu. 13. ver. & quia lib. 3.

Et nisi etiam clausula illa, *Et non essendoli questi la terza*, in contrario sensu affirmatiuo disponeret, videlicet, quod ipsi extantes prius succedant, & sequentium cesset cõcursus, nihil in directo negatiuo sensu operaretur, cum nulli dubium sit.
32 ipsis deficientibus † Nepotes admitti. §. si igitur in auth. de hæred. ab intest. ven. Ad quam superfluitatem euitandam in
33 statutis, in quibus debet † quolibet verbum operari gl. in l. 1. ff. quod me. cau. Bal in Rub. C. de contrah. empt. Castr. in cons. 346. col. 3. & 5. libro sumitur in
34 terpretatio dispositiua etiam † a contrario sensu vt communiter perscribentes in l. 1. §. huius ff. de off. eius Euer. in loco a contra sensu num. 22. & 23. Infirmi ergo intellectus est dicere, quod sensus affirmatiuus, qui a contrario sumitur, vt iuris communis dispositioni relictus: Quoniam sequeretur omnium successionem esse iuri communi restitutam, quoniam vna determinatio respiciens plura
35 determinabilia censetur omnia † æquabiliter diffinire, l. iam hoc iure; ff. de vulg. etiam in statutis Ias. ibi num. 10. & Ang. cons. 173. ad fi.

Nec pluralis sermo ille: *Et non essendoli que-*
36 *sti &c.* est in sensu affirmatiuo de † sola sorore intelligẽdus c. pluralis de reg. iu. in 6. l. vbi numerus ff. de test. l. fin. ff. ad trebell. vbi Castr. Ias. in §. præiudiciales num. 32. instit. de act. Et si ad ius commune pertineret, existentiæ determinatio in eo vers. tertio, Idem dicendum esset de eodem in eo statuto sexties repetito; & de quibus negatio prædicatur, de eisdem necesse est a contrario sensu intelligatur affirmatio, videlicet, quod etiam omnibus existentibus prænominatis iure communi in successionis determinatione vtamur, tum ex natura clausulæ refe-
37 rentis pluraliter conceptæ, quæ † debet ad omnia præcedentia referri, Alc. cons. 67. num 9. lib. 8. Pedroch. cons. 6. num. 63. Tum ex regula allegata l. Iam hoc iure cum concordantibus supra allegatis; ita vt nihil tandem in summa statutum disposuisset, quàm quod in successionibus ius commune seruetur, Consequẽtia manibus irridenda percussis. Nec obstat replicatio, ita etiam de sorore intelligendum affirmationem a contrario sensu, prout etiam supra vocatur: supra autem soror vocatur eo casu, quo nepotes ex fratre concurrunt. At hic casus nõ extat: ergo nec dispositio statuti est cessante concursu intelligenda, ne in corre-
38 ctoriis de casu mixto † ad simplicem extensio fiat. Alba in c. ex parte vlt. per illum tex. de verb. sign. Dec. cons. 364. vol. 2. circa med. Rom. cons. 199. num. 4.
39 Multò magis, cum nec eadem † sit ratio solius sororis: per quam non magis familia conseruatur l. pronunciatio §. fin. cum l. seq. ff. de verb. sign.

Nec etiam extensio fiat ad casum, cuius minor est ratio, quæ saltem debet esse eadẽ,
40 si non maior, vt communiter perscribentes in d. l. fin. C. de indict. uid. toll. & in l. gallus §. & quid si ff. de lib. & posth.

Et quia sæpe, quod ex nostra non possu-
41 mus, ex alterius † persona consequimur Raud. cons. 50. num. 437. lib. 1. sicuti an
42 tiquo † iure soror cum fratre, non sola, matrem excludebat, §. præferuntur. Inst. ad S.C. Tert. Vnde non mirum, si cum Nepotibus Neptem excludit, quam sine ipsis excludere non debeat, istaque vide
43 tur fauorabilior interpretatio, † quæ ius commune conseruat l. præcipimus C. de Appell. l. sancimus C. de testam. Quæ & dici potest eodem statuto satis expressa in verbis illis, *Et questa dispositione cosi habbi loco &c.* per quam successio inter feminas masculorum successioni saltem in bonis paternis adæquatur, inter quos

nulla

nulla est fratris, & nepotis differentia.
Sed ad præmissa respondemus, primo negãdo id esse verum, quod in argumenti assumpto versatur, nempe sororem tunc solum vocatam, quando nepotum concursu iuuatur, cum dictio illa alternatiua, *oue ro*, ipsos etiam disiungat alterutra conditionis, purificatione contenta ac si diceret, soror succedat, siue adsint, siue non adsint nepotes, quibus tamen existentibus
44 succedat † cum eis ex doctr. Bal. in l. quoties ad fi. C. de iure dot. Bec. conf. 42. num. 12. per tex. in l. 1. §. sublata, ff. ad treb. l. generaliter, C. de sacros. Eccles. Bar. in l. si quis ita ff. de auro, & argent. leg. Luc. de Pen. in l. 3. C. de exact. lib. 10. singu. conf. 225. & conf. 230. Aliter, & negatiuæ conditionis, & alternatiuæ dictionis esset incongruus sermo, qui non
45 creditur † in statutis Bologn. in l. iurium num. 55. vers. sed tamen ff. si cert. pet.
Respondetur secundò, quod si hoc esset verum in ipsa classe secunda, multò magis id esset verum in alijs, inter quos non est alternatiua, sed copula, quæ coniungit,
46 & requirit † vtrumque extremum adesse l. si is qui ducenta §. vtrum ff. de rebus dubiis vbi Bar. l. si hæredi plures ff. de condic. insti.
At de alijs hoc est falsum, cum in singulis copula, & pluralitas resoluatur; Ergo multò magis in ipsa. Et quòd resoluatur, patet, ne dum hactenus recepta interpretatione, & continuata hactenus obser
47 uatione, optima † legis interprete, l. minimè, & l. si de interpretatione ff. de legi. Bec. conf. 101. num. 49. Vnicus enim filius, frater vel nepos succedit defuncto, si plures eiusdem classis non extant, sed etiam legali sermonis explicatione, quã ab authoritate, & regulis iuris, ostendi-
48 mus. Ab † auctoritate, inquam, l. falsa, §. fin. vbi Bar. de cond. & dem. l. quamuis C. de institu. & substitu. l. hoc articulo de hæred. instit. Dec. conf. 50. col. fin. ver. 6. & vlt. Thesau. decis. 189. Osas. decis. 110. Bec. conf. 39. num. 2. & in terminis statuti Raud. conf. 28. num. 24. & seq. lib. 2. qui dicit singula singulis esse referenda, vt quot sunt personæ, tot
49 censeantur esse determinationes † singulares statuti in materia successionum, cum maximè persona supersit, quæ ex veri similí mente disponentium remotio-
50 ri † præferatur post Zanch. in l. hæredes mei §. cum ita. 8. par. num. 124. vers. attamen potest ad trebell. prout hic casus est, vbi soror viuit prius in ordine vocata; & quàm fratri defuncto statuentes magis præsumunt esse dilectam, cum eam, &
51 non neptem prius in † ordine admittant argu. auth. hoc amplius C. de fideicom. Corn. conf. 304. circa hanc colu. 3. vers. persuadetur lib. 1. Crau. conf. 147. Catherina num. 2. Quæ autem est magis dilecta in dispositione priori verisimile dici
52 tur, quòd † sit magis dilecta in conditione sequenti ex traditis per Bar. in l. Iulius Phœbus num. 2. ad treb. Dec. in l. 1. in 1. not. C. de impub. conf. 156. diligenter num. 4. conf. 304 num. 3. conf. 425. num. 11. conf. 465. num. 4. conf. 514. num. 3. conf. 547. num. 6. & conf. 574. num. 4. Crau. conf. 62. num. 7. conf. 147. nu. 2. & conf. 161. num. 5. Bero. conf. 71. viso num. 2. li. 2.
A regulis verò iuris, quarum prima est, cum disponentis menti, non aduersamur, sed hæremus, quo casu resoluitur etiã, quod
53 † verba improprientur. Crau. conf. 189. num. 1. in fi. per tex. in d. l. hæredes mei, §. cum ita Osas. decis. 110. num. 9. Bal. & alij in l. quamuis, C. de impub. Soc. Iun. conf. 150. num. 12. ver. vel 2. lib. 2. Nulli autem dubium est, quominus voluerint statuentes statutum de singulari successione vnius ad vnum intelligi, aliter vbicumque concursus deficeret, ius commune sequeremur, nec vnquam solus filius, vel frater existens ex vocatis in prima classe, vel solus nepos ex vocatis in secunda, vel solus consanguineus ex vocatis in tertia, vel sola neptis ex vocatis in quarta, & sic de reliquis, ad aliorum exclusionem vteretur statuto, nec vnquam daretur casus simplex, innumeraq; absurda sequerentur, cum sic etiam cognatus posset agnatum ad ius commune reuoca

re.

re. Pro absurdo autem euitando in sin-
54 gularitates semper† pluralitas, vel coniũ
ctio resoluitur c. 1. §. aut si libellario vbi
Bal. qui.mo. fin. am. Soc.consi. 43. viso,
num. 1.lib. 4. Soc. Iun. cons. 150. viso
nu. 12. lib. 2. & nisi sic priores pluralita-
tes, vel copulæ resoluerentur, non resol-
uerentur, neq; sequentes, & sic neque v-
na neptis veniret sine aliis.
Accedat et pro tertia, vel quarta regula, q
quando pluralitas refertur ad plures per-
sonas, & plures respicit, effectus, semper
55 in † singularitates resoluitur, Dec.d.cõs.
50. sub num. 2. Bec. cons. 39. nu. 2. post
Bart. in d. l. falsa, §. fin. Cur. Iun. cons.
115. mirandum num. 15. Fran. Veg. latè
cons. 73. præcipuè num 43. vbi subdit in
56 dubio plures † considerari effectus, cum
considerari possunt. At pluralitas illa,
questi, respicit plures prænominatos, &
plurium successionum effectus, ergo in
singularitates debet resolui, ac si diceret,
& non existente sorore, nepti successio
defferatur. Quod ergo in successione
fratris soror, neptem precedat, non est
extensio, sed recta, & propria verborum
explicatio, atque explicita statuti com-
57 prehensio. Cuius cum locutio † sit cla-
ra, non est in verbis quæstio admittenda
l. illi, aut ille, §. cum in verbis de lega. 3. l.
continuus de verbor. oblig. Si aliud enim
58 statuentes voluissent in hoc gradu † 2. sta
tuti. illud expressissent, sicut fecerunt in
3. arg. l. vnicæ, §. in nouissimo, C. de cad.
toll. Quod argumentum probat Ias. in l.
qui filiabus. Probaturq; eadem statuti
declaratio, a similium verborum explica
tione, non existentibus masculis feminæ
succedant, quæ conditio de vnico etiam
59 † masculo intelligitur Laur. de Pallat.
tract. exist. masc. num. 23. Alc. in l. non
est sine, vers. sicut in lege de verb. sign.
Sicq; etiam verba illa, *Et non essendoli
questi*, de sola sorore in conditione posi-
ta sunt sine nepotum concursu intelligen
da. Et licet per ipsam solam non perpe-
tuetur cognatio iuribus allegatis, nec sit
in ipsa sola eadem ratio, quæ est in vtro-
que extremo, nihilominus aliæ rationes
sunt in ipsa, quæ non sunt in nepte, vt gra
60 dus proximitas. Soror enim † est in se-
cundo, neptis in tertio Instit. de grad. co-
gnat. §. secundo; & §. seq. & compensa-
tionis æquitas, de qua supra vers. septimo.
61 Dispositio enim semper manet † eadem,
cuius ex pluribus rationibus vna cessat, §.
affinitatis instit. de action. l. si non lex, vbi
Bal. & Io. de Im. ff. de hære. instit. Euera
in loco a cessa. rat. sub num. 5. Et posito
etiam quod sororis prærogatiua nobis vi
62 deatur ratione carere, nihilominus † ser-
uanda est, cum clara sit dispositio statuti
l. prospexit, ff. qui, & a quibus l. non om
nium, & l. non possunt, ff. de legi. In quo
etiam sine ratione sufficit voluntas Bal.
in l. lege, C. de legi. hære. & in l. Gallus,
§. si eius in secundo notab. ff. de lib. &
posth. Cum etiam, vt plurimum, statuta
63 magis voluntate † quam ratione mitan-
tur. Idem Bal. in tit. de alie. feu. in fi. Soc.
Senior. cons. 1c8. lib. Soc. Iun. cõs.
15. col. 5. vers. confirmatur lib. 1. Catell.
Cotta in suis memor. in verbo statuta ter
rarum. Ex omnibusq; prædictis infertur,
sororem solam existentem Nepti non ex
tensiuè, sed intensiuè præferri, nec ali-
quo indigere adiuncto, vt sua gradus; &
ordinis prærogatiua vtatur. Nec minus
fauorabilem hanc esse interpretationem,
64 quæ nos † ad ius 12. tab. reducit, de quo
in §. si plures instit. de legit. agn. succ. gl.
communiter recepta in c. statutum ver-
bo numerandi de præben. in 6. Cur. Iun.
cons. 5. num. 29. in prima par.
Nec obstat insinuatio sumpta a verbis illis
statuti, *Et questa dispositione. &c.* quam
insinuationem ex pluribus impugnamus.
Primò posito prius veriori sensu ex com-
65 muni sententia Nostratum, qui † hic est
quod quemadmodum masculo succedi-
tur, ita & fœminæ succedatur, sicque de
fœminis verba illa passiuè intelligantur,
de quibus fœminis videbatur probabilis
disputatio per ea, quæ sequenti obiectio-
ni subiiciuntur, cum de actiua statutum
sufficienter loquatur, Quam Verborum
explicationem nulla difficultas vrget, nul
la contradictio, nulla repugnantia exclu-
dit,

dit, menti adhæret, loquendique vsu,& proprietate probatur. *Altera* verò nec verbis, nec menti,nec ordini, nec rationi concordat. Quod ex infrascriptis ostendemus.

Si enim prior admitteretur, statutum 185. sequeretur esse correctum, Imò, & in eodem statuto 188. daretur multiplex repugnantia, cum in eo masculus agnatus in eodem gradu fœminam excludat, Ibi, *cosi però*, quam non excluderet, si per illum vers. esset sublata differentia sexus, cessarentq; subordinationes de masculis ad fœminas, de quibus in versiculis, *Et non essendoli questi.* In quorum primo, secūdo, & quarto per adæquationem tacitè intelligerentur, essetq; etiam sublata differentia gradus inter amitam, & neptem, quam tamen statututum progrediendo expressè constituit, & quàm differentiam verbis reseruat expressis ibi, *secondo la prerogatiua de' gradi, &c.* Quod de gradibus ordinis non sanguinis intelligendum est,cum se referat ad prærogatiuam graduum statuti, quos supra distinxi in secundo præmisso, & non ad prærogatiuam sanguinis, vel iuris communis, quo indifferenter Neptis cum Amita in gradu non suo vocatur. Omnesq; iam præscriptæ conclusiones, interpretandiq; rationes eluderentur. Debet enim esse sensus differentia inter præcedentē clausulam: *del precedente capitulo*;& subsequētem; *della qual nel presente statuto*: quem-
66 admodum † inter eas est differentia verborum argu. l. si idem C. de codicill. Cum ergo incongruitates, correctiones, & repugnantias illa sibi interpretatio, no-
67 stra verò nullas, inuoluat, illa † fugienda est, nostra debet amplecti, ex doctr. Bar. in l. omnes populi nu. 35. ff. de iust. & iure, quem ibi omnes communiter sequuntur. Paris. cons. 47. num. 76. lib. 3.

Quibus stantibus, Dico,& consulo pro sorore iudicandum, quòd alterius sororis sit hæres ex asse, & quam partem Iurisconsultorum numero, & auctoritate maiorū consultatio recepit, quorum ad manus meas consilia peruenerunt, Francisci Alciati, Martini Pergulæ, Iacobi Cattanei, Gubetti Salicei. Stephani Gatti, Annibalis Guizardi, Plinij Mallacridæ, Io. Francisci Canobij, Prosperi Homodei, Fabritij Parauicini, & aliorum. Quam quidem sententiam recipere nullus ex eo retineatur, quòd aliud aliàs senserit, cum sapientis sit, veritate † melius cognita, mutare consilium, Doctores in §. his itaque Inst. de iust. & iure. Neque id mirum exi-
69 stimari debet, quod quis aliud † aliàs senserit, Teste Cic. in Orat. ita dicente; Non solum aliud mihi, & tibi, sed, & mihi aliud aliàs videri; neq; etiam inconuenit humanæ imbecillitati, quòd hodie errauerim, & cras emendem, hactenus Cic. Exemplo etiam Papiniani, Ang. Socini Iun. Ciceronis, Quint. Hippocratis, quin imò & ipsis D. Augustini, & D. Hieronymi, quos mutasse opiniones numerat Decianus in Apologia cap. 21. nu. 13.

Altera mouetur dubitatio, an statutum in masculino genere loquens ibi: *succeda a colui*; etiam de hæreditate fœminæ intelligatur. Sed non poterit aliquis sibi vnquam in animo persuadere, quòd Excell. D. pro Nepte motiuans, serio loquatur, dum, quæ hactenus certitudo fuit, nunc, an fratres, vel sorores Nepti præferantur in successione sororis defunctæ, quæstionem appellat, opinatæ rationi innixus, q. statutum de masculorum hæreditate disponens de fœminarum hæreditate non intelligatur, quam si nunc Vallis reciperet, paucis bonorum vindicatio possessionem relinqueret; cum hactenus frater sorori, nepos Amitæ patruus Nepti, agnatus agnatæ successerit, semper solius statuti ordine seruato, & eiusdem gradus fœminis exclusis, adeò ne possit asserta ratio vinci contrarij exempli singularitate iuuari. Et tanta esset maiorum nostrorum correctio, q. eam, nec vnus nostræ antiquitatis casus euitaret. Cuius tamē
70 hactenus receptam interpretationem † ne dum multorum auctoritas probat vt Cur. sen. in cons. 9. per totum, Soc. iun. cons. 3. per totū li. 1. Gab. Rom. cōs. 14.

sub num. 23. lib. 1. vbi istam veriorem, & magis communem affirmat, si Auctores numerentur; Sed & perspicuis rationibus defenditur, non solis dicam, quibus in simplici quæstione, an statutum excludens a successione defuncti censeatur et excludere a successione defunctæ, & sic fœmininū genus masculino contineri, Doctores vtuntur a mente statuentium, ab vnitate rationis, a materia indifferenti, a termino communi, a fauoris, & odij rationabilis, & non rationabilis differentia. Quibus rationibus, quod nec totus mundus responderet; scribit Cur. Sen. d. cons. 9. num. 24. Sed, & aliis rationibus a nostri statuti eloquio enixè deductis.

Et primò a verbis Rubricæ, quibus omnis successio in nigro significatur, quòd a

71 Rubrica argumentum † probat Ias. in §. præterea num. 27. instit. de act. Purp. cons. 8. num. 4. lib. 1. Castr. cons. 83. num. 4. lib. 2.

Secundò a verbis mediis ibi: *& questa dispo-*

72 *sitione &c.* cuius hic potior est sensus, † vt quo ordine masculis succeditur eodem etiam succedatur fœminis; quo verborum intellectu statuētes nihil relinquunt intactum. Quem etiam intellectum sequentia verba; *secondo la prerogatiua de' gradi; della qual nel presente statuto;* magis aperiunt, qua graduum pluralitate, & plena statuti relatione docemur, clausulam illam, de omni fœminarum successione prædicari; & eundem seruari debere ordinem succedendo fœminis, quem seruamus succedendo masculis; cuius clausulæ verba ad solam proximam exceptionem relata incongruè starent: tùm quia graduum differentiam clausula, nullam autem exceptio facit: tùm etiam quia illa verba: *secondo &c.* otiosè starēt, vbi priora sufficiunt; *Et questa dispositione.*

Tertiò quia nec mater filiæ succedit, cui statutum alimenta reseruat ibi: *statuendo però*: cui filiæ mater ex Senatusconsulto succederet, nisi statutum de sexu intelligeretur vtroq;

Quartò, & vltimò pro sorore, & fratribus istis, sequens statuti exceptio veritatem ostendit ex vulgata iuris conclusione, quæ

73 regulam exceptio † declarat vulg. l. nam quòd liquidè ff. de penu. lega. Alex. cōs. 36. viso themate in princ. lib. 6. Sign. cōs. 81. in quæstionibus num. 9. Superflua enim staret exceptio de hæreditate materna, & maternorum ascendentium, nisi statuentes supra de nostræ interpretationis veritate sensissent, ad cuius exceptionis superfluitatem euitandam, regula et

74 ad non † comprehensa ampliatur vt per Surd. cons. 100. nu. 19. lib. 1. Fortius ergo debet hæc saltem ab exceptione declarari quæ ex traditis supra etiam sine exceptione satis est clara. Et quam in casu controuerso indubitatam consuluerunt Curt. Gab. & Soc. supra allegati, Quorum etiam ad dubia amplior est responsio.

Ex hisq; sperant soror, & Fratres quæstionem istam silentio commendari.

Io. Franciscus Schenardus Iurisc.

SVMMARIVM.

1 *Nouatio non censetur facta ex superuentu accidentium in noua obligatione, nisi quidpiam expressè ex priori remissum sit.*

2 *Nouatio hodie non inducitur, nisi expressè actum sit.*

3 *Nouatio non inducitur ex successiua noua obligatione.*

4 *Ne quidem ope exceptionis.*

5 *Prior contractus, noua accedente obligatione, non nouatur, sed potius incrementum suscipit.*

6 *Nouatio non fit, nequidem si aliud quidpiam separatum a prima causa fuerit additum*

7 *Nequidem per termini prorogationem in secunda.*

Declaratur num. 8.

9 *Nouatio non inducitur per termini dilationem, regulariter.*

10 *Termini prorogatio fideiussores correos uix liberat absentes, quando obligatio non est ad præfixum tempus limitata.*

11 *Quantumuis noua stipulatione successerit proro-*

prorogatio.

12 Reseruatio iurium prioris in secunda obligatione, facit, vt omnino à priori non liberentur plures debendi rei. Idem si adiecta sit clausula rato manente pacto nu. eo.

13 Nouatio non fit, si in priori obligatione accesserit iuramentum, posteriori succedente stipulatione.

14 Animi aliqualis declaratio, etiam si facto contraria, sufficit in ijs, quæ a mera pendent protestantis voluntate.

15 Noua stipulatio, non extenditur vltra intentionem contrahentium.

16 Noua stipulatio, vti fauorabilis, non debet in odium contrahentium retorqueri.

17 Noua stipulatio ad augmentum accessa, haud debet diminutionem inferre.

18 Nouationis deffinitio.

19 Nouatio hodie fieri dicitur, si intercedat delegatio alterius debitoris.

20 Nouationem perfectam reddi, communis est opinio; si interueniant omnia ad delegationem necessaria.

21 Delegatione debitor delegatus liberatur a primo delegante debitore. Is autem ab eo, cui delegatio facta sit.

22 Delegatio loco est solutionis.

23 Solutione liberantur, & fideiussores.

24 Actiones non transferuntur sine cessione.

25 Cessio in incorporalibus, idē est quod in corporalibus traditio.

26 Delegatio incorporalium habet naturam mandati, & per consequens, re integra, reuocatur.

27 Cessionis substantialia requisita, vt actiones transferantur.

28 Delegatio debiti, non fit, nisi consentiente, ac promittente debitore delegato.

29 Delegatio expostulat, ne dum principalis, sed & aliorum, quorum interest, consensum.

30 Promissio personam permitentis non egreditur.

31 Fideiussio est stricti Iuris, quæ non extenditur ad aliam personam.

32 Reseruatio nihil ponit in esse.

33 Tertij cum de iure agitur, illi quandoque debet fieri protestatio.

34 Protestatio nil iuuat, in his quæ pendent ex dispositionis iuris communis.

35 Protestatio debet fieri parti præsenti ac consentienti, quando agitur de innouanda obligatione.

36 Protestatio debet ab vtroque approbari, si de duorum interesse agitur.

37 A priuatione ad habitum non datur regressus.

38 Actio semel extincta non reuiuiscit.

39 Contraria duo non concurrunt in vna eodemque subiecto.

40 Indiuidua res dicitur cum vnus est contractus, vna causa, & omnes insolidum obligantur.

41 Euicta in parte re in solutum data, obligatio tota remanet.

42 Reseruatio prioris hippoteca intelligitur in casu euictionis.

43 Reseruatio, quod salua sint priora iura, in contracta posteriori, & incompatibili nil releuat ad tertij præiuditium, & nu. 44.

45 Reseruatio nil iuuat eum, cuius negligentia debitor effectus est non soluendo.

46 Protestans, in receptione noua obligationis, de non recedendo a fideiussione, ipsis tamē fideiussoribus absentibus, nil agit ad ius suum augendum.

47 Innouatio clarè apparet sequuta, ex euidētissimis coniecturis, iuxta DD. communem opinionem.

48 Nouationis coniectura est, cum secundus contractus est incompatibilis primo.

49 Nouationis signum est, si forma contractus mutata fuerit.

50 Termini prorogatio per quam prior obligatio alteratur, vel interuenit delegatio; pariter inducit nouationem.

51 Prorogatione simpliciter termini, fideiussores ab accessorijs euentis, tempore prorogationis immunes fiunt; vtpote a fictis.

52 Prorogationis tempore debitor non soluendo effectus; fideiussores pœnitus absoluuntur.

53 Protestationem a sola protestantis voluntate deriuantem, in præiuditium eorum, qui pati, aut captari possent, partibus interessatis indici debere.

Explicatur l. si quis aliam de solut. cum præclara thesis præmissa conclusione eo.

54 *Alterata solum obligatione fideiussores liberantur.*

55 *Fideiussores noua stipulatione liberati minime iurium reseruatione in obligatione retinentur.*

56 *Reseruatio, sine praeiudicio iurium quae habet in bonis paternis, filio consentienti per patrem facta donationi, nil opitulatur.*

57 *Fideiussores liberantur, quibus actio cedi non potest.*

58 *Fideiussores liberandos aequum fore, cum creditor inutilem fecit actionem personalem negligentia exigendi.*

59 *Cessionarius quoque qui, cùm potuisset exigere: non exegit, sed passus debitorem non soluendo fieri ius suum amittit.*

60 *Creditor ex pluribus causis, solutionem in posteriores ponens, & non in primas sub fideiussione contractas non videtur dolo, vel fraude carere.*

ARGVMENTVM.

Nouationis, Delegationis, atque reseruationis iurium materia explicatur.

CONSILIVM III.

Praesidio Diuino innixo.

Titius, acceptis fideiussoribus; stipulatus est a Meuio centum ad Calẽdas Maij, Idem Titius mandauit actiones suas Caio, qui cùm potuit exigere, & non exegit, Sed quamplures alias pecunias eidem Meuio credidit, atque consecutus fuit solutionem, eadem centum stipulatus est ab eodemmet debitore, post quinquennium, ad Calendas Septembris, & hoc citra praeiuditium prioris hyppothaecae, obligationisq; solidi, contra fideiussores, qua reseruata, in reliquis dictam priorẽ obligationem cassam, & nullam esse voluerunt. Defuncto Meuio, eiusque bonis excussis, agit Caius contra fideiussores, virtute prioris obligationis. Qui allegant nouationem factam: Quaeritur, vtrum conueniri possint; necnè?

Prima consideratione videtur nullam reis subesse defensionem, quia & si non interfuerunt secundae obligationi, nullam tamen intelligi factam esse nouationem, nec vllum praeiuditium factum ipsi creditori, extat Iustiniani Imperatoris declaratio in l. fi. C. de nouat. repetita in §. praeterea inst. quib. mo. tol. ob. qua † sancitũ
1 est hodie, siue per alterius personae adhibitionem, siue mutationem, vel pignoris acceptationem, vel quantitatem auctam vel diminutam, vel conditionem, siue tẽpus additum, vel detractum, vel cautionem minorem acceptam, vel quippiam aliud factum, ex quo veteris iuris conditores introducebant nouationes nihil poenitus prioris cautelae innouari, sed anteriora stare, & posteriora incrementum illis accedere, nisi ipsi specialiter remiserint quidem priorem obligationem, & hoc expresserint, quod secundum magis pro anterioribus elegerint, ex qua tex. decisione communis est interpretum sen-
2 tentia hodie non nisi expressè † actum sit induci nouationem, prout communem inquit Gozad. in cons. 38. nu. 1. Et vulgarem esse conclusionem, ait Gabr. lib. 3. concl. com. tit. de nouat. concl. 1. in pr. latè Mascard. de prob. concl. 1112. num. 1.
3 Ideoque non valet haec consequentia † deuentum est ad secundam obligationẽ, ergo facta est nouatio, prout inquit Rimin. Sen. cons. 55. num. 5. in 3. quae sanè
4 conclusio extenditur, vt † nec ope exceptionis hodie fiat, quicquid aliter senserint gl. & Bart. in l. pen. de praetor. stip. contra quos esse communem opinionem inquiunt Alex. & Dec. relati a Mascard. d. concl. 1112. num. 7. & alij quos pariter refert, ac sequitur Clarissimus D. Praeceptor meus Menoch. de praesump. lib. 3. praesum. 134. nu. 48. magis communem inquit Hier. Gabr. cons. 155. num. 1. lib. 4. & alij relati ab eisdem per Menoch. & Mascard. dictis in locis Alc. in l. singul. nu. 55. & ibid. Cagn. nu. 102. si cer. pet.

&

& Vinc. Franc. decis. 15. secundum quã inquit iudicasse sacrum Consilium Neapolitanum, quos pariter ex recentioribus sequitur And. Fach. lib. 3. contr. iur. cap. 91. & ita secundum hanc opinionem inquit etiam Ias. in d. l. singularia nu. 37. in fi. quòd audacter consuleret, & iudicaret, quam etiam vti veriorem Cameram Imperialem secutã esse attestantur And. Gail. lib. 2. pract. obser. obser. 30. num. 3.

Quorum ratio maximè deducitur ex verbis apertissimis in d. l. fi. cum alioquin. si exceptionis ope induceretur nouatio lex imposita esset verbis, & non rebus, quod fieri non debet, l. fi. C. de vsur. cum nihil intersit ipso iure, quis actionem non habeat an per exceptionem infirmetur l. nihil interest de reg. iur. Ratio rationis est, quia quod obligationi accedit, eam subuertere non debet, & quod additum fuit

5 ad ampliandum non debet † diminutionem operari l. legata inutiliter de adim. leg. l. si mancipia de fin. inst. quam rationem assignat Rip. in l. 4. §. quod ex conuent. nu. 6. de re iudicata.

Et prędicta conclusio procedit etiam si quid aliud distinctum, & separatum a prima causa fuerit additum, quia neque secundum tempora Pandectarum inducebatur

6 † nouatio prout ex Immo. & Ang. scribit D. Menoch. d. præsum. 134. num. 10. & idem in cons. 162. nu. 1. lib. 6.

Item pcedit ẽt quod in secunda facta fuerit termini prorogatio, quia licet per termini

7 prorogationem † prima obligatio exceptione elidatur secundum gl. & Bart. in d. l. per. de prætor. stip. quorum opinionem in hoc magis cõem, & verã inquit Surd. in cõs. 345. n. 36. lib. 3. in vers. per pmissa, in fi. tñ intelligitur vt ipse loquit quoad

8 ipsius termini dilationem, non aũt † quoad obligationem principalem, quæ adhuc remanet, prout etiam ex Alex. Imo. & Castr. inquit Gab. d. tit. de nouat. cõcl. 1. n. 64. Nec n. per solam termini dilatio-

9 nem induci nouationẽ † cõis est scribentiũ opinio, prout de cõi attestatur Surd. d. cons. 345. n. 7. & quã post longã dispptationẽ tenuit Ias. in l. 1. n. 18. circa fi. C. de ind. & alij quos refert, & sequit Vrsil. ad Affl. decis. 353. nu. 2. & Gab. Rom. d. tit. de nouat. cõcl. 1. n. 65. allegans Alex. Imo. & Castr. in locis ab eo relatis, Et ideò non liberari fideiussores, licet prorogatio ni non interfuerint, qñ obligatio non est ad tempus limitata, & terminus non est

10 adiectus † solutioni, cõem, & veram esse Doctorũ sententiam inquit Iason in l. lecta nu. 9. & ibid. Cagn. num. 109. si cert. pet. & latè Gabr. Rom. qui plurimos citat. tit. de fideius. cõcl. 3. nu. 1. vbi dicit hanc esse magis cõem, & magis verã, & cõem dicit eã sequens ẽt Couar. in com. ad c. quamuis de post. in 6. 1. par. in pr. n. 6. vers. quarto apparet, & nouissimè post plures alios Ant. Thess. decis. 126. nu. 4. vbi in fi. dicit hanc partem esse tutiorem communem, & æquiorem, ne ex miseratione sua creditor damno afficiatur.

Et licèt aliqui hoc intellexerint, qñ sine noua stipulatione creditor terminũ pprogauit, aliàs secùs, quos refert Thess. d. loco, Tñ, vt ipsemet inquit cõis Doctorũ reso

11 lutio est in contrariũ, † vt idẽ iuris sit in vtroq; casu p tex. apertũ in d. l. fi. pp qua inquit quòd ipse consuleret, & iudicaret.

Tanto minus ergo fideiussores liberantur stante reseruatione facta de qua supra,

12 quia tunc cessare † videtur omnis dubitatio ex traditis per Bart. in l. si quis aliam de solut. dum ad conseruandum ius aduersus fideiussores notabilem dat practicam, vt si creditori fiat insolutum datio ipse protestatur, quòd in casu euictionis saluum sibi sit ius prioris hypothecæ, vel non intelligatur recessum a priori hypotheca, quod dictum sequitur Cepcaut. 191. & Ias. in d. l. 1. num. 18. de Iud. referens Ant. Butr. dicentem hoc esse verum sicut Euangelium, & ita in specie consulendo scribit Grat. resp. 129. per totum li. 1. Ant. Thess. d. decis. 126. num. 5. Surd. decis. 24. nu. 6. & cons. 145. post numerum 20. vers. 5. & cons. 345. nu. 11. Franc. Marc. decis. 412. qui omnes volunt, quod vbi in secunda obligatione expressè reseruata sunt iura prioris obligationis, vel prioris hyppothecæ, tunc

nullo modo dicatur nouatio. Et facit,
quod de clausula, rato manente pacto,
scribit Salic. in l. si quis a socio pro Soc.
quæ secundum eum, & alios scribentes
13 ibi impedit, ne per secundam † stipula-
tionem dicatur facta nouatio primæ obli-
gationis, tanto magis vbi accessit iuramē-
tum, vt in casu nostro, Franc. Marc. d.
decis. 412. num 15. & 19. Seraph. de pri
uil. iur. priuil. 86. num. 6. & facit doctri-
na Bart. in l. non solùm, §. morte num. 15
& 17. de no. op. nunc; quòd in iis, quæ
pendent a mera voluntate protestantis,
14 sufficit † animi declaratio, seu prote-
statio facta quouis modo etiam absente
parte, & etiam si sit contraria ipsi facto,
prout etiam scribit idem Bart. in l. qui
in aliena. §. Celsus de acq. her. & hanc
esse communem conclusionem inquit
Dec. in c. cum M. Ferrariensis nume-
ro 16. post Abb. & Fel. ibid. de con-
stit. & communem, attestatur etiam
Burs. consil. 172. numero 29. lib.
1. quæ omnia confirmantur, quòd
cùm intentio fuerit delegati, & eius
cui delegatio facta est augendi cautio-
nem per secundam stipulationem, &
per specialem hypothecam, & primam
tolendi solùm ne ex eadem causa bis
idem deberetur iuxta legem, qui bis, de
verb. obl. non debet ille secundus actus
15 extendi vltra † eorum intentionem, l. nō
omnes si cer. per. nec in odium retorque
16 ri, quòd eorū † fauore factum est l. quod
fauore de leg. nec inducere diminutionē,
17 quod † ad augumentum factum est l. le-
gata inutiliter de adim. leg.

Quibus tamen non attentis contrariam sen-
tentiam amplector vti veriorem. Nam
eo ipso, quod partes cassam, & nullam es-
se voluerunt priorem obligationem, & se-
cundam per stipulationem cōtraxerunt;
expressam dicuntur fecisse nouationem
18 in terminis in d. l. fi. Nec enim aliud † est
nouatio, quam prioris obligationis trans-
fusio in aliā, cum prior perimitur & alia
loco ipsius subrogatur d. §. præterea instit.
quib. mo. tol. obl. tex. in l. 1. de nouat.
Secundo ex eo quod Titius debitor Caij Me-
nium debitorem suum ei delegauit, & ip-
se Caius ipsum Meuium debitorem acce-
pit, & ab eo tanquam debitore stipulatus
est, & ita proculdubio dicitur facta dele-
gatio. Quo casu etiam hodierno iure, ip-
19 so iure dicitur facta nouatio † licet nihil
inter partes expressum sit, & ita l. fi. non
procedit, & incorrecta remanent iura an-
tiqua tex. cum glo. & ibi Bart. & Castr.
in l. delegare. de nouat. & in §. præterea
inst. quib. mo. tol. & in l. 3. C. de nouat. &
esse communem sententiam inquit Ias.
in d. l. singularia nu. 37. & ibid. Cagn. nu.
169. si cer. pet. Surd. cons. 145. nu. 1. lib.
1. quam cum aliis ab eo relatis sequitur
etiam And. Gail. lib. 2. pr. quæst. obs. 30.
nu. 8. & magis communem dicit Alc. in
20 cons. 155. nu. 1. lib. 5. & eo magis † quia
in proposito nostro casu dicuntur omnia
ad delegationem necessaria interuenisse
tradita per Doctores in d. l. delegare, &
in d. l. singularia, & in l. qui vsumfructum
de verb. obl. per Cagn. in d. l. singularia
nu. 165. & pluribus sequentibus. Quo ca-
su proculdubio debitor delegatus libera-
tur a primo creditore delegante; & ipse
21 delegans pariter liberatur ab eo, cui † de-
legatio facta est tex. in d. l. 3. C. de nouat.
& in d. §. præterea, & scribunt communi-
ter Doctores, vt Bart. num. 18. Ias. n. 36.
& seq. Cagn. nu. 157. & seq. in d. l. singu-
laria, & idē Bart. & Castr. in d. l. delegare,
Surd. decis. 23. nu. 2. & decis. 74. nu. 2. &
seq. Put. decis. 126. nu. 2. lib. 3. quia vt ipse
inquit, nō est honestū, vt debitor delegat⁹
sit mādāti, & mādatario simul obligat⁹ &
idē Put. deci. 134. eo. li. nec ē qui dissētiat.
Ratio est, quia delegatio est solutionis instar
22 † l. inter causas, §. adesse, ff. mand. l. quā-
uis. §. interdū ad Vell. l. si mandato meo,
§. fi. ff. mād. l. si romæ, §. si duo, de nou. Do-
ctores in d. l. singularia, Alc. d. cons. 155.
nu. 1. lib. 5. & cons. 117. nu. 1. lib. 8. Surd.
post Bald. Ful. Imo. Alex. Soc. & alios ab
eo relatos d. decis. 23. decis. 74. in pri. &
d. cons. 145. nu. 3. & cons. 145. num. 8.
23 Consequenter † et fideiussores liberātur
l. vbicūq; de fideius. l. nouatione de nou.
l. nouat. C. de fid. Soc. cōs. 62. n. 23. in 4.

Raph.

Raph. Fulg. conſ. 129. Gabr. tit. de fid. concl. 3. Io. Petr. Surd. d. conſ. 145. nu. 13. & pluribus ſequentibus.

Solum ergo ſupereſt difficultas ſuper reſeruatione facta inter delegatarium, & delegatum iurium prioris hypothecæ, & obligationis ſolidi contra correos, ſeu fideiuſſores principaliter obligatos.

Qua in re dico, quod ante obligationem ſecunda vice factam ipſi delegatario per ſimplicem aſſignationem ſibi verbotenus factã a delegãte nulla ſibi efficax actio nomine ꝓprio cõpetebat tã cõtra principalẽ debitorẽ, q̃ contra correos fideiuſſores

24 primo ꝑ regulã † ꝙ actiones non transferũtur ſine ceſſione l. 1. & ibi not. per gl. & DD. C. de act. & ob. quod. n. in corporali

25 bus traditio, idẽ in incorporalibus † ceſſio operatur, vt ibi Doctores dicũt, & ꝑinde huiuſmodi aſſignatio, ſeu delegatio facta vim habet mandati, & põt qñcunq; re in

26 tegra † reuocari, tex. in l. 3. C. de nouat. Doctores cõiter in d. l. ſingularia, Caſtr. d. l. delegare. i. & in l. qui vſumfructum de verb. obl. Oſaſc. deciſ. 61. & ad hoc, vt

27 vera ceſſio fiat, & transferãtur † actiones in ceſſionatium, multa requirũtur, de quibus in l. per diuerſas, & in l. ab Anaſtaſio, C. man. & ſtat. in ciuil. cap. 179. & 180. & habetur per Rom. conſ. 86. Secundo, quia delegatio debiti niſi conſentiente

28 debitore delegato, & eo † per ſtipulationem promittente non perficitur, nec fieri põt l. 1. & l. nec creditoris C. de nouat.

Ad hoc igitur vt delegatario efficax acquiratur actio tam vtilis, q̃ directa opus eſt nouo conſenſu tam fideiuſſorum, q̃ debito-

29 ris principalis, nec † ſufficit principalis debitoris tantùm, primò per regulam quod

30 pactum, ſeu † promiſſio, & ſtipulatio perſonam promittentis non egreditur l. ſi vnus. §. ante omnia de pact. l. quacunque de act. & obl. ſecundò per aliam regulã,

31 quia † fideiuſſio eſt ſtricti iuris, quæ non extenditur de perſona ad perſonam l. ſi cum Hermes, C. loc. l. ſtipulationẽ aliæ. §. ſatis acceptio de verborum obli. l. fideiuſſores magiſtratum, §. pro Aurelio, & l. ſi pignore de fid. Curt. Iun. conſ. 36. nu. 1. prima par. Natta conſ. 202. num. 5. & alij, & ita per conſequens ſola reſeruatio facta cum principali debitore nullum tribuit ius ipſi delegatario contra fideiuſſores.

32 Primò per regulam † quòd reſeruatio nihil ponit in eſſe, ſed ius quod eſt ſolum conſeruat. l. ſi debitor. §. 1. quib. mo. pig. vel hyp. ſol. l. & ſi quis, §. plerique de relig. & ſump. fun. cum ſimil. alleg. per Crauet. conſ. 15. num. 2. & conſ. 29. num. 8. & conſ. 144. nu. 15. D. Menoch. in cauſa Ferrarienſi reſp. 2. num. 52. Vinc. Franc. deciſ. 50. num. 5.

Secundò ex theorica Bart. communiter approbata in d. l. non ſolum, §. morte n. 21. quod qñ proteſtatio fit circa ea quæ pendent ex voluntate proteſtãtis, & alterius

33 † tunc fieri debet ipſi parti de cuius pręiudicio agitur, & intereſſe. l. codicillus, §. 1. deleg. 2. d. l. ſi. debitor, §. 1. Abb. in cap. cum M. Ferrarienſis num. 11, & ibid. Fel. Rip. & Dec. nu. 16. de Conſt. Alc. in l. deteſtatio nu. 30. de verb. ſign.

Tertiò ex regula in his, quæ ſunt conſecutiua ad factum, & pendent ex diſpoſitio-

34 ne iuris communis proteſtationem † nihil operari, l. alimenta, C. de neg. geſt. & pro regula tradit Alc. in d. l. deteſtatio, n. 21. Abb. in d. c. cum M. Ferrarienſis nu. 16. & ibid. Dec. nu. 18. Decian. reſp. 19. nu. 38. lib. 3. Odd. conſ. 32. nu. 32. D. Mẽnoch. conſ. 38. nu. 3. lib. 1. Io. Ant. Lanar. conſ. 23. nu. 8.

Quartò ex alia regula, ꝙ qñ agitur de augẽda, vel minuenda obligatione vltra natu-

35 rã actus de quo agitur † proteſtatio fieri debet ipſi parti præſenti, & conſentienti, l. fi. §. itẽ ſi prædixerit naut. caup. & ſtab. Bart. in d. § morte nu. 22. Fel. in d. c. cum M. Ferrarienſis, nu. 55.

Quintò ex eadẽ Bart. doctrina in d. §. morte, n. 17. ꝙ qñ actus eſt incõpatibilis cũ iure, qđ reſeruatum eſt, ſeu ꝓteſtatio cõtraria

36 eſt actui, tunc ipſa † ꝓteſtatio nõ releuat ꝓteſtantẽ, nec quicquam operatur in his ſcilicet, q̃ pendent ex volũtate duorũ, niſi & alter conſentiat, ſequitur Iaſ. ibid. nu. Abb. n. 19. Fel. nu. Dec. n. 20. & Rip. nu.

73.& 74. in d.c.M.Ferrariẽsis,& Odd.d. cons. 32.n. 29.Reuocare aũt priorẽ obligationẽ, & reseruare obligationẽ solidi, ex ea ꝓuenientẽ sunt incõpatibilia, sicut incõpatibile est ꝙ animal sit mortuũ,& il
37 lud idẽ sit viuũ cõtra† vulgatã regulã, ꝙ a priuatione ad habitũ non datur regressus,l.qui res.§. aream de solut. l. post diẽ
38 de leg. communis, sicut,& actio† semel extincta amplius non reuiuiscit d.§. areã & l.cũ ex causa in fi. C. de re. pig. Crau. cõs.293.n.10.Men. cõs.278. n.8.& duo
39 contraria non † possunt esse simul,l.1.C. de furt. l. mutuis ff. pro soc. Eo magis, quia cum vnus sit contractus,vna causa, & oẽs insolidum obligati ex partium cõ
40 uentione dicitur res indiuidua † ad not. per Bart. in l.stipulationes non diuiduntur in pr.de verbo.ob.& in l.Grac.§.illud de fid.Bal.in l.pro hæreditariis,C.de hær. act. Ias. in l.stipulationem quædam, §. & harum de verb. obl. Doctores maximè Rip.in l. 4.§.Cato eo. tit. latè Menoch. cons. 123. per totum, & Vacon. lib. 5. decl.iur. declar. 71. & 72. Igitur non potest pro parte subsistere, & pro parte non. Hinc est quod si res insolutum data
41 † pro parte euincatur tota obligatio remanet,l.si quis aliam de sol.& priore obligatione pro parte mutata tota obligatio perimitur,& fideiussores liberãtur,Ceph. cons.331. numero 7. lib. 3. Achil. Pedr. cons. 13. numero 74. Men.consil. 246. num. 4.

Sextò,& vltimo ex traditis per Gozad.cõs.
42 34.num.12. dum concludit quòd † per dationem insolutum cum clausula illa, citra præiudicium iurium prioris hypothecę ista reseruatio non tollit quominus extincta dicatur prior obligatio, & facta nouatio, sed soùm intelligatur, & operetur in casu euictionis, vt prior hyppotheca competat, Et idem expressius Io. Ant. Lanar. d. cons. 23. num.7.vbi concludit quòd quando secundus contractus est incompatibilis primo per acceptionem nominis debitoris insolutũ prioris obligationis cum protestatione quòd
43 † salua sint priora iura, illa protestatio nihil releuat ea ratione quam superius allegaui, quòd in his, quæ pendent non tantùm a voluntate protestantis, sed etiam alterius, vt circa pacta, & contractus tunc requiritur semper, quòd fiat protestatio ipsi parti ex Bart. Bal. Alexan. & aliis ab eo relatis, & quod in simili specie respondet etiam Fulg. consil. 129. vbi post longam disputationem concludit, cum qui quandam panni quantitatem vendiderat habita fide de precio, acceptisque fideiussoribus, & postea eueniente termino cautionem acceperat à solo debitore per instrumentum, non posse amplius fideiussores molestare, licet paulò an-
44 te cautionem protestatus † fuisset, quod intendebat habere omnes obligatos, & facit etiam, quod respondet Ruin. consil. 45. numero 4. lib. 5. quòd qui nomen debitoris accepit cum protestatione quòd non intendebat recedere a principali, casu quo debitor delegatus non esset soluendo, si fuerit negligens, & per ipsum steterit quominus cum aliquando petuisset exigere, non exegerit (prout idem euenit in casu
45 nostro) non potest † propterea propter delegantem, vel eius hæredes agere non obstante dicta protestatione, vel reseruatione facta. Concordat etiam quod scribit Decian.resp.72. num.39. lib.2. di
46 cens quòd si † quis in receptione nouæ obligationis protestatus sit de non recedendo a fideiussione facta, & hoc ipsis fideiussoribus absentibus protestatio nihil valet quoad effectum augendi iuris ipsius protestantis per d.l. si debitor §. 1.& not. in c. solicitudinem de app. cum simil.

Non obstant igitur contraria, & primo ꝙ in dubio non inducatur nouatio, quia nos sumus in claris ex illis verbis,quòd prior obligatio sit cassa, &c. vltra quòd etiam
47 † hodie ex euidentissimis coniecturis secundum magis communem opinionem inducitur nouatio, vt concludunt Menoch. d. lib. 3. præsump. præsump. 134.num. 36. Mascar. d. cons.

¶ 112. 18. Io. Ant. Lan. d. cons. 25. nu. 1. & magis communem, & veriorem in quit And. Fach. lib. 3. contr. iur. cap. 92. & Surd. d. cons. 145. num. 2.

Inter cæteras aũt coniecturas ea est, cùm
48 † secundus contractus est incompatibilis primo, vt inquiunt Doctores in l. pacta nouissima, C. de pact. & Doct. supra citati, & Ceph. cons. 454. nu. 19. lib. 4. Natta cons. 450. n. 2. 4. par. Vrsil. ad Affl. decis. 353. num. 5. Gabr. cons. 81. num. 3.

Idemq; quando in aliqua parte mutata est
49 forma † prioris obligationis, vt in casu nostro secundum Bald. cons. 128. num. 2. lib. 2. & alios supra relatos.

Item non procedit dicta conclusio, quando interuenit expressa delegatio, vt in hoc casu, quia tunc vt supra dictum est etiam hodie remanent incorrecta antiqua iura.

Nec item obstat, quod per termini prorogationem non liberentur fideiussores, quia
50 locum habet quãdo in nulla parte † prior obligatio alteratur, nec etiam interuenit delegatio, vt loquuntur Doctores in eam sententiam adducti aliàs secus.

Imò etiam in casu simplicis prorogationis fideiussores saltem ab interesse censen-
51 tur exempti, nec conueniri † possunt, prout nec a cæteris accessoriis euentis tẽpore prorogationis, ita post Bart. Io. And. Soc. iun. Ang. Dec. Alex. Ias. Bal. Fel. & Tiraq. ab eo relatos concludit Gabr. Rom. tit. de fidei concl. 3. nu. 4.

Quando verò per prorogationem creditor
52 † fuit in mora, potuitq; exigere, & non exegit, quòd eo casu fideiussores sint penitus absoluendi, vltra Ruin. d. cons. 45. lib. 5. est tex. in l. si fideiussor in id. & ibi Castr. de fid. & scribit Pedroch. cons. 13. nu. 14. & cons. 26. nu. 44.

Item non obstat dicta reseruatio facta, quia vt dictum est in his, quæ à voluntate duorum vel plurium pendent debet fieri ipsis de quorum præiuditio principaliter agitur, & ipsis scientibus, alioquin non valet per supradicta.

Præterea etiam in his, quæ pendent à sola
53 voluntate protestãtis debet fieri ipsi † parti in cuiꝰ ꝑiuditiũ ea fit, qũ alias ipsa pars posset captari, & pati damnũ, quæ si sciuisset facilè præuidere potuisset secundũ Bart. in d. §. morte nu. 19. Fel. in d. c. cum M. Ferariensis n. 49. vers. 1. conclusio, & ibid. Rip. nu. 108. Alc. in d. l. detestatio.

Vltimò non obstat authoritas Bart. in d. l. si quis aliam, & aliorum dicentium per reseruationem prioris hyppothecæ, & obligationis nõ censeri liberatos fideiussores, quia respondetur id procedere qñ non interuenit verè nouatio, nec delegatio, & ipsa reseruatio facta est a principali creditore, nec ipse fuit in mora exigendi, neque per ipsum stetit, aliàs secus vt in casu nostro.

Concludo igitur fideiussores, idest tam filios principalis debitoris, qui se pro patre obligauerũt, quiq; indemnitatem promiserunt cæteris confideiussoribus, quàm alios fideiussores absoluendos esse.

Ad laudem Omnipotentis Dei. Amen.

Ego Laurentius Paribellus I. V. Doct. saluo rectius sentientis consilio.

SVPER EODEM FACTI THAEMATE.

MVltum subscribere renui sequens potius partes Caij quàm fideiussorum, quibus reseruatio prædicta videbatur prima facie omnino prodesse; verùm negotio subtilius perscrutato, me in contrariũ pro fideiussoribus sententiam induxerũt sequentia fundamenta, primùm quòd negari non potest, si non in totum sublatã,
54 saltem alteratam † esse primam obligationem, qua obligatione solùm alterata fideiussores liberari consuluit. Soc. sen. cons. 62. nu. 23. lib. 4. Thes. decis. 126. n. 9. in fi. Cui primo fundamẽto non obstat reseruatio allegata; qñ liberatione ipsa supposita, reseruatio ipsa remanet inanis, vt in hac specie tradit Fran. Marc. Delph. decis. 537. in fi. par. prima qui scribit fi-
55 deiussores noua stipulatione liberatos † nequaquàm illa iurium reseruatione absentes in obligatione contineri, cui simile est quod tradit Bec. cons. 34. num. 25. Illi scilicet qui donationi a patre factæ pa-

56 truo consensit, nil prodesse, quòd † id sine praeiuditio iurium quae habet in bonis paternis se facere protestetur, vti facto repugnans. Ad idem pertinet quod tradit Ruin. cons. 17. nu. 5. lib. 4.

Secundum est fundamentum, quòd, vt supponitur, mora Caij eius negligentia factũ est, vt morte Meuij, & non existentia haeredis sit actio personalis caduca, quam

57 ideò cùm cedere † non possit fideiussoribus, consequens est ne etiam conueniri possint, l. stichum §. si creditor ff. de solut. l. si pupillus. ff. de adm. tut. gl. in l. 2. in verbo ius pignorum, C. de fideiuss.

Tertium est fundamentum, quòd & si adhuc illa superesset cedenda personalis, cùm tamen culpa creditoris, qui cum sibi satisfieri potuit exigere neglexit, illa inutilis effecta sit, fideiussores aequum existi-

58 matur esse † liberatos, vt litteris aureis notandus tradit Ias. in l. decem num. 25. ff. de verb. oblig. per l. si fideiussores in id ff. de fideiuss. post alios ibi per eum allegatos Gozad. qui loquitur de cessiona-

59 rio, qui cum potuerit † exigere passus est debitorem fieri non soluendo, consil. 38. num. 2. Quod maximè procedit contra Caium istum qui solutiones medio tempore factas non ponens in causam ipsam priorem non videtur dolo carere iuxta doctrinam Bec. cons. 60. num. 7.

60 Quibus omnibus in vtroque consilio scriptis simul stantibus concurro in eandem suprascripti Excellentiss. Iureconsulti sententiam.

Ego quoq; Iurisutriusque Doct. Io. Franciscus Schenardus.

S V M M A R I V M.

1 *Alienari prohibita bona, in generali venditione non comprehenduntur. Ratio n. 9.*

2 *Neque in generali obligatione omnium bonorum censentur venire emphyteutica, seu faeudalia. contra num. 3.*

4 *Alienatione quando res prohibita dicatur, non principaliter, sed in consequentiam includi.*

5 *Res prohibita principaliter alienari in generali dispositione includitur.*

6 *Alienatio bonorum Ecclesiasticorum emphyteuticorum caducitatem inducit.*

7 *Venditio omnium nullo excepto stabilium, Emphyteusim quoque, & faudũ includit.*

8 *Geminatio seu repetitio verborum vniuersalium id comprehensum facit, quod aliàs esset incomprehensibile.*

10 *Mentis vbi est certitudo, ibi nõ est quaestio.*

11 *Venditionis generalis, & vniuersalis diuersum est ius.*

12 *Exceptio firmat regulam, in casu non excepto.*

13 *Vniuersalis quando, & vnde dispositio cognoscatur.*

ARGVMENTVM.

Alienatione omnium bonorum, quando bona feudalia, vel emphiteotica censeantur, ad effectum caducitatis inclusa.

CONSILIVM IV.

Deus Illuminatio mea.

PRoponitur mihi casus, q̃ D. Angelica de Homodeis accedente, qui ex statuto requirebatur, mariti, & proximioris consensu; fecerit finem, vẽditionem, & remissionẽ, quam deinde est traditio secuta in personas emphyteusis non consortes, neq; vocatas, nominatiuè de omnibus, & quibuscunque bonis stabilibus, & fictis liuellariis, & quibuscunque aliis ad haereditatem fratris spectantibus, & pertinentibus, adeo quòd ipsi D. Angelicae nulla remanerent bona immobilia nec ficta praeter mobilia, priuata, & obligationum credita cum honoribus; & oneribus super eis incumbentibus. Nunc cum stabilia aliqua bona sint emphiteotica Ecclesiae Parochialis de Sernio. Quaeritur an in commissum ceciderint, vt possint per Ecclesiae Rectorem vendicari? Et vt per con-

traria

traria transeam, quorum solutione melius veritas firmatur, Duo videntur pugnare contra Rectorem, primum quòd in generali venditione bonorum, emphiteotica quemadmodum nec feuda, & alia
1 prohibita † alienari, non comprehendun tur c. 1. §. in generali vbi Bal. in princ. de cont. inter dom. & agnat. Alex. consſ. 16. num. 9. 12. & 13. & consſ. 168. nu. 8. lib. 2. & consſ. 20. num. 9. & 10. lib. 5. Soc. iun. consſ. 24. nu. 1. lib. 1. Bero. cōſ. 127. lib. 1. Tiraq. trac. de retrac. lign. gl. 3. §.
2 1. num. 8. quinimò, nec in † sola obligatione generali firmat Bart. in l. codicillis, §. instituto num. 5. de lega. 3. Alex. locis allegatis, & in consſ. 124. num. 8. lib. 4. Dec. consſ. 139. nu. 4. In qua tamen ad
3 obligationem extensione † non insisto dubius ex traditis per Iaſ. in l. 3. num. 83. C. de iur. emphit. Secundum quòd pro defensione pugnare videtur, est, q; & si illa generali alienatione, illa bona comprehendantur, tamen in eam non principaliter veniunt, sed in generalis dispositionis dumtaxat consequentiam, cum il-
4 lorum † specialis nulla mentio fiat, vt per Bero. consſ. 120. nu. 7. & 8. lib. 1. In quā consequentiam & bona ista venire, quem
5 admodum & iuspatronatus, ac aliud † inalienabile, nullo iure prohibetur, c. ex literis vbi gl. in 1. not. c. cum seculum vbi gl. in verbo emptorum &c. de iure vbi gl. 1. extra de iur. patr. & vulg. Regula l. quidam ff. de acq. rer. dom. Bero. d. consſ. 120. num. 8. vbi in specie emphiteusis.
6 Quibus tamen minimè obstantibus dico † per dictam alienationem etiam de bonis Ecclesiæ disposuisse, & consequenter iure emphiteotico cecidisse declarandum per tex. in l. fi. vbi Iaſ. & omnes C. de iur. emphit. Bero. consſ. 107. lib. 1. & d. consſ. 127. Clar. in §. emphiteusis quæst. 13. verſ. adde, & latius per Corb. trac. de cau. quib. emph. priu. tit. ab alien. in prin. cū seqq. ampl. a, cuius l. fin. dispositione ipsam nec sexus excusat Iaſ. in d. l. fin. nu. 128. Bal. in c. 1. q. pen. de contr. inter Dom. & empt. vbi Affl. num. 26. Corb. dicta cau. alien. ampl. 46.

Superest dumtaxat contraria soluendo ostēdere, quòd ea bona contra legem emphiteusis alienauerit, quòd verba ipsius venditoris vniuersalia probant, quibus nullū stabile penitus voluit exceptum, quo casu etiam emphiteusim, & feudum venire,
7 & censeri alienatum † tradunt Dec. cōſ. 76. sub num. 1. & consſ. 389. num. 11. Cur. iun. consſ. 16. num. 80. verſ. quia in primis Pariſ. consſ. 3. num. 35. lib. 3. Cotta in memor. in verbo emphiteusis ven t Tiraq. d. §. 1. num. 9. Tanto magis cum dictorum vniuersalium verborum geminatio, & pluries repetitio legatur, quæ
8 facit id esse † comprehensum, quod non esset aliàs comprehensibile, Bero. consil. 116 num. 26. lib. 3. Quæ & ex eo confirmantur, quòd mihi supponitur in facto, nempè contrahentes non inficiari quominus etiam de eis bonis eorum contrahendo voluntas, & sensus fuerit, quem magis quam verba leges intuentur, toto titulo plus. val. quod ag. Ratio enim præmissæ præpositionis, quòd in generali aliena
9 tione non veniant est mens verisimilis † emphiteotæ quod noluerit Dec. consil. 389. num. 11. verſ. & negari Soc. consil. 75. num. 4. & 12. lib. 4. Cur. iun. consſ. 16. num. 8. verſ. quia non est. Vnde ratione cessante, cessare debet ipsa interpretatio legis, vt per Euer. in loco à cesſ. ratione, & vbi de mente est certitudo non est
10 ipsius quæstio † admittenda l. ille aut ille, §. cum in verbis, ff. de leg. 3. quoniam in claris non est opus coniecturis.
Ex his colligitur vna responsio ad primum contrarium, cui secunda alia hæc est, q; aliud sit in generali tantum, aliud verò
11 in vniuersali † alienatione, vt ex allegatis supra, & ex latè traditis per Menoch. consſ. 129. per totum. Accedat prædictis quòd nonnulla excepit, quorum excep-
12 tio † istorum comprehensionem confirmat, vt per omnes in c. qui ad agendum de proc. in 6. Dec. in l. 1. num. 31, de reg. iur. & latè Becius consſ. 111. nu. 5. Euer. in loco ab exceptione ad regulam. Non ob sequens obiectum etiam huiusmodi bona in consequentiam venire, quia pro

cedit quando accedunt vniuersitati bonorum, at hæc non est vniuersitas, a qua
13 † mobilia, & iura, & nomina debitorum actiones, & passiones saltem personales retinentur arg. l. si is qui §. vtrum ff. de rebus dubiis.

Schenardus.

SVMMARIVM.

1 *Contumaciam parte ponentis in termino accusari debere, ad statuti fictam confessionem.*
2 *Collegij authoritas, quanta.*
3 *Obseruantia optima est legum interpres.*
4 *Iudice absente, nequaquam potest contumax aliquis censeri.*
5 *Confessus vt reus habeatur, requiritur litem prius esse contestatam.*
6 *Positiones quibus pars non tenetur respondere, non habentur pro confessis.*
7 *Positionum reiectio appellabilis, sicut & reiectio probationum num. 8.*
9 *Interrogatus de secretis patrimonij non tenetur respondere.*
10 *Reliqua præsuponantur cum de vno disputatur.*
11 *Sententia lata est contra succumbentem præsumendum.*
12 *De præsuposito prius constare debere ostenditur.*
13 *Interrogationi iuris non esse respondendum.*

ARGVMENTVM.

Quæ requirantur vt positiones habeantur pro confessis.

CONSILIVM V.

Vtinam dirigantur uia mea ad custodiendas iustificationes tuas.

QVod ad fictam confessionem statuti requiratur contumacia parte ponentis accusata in termino
1 † respōdendi ꝓbat, & disputando defendit Anch. cōs. 97. n. 4. & seq. quē sequuntur Natta. cons. 364. nu. 2. & seq. Crau. cons. 254. num. 2. Alex. cons. 100. num. 3. lib. 5. Carp. ad stat. Mediol. cap. 83. num. 172. & nu. 199. quam sententiã in Senatu Pedemontano receptam tradit Osas. decis. 3. n. 4. & seq. & Thes. decis. 19. nu. 1. & per totum. Et licet contraria opinio placuerit Bald. in l. si tutor. C. de interd. matr. Roll. a Valle cons. 90. lib. 3. & Neuiz. cons. 6. Tamen prima sequenda est authoritate Collegij tam celeberrimi roborata, vt de authoritate Collegio-
2 rum scribens † tradit Dec. cons. 400. nu. 1. Menoch. cons. 11. num. 15. Triuis. Decisionum præfationis num 4. necnon etiã
3 quia illam fori obseruantia † secuta est, quæ est optima legis interpres l. minimè, & l. si de interpretatione ff. de leg. Crau. cons. 201. num. 11. & cons. 226. num. 6. Bec. cons. 101. num. 49. Bart. cons. 59. num. 3. Nec de rationibus primæ opinionis agere expedit, cum illas allegati scripserint, quibus me referre sufficit, ne eorum dicta transcribam. Et ideò iniustò Instat Sertulus, quòd positiones habeantur pro confessis, multò magis cum, & aliæ exceptiones; seu defensiones obstēt assertæ petitioni. Quarum hæc vna est, quòd die cadentis termini aberant Iudices ambo, quorum etiam vnus multis sequentibus absuit diebus, ita vt nequaquã
4 Dominus Ecclesia, dici possit † contumax l. 2. in fi. ff. si quis in ius voc. non ierit, & l. arbiter si calendis ff. de arbitris Natta d. cons. 364. nu. 7. & est de mente Neuiz. d. cons. 6. num. 9.
Alia est, quòd ex tribus requisitis ad hoc, vt Reus habeatur pro confesso deficit vnũ,
5 quod est litis contestatio † Bart. in l. 2. §. quòd si actor num. 4. C. de iureiur. propter cal. dan. sic enim, & statutum supponit litem iam contestatam ab eius ordine arguendo. Est & alia hæc videlicet quòd nunquam positiones habentur pro con-
6 fessis, quibus interrogatus non tenetur † respondere. Oria. in c. quoniam contra in verbo responsiones num. 2. extra de

prob.

prob. Plot.cons.52. num. 29. & probatur ex traditis per Bar. in l. eius qui delatorem nu.3. de iure Fisci, & in d.§.quòd si actor nu.4. Quòd autem non teneatur respōdere probatur pluribus rationibus,
Prima, quia iam fuerunt ab illustre D.Capita neo Iudice primæ instantiæ reiectæ, cu
7 ius rei iudicate exceptio † obstat cum ab ea non appellauerit, cum vt infra ostendam esset appellabilis gl. in c.fin. in verbo vltra decendium in finali additione, vers. sed secundum de app. in 6. Quòd autem appellandum esset tradit Surd. de cis.36. per totam vbi dicit quòd non ob-
8 stante † stat. prohibente appellari ab interlocutoria, poterit tamen appellari ab interlocutoria, quæ reicit probationes.
Secunda est ratio, quia per eas partim interrogatur Reus de secretis patrimonij sui
9 de quibus respondere † non tenetur l. 2. §.1. vers.quid enim, C.quan.& qui.quar. pars.Ripa in l.nemo potest num.81.ff.de leg. primo, qui dicit hoc esse inhumanū. Nec obstat tex. in l.fin. §.licentia il.2.C.
10 de iure delib. Quia ibi supponitur † de credito nullam subesse controuersiam, dum de creditoribus, & legatariis loquitur tex. argu. l.qui testamento in prin. de test. Alex. Raud. cons. 17. nu. 118.par. 9. lib. 1.Pedroch. cons. 40.num 261.At hic de hoc controuertitur ergo debet ante omnia aliunde probari, maximè cum iam ex sententia lata, sit contra actorem,
11 qui succubuit præsumendum † Menoch. cons.2. num.92. qui dicit ordinem iudicij esse vt prius de prçiudiciali quæstione cognoscatur: Cùm enim creditum sit
12 fundamentum legis, debet † de eo primo constare tanquam præsupposito glo. in l.mancipia, C.de ser.fug. quam notabilem dicit Rom.sing.495. Fel.in c.non nulli nu.34.vers.amplia ista de resc.Soc. cons.55.nu.4. lib.1.Dec.cons.251. nu. 6. Natta cons.32.num.4.
Partim(vt ad secundam causam recusationis respondendi redeam) interrogatur de eo quod iuris est nempè quanta dote sit digna, quibus similiter non esse respon-
13 dendum docent † omnes practici per l. ornamentorum ff.de auro, & arg. leg. Bellam.cons.33.nu.32.
Partim etiam de eo, quòd aliàs super eadem positione iuratum est, vt patet in primo processu. Ex quibus concludo obaudiendam esse Actoris petitionem.

Schenardus.

SVMMARIVM.

1 *Qui alterius obligationi accedit in dubio, censetur in subsidium adiunctus, & non principaliter vel insolidum.*

2 *Ex pluribus insolidum simpliciter obligatis, illius bona sunt prius excutienda, cuius est obligatio principaliter.*

CONSILIVM VI.

Lex tua Domine meditatio mea.

Dominus Baptista Nigola virtute instrumentorum in quibus simul cum D. Petro Antonio Merulo contraxit cum nob.quōdam D. Nicolao Venosta, non nisi prius excussis bonis D. Petri Antonij prædicti, ad quem solum negotium pertinebat, conueniri potest, tùm quia non legitur se in-
1 solidum obligasse, qui ideo † debet censeri in subsidium adiunctus in dubio iuxta tradita per Neuiz. cons. 66. num. 52. Bec.cons.101. num.44.& cons. 105.nu. 50. post Crau.cons. 234. col. pen. vers. 8.verba Dec.cōs.423.n.8. Ang.inter cōs. Bal.cons. 347. post Soc. in fi. lib. 5. per tex.in l.si quid venditor in fi. ff. de edil. edic. Tùm etiam quia, & si correi dici verborum cortice inspecta possent insolidum, tamen cum ad D. Petrum Anto-
2 nium solum contractus † vtilitas, & pretium peruenerit, etiam quòd insolidum verba sonarent, deberet alter prius excutti, vt docet in terminis Castr. in l. si vt certo §. si duobus sub num. 17. & 19. ff. loc. & cons. 331.num.1.vol.1.& ante eū idem docuit gl.in §.1.in auth.de fideiuss.

in

in verbo fideiussorem vers. item quid si cum qua transit Spec. in tit. de renunt. num. 18. Pap. in forma lib. contra plures reos deben. in verbo beneficio nouarum num. 3. dicens communem Aret. consil. 32. Alex. Raud. cons. 20. num. 40. lib. 2. Quam opinionem, & sententiam tandē secutus est Senatus Pedemontanus referente Thesau. decis. 160. Quibus stantibus multo magis id in præsenti casu, quo id non exprimitur, admitti debet.

Laus Deo.

Schenardus.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio in termino statuti non formiter introducta deserta fit.*

2 *Appellatione deserta, non impeditur officium Iudicis a quo super executione sententiæ.*

3 *Appellationis Vulturenum statutum, c. 92. in fine non intelligi de irreuocabili firmitate sententiæ.*

4 *Nolle id quis censetur quod non dixit.*

5 *Interpretatio, quæ ius commune tuetur, omnino sequenda.*

ARGVMENTVM.

Colligitur ex breui indice præscripto

CONS. VII.

In Dei nomine. Amen.

NVlli dubium quin appellatio in termino statuto formiter non
1 introducta † deserta fiat, stat. in Ciuil. cap. 92. purpur. cōs. 6. Affl. ad constit. lib. 2. rub. 4. Et quin appellatione deserta coram eodem Iudice ad quem, adhuc duret nullitatis iudicium cum appellatione principaliter deductum, cuius inquam nullitatis causa manet appellatione deserta, per quam tamen Iudicis à quo super firmitate, & executione sententiæ
2 interim non impeditur † officium, vt per Bar. in l. si expressim nu. 10. & 11. ff. de appellatione. Rui. cons. 54. lib. 4. Crau. cons. 266. num. 8. Puteum decis. 172. lib. 2. Couar. prac. quæst. cap. 24. num. 8. in fi. Vant. in tit. quot & qui. mo. null. nu. 114. Alex. Raud. cons. 26. nu. 85. lib. 1. Neuiz. cons. 41. nu. 37. & seq. Nec enim
3 de irreuocabili firmitate, & † executione sententiæ statutum 92. in finalibus verbis accipiendum est, quod sic intellectum etiam restitutionem, & supplicationem excluderet, & a regulis iuris com munis, valdo augeretur recessus, quæ & ex eo colligitur interpretatio, quod statutum postquam in appellationis ingressu nullitatem cum appellatione coniunxit, de sola appellatione in præsumpta renunciatione concludit, Vnde argumentum
4 deducitur, quod non dixit, † noluisse uideri ad tex. in l. vnica, §. si autem. C. de caduc. tollen. & cum in appellationis desertione, & reuocabili firmitate, & executione interim satis operetur, eò magis hæc est sequenda interpretatio, quæ in
5 reliquis ius † cōe conseruat. l. quicquid astringendæ, & ibi Doc. ff. de verb. obl. & in l. 2. C. noxal. Idcirco in causa corā vobis probis uiris appellationis, & nullitatis iudicibus disputata inter Michaelē, & consortes del Vola ex vna parte, & illos del Polo ex altera, Dico, & consulo partes vestras esse in pronunciando appellationem quidem vtsupra desertam, sed in nullitatis iudicio ad vlteriora coram vobis nihilominus esse procedendum. In quorum fidem scripsi, & subscripsi.

Schenardus.

SVMMARIVM.

1 *Falsi pena tenetur, qui cum non sit, se gerit pro Doctore.*

2 *Item qui se gerit pro Notario.*

3 Item

3 *Item pro Medico.*
Medicus non debet ad artis exercitium nisi per examen admitti, nu. eo.
4 *Ratio naturalis pro lege sufficit.*
5 *Culpa Medici legis aquiliæ actione vendicatur, Imò & criminali accusatione nu. 6.*
7 *Medicus semel approbatus potest iterum, imperitia eius cognita, reprobari.*
8 *Veneni venditio est, etiam non malo animo facta punibilis.*
9 *Malum venenum dicendum est etiam quod exterius applicatum occidit.*
10 *Mors cui alicuius sola culpa causam dedit pœna pecuniaria vendicatur.*
11 *Venenum sulimatum inter mala venena numerandum.*
12 *Venenum nullum est quo etiam ad medicamentum non vtamur.*
13 *Imperialibus priuilegijs vti non possumus in terris alienis, earum principibus inuitis.*

ARGVMENTVM.

De prohibito, sine publico examine Medicæ artis exercitio, & veneni comercio.

CONSILIVM VIII.

Initium verborum tuorum est veritas.

QVi de Inquisitionis capitè primo ridet, non vidit Bar. in l. reddatur C. de profess. & med. vbi tradit in omni scientia facultate † eum pęna falsi
1 teneri, qui cum non sit, se gerit pro Doctore, qualem se iste facere non erubuit, & ideo, & in eo qui cum
2 non sit, se gerit pro Notario, † pœna statuta est vt per Capel. Tholos. q. 402. pro-
3 pterea Medicum debere † prius a Medicis examinari traditũ existimo per Luc. de Pen. in l. Magistros n. 9. C. de profess. & med. lib. 10. & in d. l. reddatur nu. 3. vbi non esse hoc alicui permittendum sine approbatione a probatissimis viris, quamuis magnæ scientiæ munere glorietur, optimè scripsit quod & naturalis ra-
4 tio probat, quæ etiam pro † lege sufficit. l. scire oportet §. sufficit. ff. de excus. tut. ne scilicet cuiusq; arbitrio humana, & rationabilia corpora exponantur, & inde est, quòd in omnibus bene ordinatis ciuitatibus, quicunque volunt aliquod profiteri medendi exercitium, prius alicuius Collegij examini subiiciuntur, & deinde Collegij approbatione dispēsantur. Hinc etiam est, quòd contra istos actio, etiam
5 legis Aquiliæ † prodita est §. præterea in-
6 stit. ad l. Aqu. atque † criminalis accusatio, vt per Ang. in §. præterea nu. 3. instit. de le. aqu. quæ autem de medico, & medica arte Rei scribit defensor, habilia supponere necesse est, de quibus supra, vt sic iure iuribus concordent, nisi velit omnibus nomen medicum esse liberum, & cōmunicabile cum discrimine humanæ salutis, cui consulendi gratia etiam appro-
7 batus † potest iterum reprobari, Io. de Plat. in d. §. præterea Alex. in cons. 15. num. 2. lib. 1. Minus ergo debet hæc tā periculosa mortis, & vitæ facultas cuiq; temere concedi. Et ideò consueuerunt etiam Illustres istius Rheti Dominij Magistratus interdicere istis Thimedicis, vulgò. Zarlatani, eorum medicamentorum dispensationem, quò ore capiuntur, imò nec, quæ exterius applicantur; ab his sine licentia venduntur, quam licentiam debet præcedere, ex Medicorum approbatione, aliqualis cognitio. Vnde ex p̄dictis, authoritate, ratione, & exemplo ostendimus, æquum esse qui se Medicos profitentur, nulla publica authoritate probatos falsi debere pęna puniri saltem extra ordinem Iudicis arbitrio.

Secundum caput Inquisitionis minus cui tabit ex triplice capite: primò quia cùm pestilentius sit venenum, quòd exterius dumtaxat applicatum occidit, quòd purum sulimatum, cicuta, mandragora, & similes nequeũt exterius efficere, sola est
8 ipsius venditio, etiam † non malo animo facta, punibilis, vt est tex. in l. 3. §. 1. ff.

ad

ad l. Corn. de ficcar. Decian. Tomo 2. crim, lib. 9. cap. 22. num. 9. Vnde si mala habentur cicuta, salamandra, acconitum, pityocampe, bupreolis, mandragora, & cantarides, vt per Alc. in l. qui venenum, ff. de verb. sign. multo magis
9 † hoc habendum est, quod extrinsecus dumtaxat mortem consequitur: Et quod hoc sit de genere malorum colligitur ex Alex. cõs. 115. lib. 3. Nescio enim quod possit atrocius venenum excogitari.

Secundò quia ex eius aquæ sulimatæ traditione mors secuta fuit Bonetti, in cuius mortis Reus in culpa fuit, non animaduertens recipientem de ratione vtendi prout de hoc constat nedum contrariæ probationis deffectu, verum etiam attestatione defuncti, cui plura omnem tribui fidem postulant nempè quod in agone versabatur, & Eucharistiæ Sacramentum parum ante sumpserat, qui magis ideò præsumitur memor suæ salutis. Mortis autẽ cul-
10 pa pęnæ pecuniaria † vendicatur, vt per Menoch. de arb. casu 327. sufficit enim quòd culpa præcedat casum Osas. decis 104. num. 5. quæ hic ex qualitate rei, ex tacito vtendi modo, & ex proclamationum obstaculo probatur.

Tertiò, quia fuit prætorię legis præuaricator illud sulimatum tradendo, & vendendo contra proclamationes nouas, & veteres istius Magistratus, de quibus in processu: Et quantum sit malum à ui, & effectu ipsius nimis dignoscitur, & ab ip-
11 sius † comparatione cum eis, de quibus scribit Alcia. in d. l. qui venenum, & à rationis identitate, cum qua prohibitio dispensationis statuta est, cum possit veneficium aqua sulimata dolo culpa, vel casu æquè cõmitti si enim sic exterius agit, quantum interius bibita necabit? Nec enim ideò malũ esse negari potest, quia etiam ad aliquod apta sit medicamentũ,
12 Quoniam etiam † aliæ veneni species, de quibus in l. 3. ff. ad l. Corn. de sicc. & per Alc. in d. l. qui venenum, alicuius medicamenti vim habeat, vt per Matthiolum, & Dioscoridem, nihilominus mala nuncupantur per Alc. vbi supra. Nihil. n. est quod aliquo effectu non sit bonum. Vnde Gen. 1. & 3. legitur cuncta quæ Deus creauit, esse valde bona.

Quanta autem fuerat ipsius temeritas, & pertinacia de qua in tertio capite inquisitionis artem medicam proclamationibus inuitis exercendo, etiam quod ei veniam medendi Illustris D. Capitaneus pluries recusauerit, patet processu, vt & ipsius Giornali, quo manifesta ipsius fit ipsius audacia, & Rhetæ authoritatis cõtemptus Imperialis authoritatis asserto prætextu, cui in hoc nititur Rhetam potestatem subiicere dum contendit proclamationes suorum Magistratuum ce-
13 dere † Imperialibus licentiis, & contra eas asserto priuilegio æmulatur ad tradita per Cur. sen. cons. 65. nu. 16. Soc. iun. cons. 100. num. 20. lib. 2. Alex. cons. 68. num. 19. lib. 1. & cons. 11. num. 11. li. 7.

Sed posito etiam non vero, quod posset in terris istis Imperium hanc voluntatem iurisdictionẽ in subsidium in subditos istos exercere, dicat mihi defensor Rei quibus habilibus constet hoc assertum nuncupatum priuilegium, vbi personæ identitas, & vbi relati probatio, & hoc de eo nunc satis est, donec de iurisdictionis ratione noua inquisitione agetur.

Respõsio autem ad proclamationes quibus medendi moderatur facultas falsa est, qua de ambitione accusantur, vt probatur traditis supra in prin. authoritate, & ratione legis, & Doctorum.

Quod autem multi sint periti, licet non approbati fateor, quòd autem sui ipsius prę sumptione possit quis magistratu prohibente, & inuito, & non cognita prius ab eo ipsius habilitate, negatur consequentia. Si enim Romanis æquum visum est Medicos sexcentis annis exulare nonne æquum videri potest prouinciatum Gubernatoribus, quod non nisi cum causæ cognitione admittantur? Sed cur nunc de validitate edicti disputat, qui ipsius nobis confirmationem ab Illustrissimis Dominis præsentauit. Rescripto enim cauetur quòd omnes veteres proclamationes inuiolabiliter obseruentur, qualis hæc

vna

vna est iam sub Illustri D. Capitaneo Antonio a Salis edita.

Pœnam ergo minori, vel maiori consilio nolumus eum euitare, qui Rhetam iurisdictionem paruipendens Cæsarem appellauit.

Io. Franciscus Schenardus I.V. Doct. & Ill. Vallistellinæ præsidis Locumtenens.

SVMMARIVM.

1 *Lex: Erubescimus, cum sine lege loquimur.*
2 *Legitima est quota bonorum.*
3 *Legitima de sola substantia defuncti debetur.*
4 *Legitimam non potest Iudex arbitrari quod in pecunia soluatur.*
5 *Legitima non potest in re arbitari quæ non sit de corpore hæreditatis.*
6 *Legitimam non potest filia in una re eligere.*
7 *Legitimam petens filia non potest cogere hæredes dare pecuniam in hæreditate existentem.*
8 *Legitima deducitur ex eo tantum quod superest deducto prius ære alieno.*
9 *Legitima est incerta non cognito ære alieno.*
10 *Masculi possunt fœminas in pecunia, vel bonis dotare stante statuto.*
11 *Legitima liquidationem debet præcedere valoris probatio, & æstimatio.*
12 *Sententia est nulla facta nulla præcedente probatione.*
13 *Iuramentum quando nequeat per mandatum præstari.*
14 *Mandatum ad iurandum quale requiratur, & qualis eius forma. & num. 15. & 16.*
15 *Interpretari debet lex prout fuit vsu recepta.*
17 *Forma statuti ommissa corruit actus.*
18 *Sententia est nulla, lata sine consilio petito si statuto disponitur quod causa consulatur.*
19 *Sententia nulla potest tamen confirmari si sit aliter iusta.*
20 *Sententia contra regulas iuris, est nulla.*
21 *Sententia notoriè iniusta, uel cuius euidens est iniquitas non valet, & num. 22.*
23 *Iniquitas quando dicatur euidens.*
24 *Emere nemo cogitur inuitus.*
25 *Sententia forma traditur in iudicio nullitatis.*

ARGVMENTVM.

Legitima de quibus bonis, & quomodo deducenda.

De mandati ad iurandum forma, & requisitis.

De pluribus sententiæ nullitatibus.

CONSILIVM IX.

Beatus cuius est in lege Domini voluntas.

VT præsentis Consilij magis ex ratione, & aliorum authoritate, quàm mea veritas habeatur, & ne illud iuris me axioma improbet, quòd erubescimus, cum sine
1 † lege loquimur, §. neque illo in authen. de trien. & sem. vers. consideramus vbi gl. in verbo erubescim' Anch. iun. quæst. 34. Rota Auenion. decis. 2. nu. 5. Idcirco consultius puto, quòd præsens Consilium ab his præmissis rationibus, causis, & fundamentis incipiat.

Primò præmitto quod legitima, quam sibi
2 isti del Vola deberi prætendunt, est † quota bonorum defuncti auth. nouissima C. de inoff. testam. l. meminisse §. quarta de inoff. test. Bart. in l. ex facto col. 2. ff. de hæred. instit. Natta cons. 156. num. 8. Ias. in auth. nouissima. nu. 3. C. de inoff. testam. Boer. decis. 24. nu. 12. Crass. in §. legitima q. 1. nu. 2. Affl. decis. 162. nu. 2. & 382. nu. 2. Alex. cons. 45. num. 11. lib. 1.

Et ideo de sola ipsius defuncti substantia
3 † debetur, l. cum scimus, C. de inoff. testam. vbi omnes Ias. in l. non amplius, §. fin. num. 6. ff. de leg. 1. Crass. §. legitima

quæst.

4 quæst. 15. nu. 12. Adeò vt nedum † non possit Iudex eam in pecunia arbitrari, vt per Rub. cons. 156. num. 11. vers. & est
5 aduertendum. Sed neque † etiam in aliqua re, quæ non sit de corpore eiusdem hæreditatis Rube. d. cons. 156. num. 12. Quinimò nec ex ipsis bonis hæreditariis
6 potest filia † vnam rem pro sua legitima eligere. Et ideo etiam si pecunia in hæ-
7 reditate † adesset non posset cogere ad eam ipsi dandam hæredes secundum magis communem, vt per Rol. cons. 12. nu. 3. & cons. 28. numero 16. lib. 1. Rom. comm. concl. tit. de legit. concl. 4. num. 1. Crass. d. §. legitima quæst. 16. num. 4. & quæst. 17. num. 1. Multò minus cogentur ipsi pro legitima non hæreditariam pecuniam erogare.

Secundò præmitto quòd legitima minuitur ære alieno, quia ante legitimam deducitur primò æs alienum, deinde de eo
8 quod superest legitima † deducitur l. Papinianus, §. quarta, & §. quoniam autem, ff. de inoff. test. l. in imponenda, C. ad l. Falc. Bal. in l. quoties. C. de hæred. instit. Bart. in d. l. ex facto Crass. d. §. legitima, quæst. 1. nu. 3. & ideo dicit Ias. legitimam
9 esse † incertam donec non sit liquidatum æs alienum in d. l. non amplius, §. fi. sub num. 11.

Tertiò, quòd statuti beneficio masculis indultum est arbitrium sorores in alterutro dotare, vt ex statuto in ciuil. cap. 185. de
10 cuius validitate † testatur Ripa in l. in quartam, ff. ad l. Falc. relatus per Crass. d. q. 15. nu. 4.

Quartò quandoquidem etiam legitima, quæ, vt dixi, est quota bonorum, potuerit in pecunia arbitrari, nihilominus id præuia valoris probatione, & æstima-
11 tione † ferendum erat arbitrium per tex. in d. l. non amplius vbi omnes, & sententia quam nulla probatio præcedit est nul-
12 la † ipso iure ex magis communi de qua per Imo. in c. Ecclesia S. Mariæ num. 8. vers. vel potes etiam extra de const. Gabr. Rom. comm. concl. tit. de sent. concl. 9. num. 8. Franc. Monal. cons. 137. num. 1. lib. 1. & cons. 32. nu. 12. lib. 2. Quibus alij non adduntur cùm non sit a magis communi recedendum, vt ibidem apud Monal.

Quinto præmitto quod iuramentum reformationis adeò ommissum vitiat sententiam, vt nec etiam per procuratorē specialiter constitutū præstari sufficiat, cùm aliud a partibus ipsis, aliud a procuratoribus præcisè exigat Reformatio, & quando statutum iuramentum à parte pro-
13 prium requirit non potest † mandato ministrari c. licet ex quadam detest. vbi Bal. Abb. & alij, Grat. cons. 28. num. 10. lib. 1. gl. in c. vt circa de elect. lib. 6. maximè
14 cùm non mihi constet aliter ex † vsu, & consuetudine reformationem interpretari, vt ibi per Grat. Caroc. tract. de iuram. decis. quæst. 9. decimætertiæ principalis nu. 5. Multo magis autem hoc iuramentum pro non facto habetur vigore generalis mandati ad iurandum præstitum, non habita in eo mandato iuramentorū distinctione, & differentia, quod ideò
15 posset † de pluribus iuramentis effusè ꝑdicari, nec per principales in eo mandato præstito prius iuramento, ad tradita ꝑ Castr. in l. 2. §. sin autem col. 1. C. de iuram. cal. vbi dicit per hoc plures posse infringi processus. Et licet Andr. Gheil. lib. 1. obs. cap. 83. num. 3. vers. tamen videatur iuramentum procuratoris per manda-
16 tum ad causas † futuras ex obseruantia, & consuetudine Cameræ sustinere, tamē de eo mandato, eius sensus est, in quo saltem species iuramenti præstandi exprimitur, vt sub num. 4. subdit ibi se expressè mentionem &c.

Sextò præmittitur quòd forma statuti debet ad vnguem seruari, adeò vt ommis-
17 sa, actus † omnino vitietur, de quo statutum disponit, vt latè per Carp. in prælud. stat. Mediol. Achil. Pedr. cons. 1. 3. & 30. Clara autem est forma a statuto requisita, vt consilium sine iuramento editum pro non facto habeatur stat. in ciuil. cap. 84. & consequenter sententia ipsa sine
18 consilio † est nulla Vant. de nullit. prou. ex deff. iurisd. num. 152. vers. si verò,
19 præcipuè, quæ, nec in meritis bona † fuit

ex

ex traditis per Gasp. Cabal. ad Egidia. const. lib. 6. cap. 29. vers. si tamen post Bar. in l. 1. C. de sent. adu. Fisc. la. lib. 10. & in l. cum sententiam C. de sent. & interloc. omn. iudi.

Septimo, præmitto sententiam esse ipso iure nullam, cui legis casus aduersatur, &
20 quæ est contra regulas † claras iuris. l. 1. §. item cum, ff. quæ sent. sine app. rescin. l. si expressim, ff. de appel. l. 2. C. quan. prou. non est neces. c. 1. extra de sent. & re iud. Mathesil. sing. suo 20. Dec. cons. 8. imo & quæ est lata contra notorium
21 † iuris Fel. in c. quoniam contra nu. 26. vers. cessat difficultas extra de prob. Vãt. de null. ex deff. proces. num. 126. Ad qđ alia illa pertinet vulgata iuris conclusio
22 sententiam esse nullam cuius † sit euidens, patens, manifesta, vel notoria iniquitas, seu iniustitia Crau. in repet. l. 1. n. 71. de leg. 1. Barb. cons. 10. num. 33. lib. 2. Francus decis. 148. nu. 7. Monal. cons.
23 32. num. 1. lib. 2. Et † talis illa dicitur, in qua, vel error iuris ex ipsius sententiæ corpore apparet, vel falsum ius præsupponitur, quòd sit aliter iure, vel ratione expressum, vt consuluit Sforz. Odd. cõs. 20. num. 56. Prout est quod non de substantia hæreditatis hæres inuitus legitimam debeat, nec æris alieni, & eo magis nondum cogniti, nunquam debeat ratio haberi. Et quòd quotam in re consistentem inuitus emere, & pretio ex probatione valoris, vel æstimatione non cognito
24 retinere cogatur † contra regulam l. nec emere, C. de iure delib. l. non enim, ff. rerum amota. Boer. decis. 322. in pr.

Ex his ergo sequitur nullitatis illatio ad sententiam, quam isti del Vola, obtinuerunt contra Consortes del Polo, qui per eam primæ, secundæ, tertiæ, & quartæ præmissæ allegatione, & beneficio priuantur, & quintę, sextæ, & vltimæ rationis patrocinio tuentur.

Quibus stantibus, & formam proferendæ
25 sententiæ sequens traditam † per eundem Vant. tit. Quot & qui mo. null. nu. 114. & 120. Dico, & consulo partes vestras esse in pronunciando sententiam illam nullam, nulliterq; prolatam, & perperam processum sententiatum, & definitum, condemnando partem in expensis legitimis, salua nihilominus parti facultate iuris sui noua petitione coram ordinario rectius prosequendi.

Schenardus.

SVMMARIVM.

1 *Contractus minoris neq; ratihabitione conualidatur, Declaratur nu. 6. & 7.*
2 *Contractus minoris quinquennij silentio postquam factus est maior, conualidatur & num. 6. vbi declaratur, & 7.*
3 *Quinquenium incipit a die impetratæ veniæ ætatis.*
4 *Minor post ætatis veniam impetratam liberè disponit.*
5 *Ratihabitio contractus inducitur ex solutione conuenta.*
8 *Geminatæ ratihabitionis vis quanta.*
9 *Geminationis virtus.*

ARGVMENTVM.

Agitur de materia l. fin. C. si maior fac. ratum hab.

De venia ætatis, Et virtute Geminationis.

CONSILIVM X.

Lumen mentis donet nobis Iesus Sapientia Patris.

Nititur Ill. D. Iudex nunc D. Hortensius Quadri⁹ creditores suos, a quibus pecunias, & pretia plurium venditionum habuit, omnes ætatis exceptione illudere, & præcipuè D. Hieronymum Crottum, & quem D. Hortensium hoc argumentum fouet Aduocatus dicens, quòd contractus gesti à minore

à minore sint nulli,& iuris præsumptioné
1 dolosè, qui nec ratihabitione † conualidentur, vt per Cur. iun. cons. 51. per totum Rom.comm.concl.tit.de min. cõcl. 4. & toto tit. ff. & C.de min. & ff. de rebus eorum. & C. de prædijs minorum.

Verùm illud fundamentum nil Crotto in præsenti casu obstare multiplici distinctione,& differentia ostendimus,decidẽdi hac ratione præmissa,Quod contractũ in minori ætate factũ à solemnitatis def-
2 fectu, tam decreti,quàm † Curatoris, ratihabitio post ætatem sequens, omnino confirmat,siue sit verbis, vel factis exp̃ssa,siue quinquennij tacita cursu, l. 1. & 2. C.si ma.facti ratum hab. lib.2. & l. 1. & fin.C. eo.lib.5.Bell. cons. 18.num.16. Ceph. cons. 51.num.12. & seqq. Caual. de Tuto.n.146.Menoch. de recup. poss. Remed.15.num.150. & seqq. Alba cõs. 11.num,19. Dec.cons. 209.sub num.4. vers.præterea Alex. cons.117. nu. 2. lib. 5. Corn.cons.36.vol.2.& cons. 207. lib. 3. Gratt. cons. 47.in fi.lib. 1.

Ratihabitionem autem multiplicem Crottus ostendit,primo ex instrumento signato A. cui iam ætatis venia præcessit, sig.
3 B. a qua † & tacitam ratihabitionem incipere scribit Alex. Raud. cons. 10. num. 128. qui nu. 117. dicit quod post veniã,
4 non prohibetur † libere disponere post Castr. in l. 2.sub.nu. 8. C. de his qui ven. æt.

Secundo quia per annos quinque, sex, septem,tacuit & plures,in eis instrumentis permanens,tacitè contentus,quibus nũc contrauenire prohibetur ex traditis supra in ratione decidendi.

Tertiò ex instrumento venditionis signato C. quo plus precium bonorum vendens in instrumentis minoris precij iam recepti,tacitè saltem declarat insistere.

Quartò ex solutione fictorum facta annis
5 1600. 1601. quas fictorum solutiones † ratihabitionibus comparari est tex. in l. Paulus ff. rem rat.ha. & tradunt Caual. de tut.num. 147.Bello.cons. 18.num. 18, Menoch. cons.29.num. 13.Dec.cons. 232. nu. 5.Cur. iun. cons. 51. nu. 9.

Quinto ex instrumento venditionis sig. D. in cuius precio ficta annorum 1602. & 1603. compensat, quibus stantibus contrarium duplici limitatione euitatur.

6 Prima, quòd contrarium non procedit † in dolo præsumpto tantùm, quem lex, vel statutum ex sola solemnitatum ommissione (læsione remota) præsumit, quoniam aduersus eum lex super tali defectu expresse disponens ratificationem ex solo tempore inducit Caual. de tut. nu.146.& 149.singulariter Gabr. Rom. cons.13.per totum li. 1.& cons. 36. nũ 55.Rui.cons.141.num.6.lib.4.Bal cons. 45.li.2.Menoch.29.num.49.Osas.dec fi. 142.nu.8.& 179.nu.13. Affl. decis. 22 c. nu.7.8.12.20.Ceph.cons.51.per totum, Alex. Raud. cons. 10. num. 128. Paris. cons.49.per totum li. 1. Menoch. de recup. poss.Rom.cons.15.nu.148. in fi.& nu. 179. Surd. cons.49.nu.43.lib.1.

Secunda quod non procedit,quando dolus
7 est cognitus ratificanti, sed quando † dũtaxat est ipsius doli ratificans ignarus, ꝙ cessat in præsenti casu,gl. in l. 1. C.si mai. fac.lib.2. Crau.cons. 151.num. 31. in fi. Paris.d.cõs.49.nu.45.& 52. Gab. Rom. d. cons. 13. & alij supra allegati distinguentes d decis. 179.nu.13.

Tertia,& in qua nullam est dare contradictionem, quia non in simplici tacita, vel expressa vna ratificatione versamur, sed in geminatis, triplicatis, & multiplicatis ratihabitionibus supra numeratis, vt in terminis huiusmodi geminatæ ratihabi-
8 tionis † consuluit Raud. cons. 10. num. 132. lib. 1.post Corsett. in tract. de verbis gemin.num.20. vol. 1. Ceph.d.cons. 51. num. 18. vbi dicit per tot tacitas, & expressas verbis, & factis ratificationes rem esse expeditam.

Vniuersalis est enim geminatæ dispositionis virtus, vt illud validum faciat,& confirmet, quod alias simplex esset inualidũ
9 † ex latè traditis per Fel. in c. si cautio de fi.instr. Euer. in loco a vi gemin. & alijs locis communibus.

Cætera alijs supplenda relinquimus.

Schenardus.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Dos data filia dicitur paterna, & ideo comprehendi in statuto loquente de bonis paternis, etiam mortuo patre, & filiorum aditione secuta. & num. 2.*

3 *Statutum ubi disponit ius commune silet.*

4 *Dos soluto matrimonio, continuatur in dominio vxoris, quæ non dicitur eius dominiũ acquirere.*

5 *Dotem non dicitur uxor lucrari quicquid statutum 149. in verbo Guadagni, impropriè loquatur.*

6 *Lucrari dicitur qui sibi complacuit. & num. 7.*

8 *Res recuperata priorem aßumit naturam, Exempla subijciuntur num. eo.*

9 *Lucrum aßumit naturam, & qualitatem eius rei, quam perderet, qui lucratur, contrario euentu.*

Subijciuntur exempla nu. 10. 11. 12. 13. 14

15 *Lucrum tale est qualis est dos vnde procedit.*

16 *Dotale dicitur esse lucrum, quemadmodum dos vnde lucrum producitur.*

17 *Paterna non, sed propria filij res dicitur post patris mortem, & aditam hæreditatem.*

18 *Dominium suum pater potest viuens in filium irreuocabiliter transferre.*

19 *Ab aliquo dicitur haberi quod nobis eius beneficio contingit.*

ARGVMENTVM.

Dos a patre profecta, & vxori soluto matrimonio restituta, an paterna dicatur ad interpretationem statuti Vallistellinæ 188.

Et quid de antifacto, quod vxor lucratur marito superstes.

CONSILIVM XI.

Lucerna pedibus meis Verbum tuum Domine.

TRia sunt, quę per fratrem consanguineum, & sorores defuncto vtrinque coniunctas disputantur. Primum an dos sororis defunctæ data a patre, quam restitutam habebat a marito prædefũcto paterna dicatur vel ne, ĩ qua verificari possit dispositio statuti nostri cap. 188. ibi *saluo nelli beni paterni*. Secundũ est quid de antefacto, qđ ipsa superuiuendo fuit lucrata. Tertium quid de bonis maternis: Super quibus pro resolutione dubiorum Sp. & eruditissimi D. Plinij Malacridæ requisitus, Primùm capio quod dico pro affirmatiua explicitè determinari in ea, quam prima
1 ma † fronte allegauit lege V. ff. de iur. dotium, quam inspecta mente, & dispositione statuti præallegati, ad casum† quo
2 sit morte patris, & filiæ aditione, dotis cõstitutio confirmata, extendo cum Soc. cons. 20. per totum, vel primò Menoch. cons. 115. nu. 58. lib. 2. Cuius statuti in bonis distinctione attenta frustra cum au
3 th. † cessante, & sic itaque sorores insurgunt in loco statuti. Bal. in l. 1. ad fi. C. de arb. Ias. in l. 2. nu. 19. vers. item contrarium, C. si con. ius vel vtil. pub. Ceph. cons. 51. nu. 4. & cons. 59. num. 5. vol. 1. Non obstat sequens oppositio ꝙ attendi debeat immediata causa acquisitionis, q̃ mors fuit mariti; Quia ad hoc duplex se offert responsio, prima, ꝙ siue dos fuerit
4 in dominium mariti† collata, siue non, nõ dicitur per mortem mariti eam acquirere, sed in antiquiori acquisione cõtinuari. l. in rebus C. de iur. dot. Quòd autem statutum in verbo *guadagni* videatur innuere nouam esse acquisitionem, Respon-
5 demus id impropriè poni, quod, †probatur ex coniunctione dispositionis, q̃ circa lucrum mariti superuiuentis versatur. Cuius id esset consequens; quod

constante matrimonio, vel in bonis pri-
mi dotantis, vel in nullius bonis dos fuis-
set, in dotantis, hoc est vtile fratri, in nul
lius hoc est falsum, quia eam occupant
coniuges, §. fere. vers. quid enim instit.
de re diu.

Ergo quo ad dotem non dicitur propriè lu-
6 crum allegata l. in rebus. Nisi † dicamus,
quod ideò lucrantur, quia maritis super-
uiuendo sibi complaceant, vt eam alteri
constituant l. pen. iuncta gl. fi. ff. de cond.
ob cau. Lucrum enim facere dicitur, qui
7 suæ voluntati † satisfacit, Tiraq. in præf.
trac. de retrac. lign. num. 25.

Secunda est responsio, quòd & si ea esset
perfecta alienatio, tamen quandocunque
8 recuperatur † priorem naturam, qualita-
tem, & conditionem reassumit l. si mari-
to in fi. ff de iur. dot. l. si possessor, §. ait
Senatus in fi. de pet. hered. vbi res redi-
bita est hæreditaria, sic res recuperata vir
tute gratiæ adhuc retinet nomen patri-
moniale Soc. iun. cons. 20. num. 31. vol.
1. Dec. cons. 238. in fi. & Boer. decis.
78. Cassan. in cons. Burg. Rub. 4. §. pe-
nult. num. 5. Et est ratio quia est neces-
saria restitutio arg. l. si vnus §. pactus ne
peteret vers. quod & in specie, ff. de pac.
Quòd autem dicitur de immediata cau-
sa attendenda procedit in causa sui natu-
ra non resolutiua, quę ad instar postlimi
nij non extitisse fingitur Cassan. vbi sup.

Capio secundum dubium, in quo pro ratio-
ne decidendi ad eius fratris consanguinei
fauorem, illud attendendum est iuris a-
xioma, quod lucrum naturam, & quali-
9 tatem assumit † eius rei, in qua in opposi-
to euentu damnum contingeret tex. est
singularis in l. quod in rerum §. si quis
10 post ff. de leg. primo Hinc est † quod lu-
crum alicui per alluuionem contingens
assumit naturam eius rei, quæ in casu cõ-
trario diminueretur, l. si fundus de pign.
& l. si conuenerit §. 1. ff. de pign. act. Et
11 propterea lucrum efficitur † dos, si res
opposita dotalis est l. 4. ff. de iur. dot. Vel
12 lucrum seruiens si res † seruit l. hoc iure,
§. si alluuione de aqua quot. Vel pignora-
13 titium † lucrum, si opposita res sit talis
allegata l. si fundus. Sic hac ratione lu-
crum quod iure accrescendi nobis con-
14 tingit rei oppositæ assumit naturam † l.
si conuenerit §. si nuda de pign. act. &
d. l. 4. de iur. dot. l. item huic ff. de vsuf.
Et rationi, & legi congruum est, vt
quemadmodum dos paterna est, sic &
15 lucrum † contingens ex dote paternum
sit, vt est tex. formalis in §. 2. vers. san-
citum instit. per quas pers. cuique acq.
Ex dote autem contingit cum sit ex con
tractu dotali; In quo res paterna dota-
16 lis deducitur † ad tradita per Bar. in
l. Titium, §. alteri numero 2. vers.
si de communi, ff. de adm. tut. Qui-
bus stantibus ad argumenta in contra-
rium deducta per Dominum Motiuan-
tem sic respondetur. Ad primum quod
ideò non sit paternum, quia nullum ei
ius spectat in proprietate l. 1. C. de bo.
que lib. Respondetur inquam, quod
determinatio paterni, & non paterni in
materia statuti nostri non regulatur a
ratione proprietatis, vel dominij, sed
solùm a nomine, quòd patris benefi-
cio contigerit, patet quia statutum vo-
cat paterna post mortem patris, quæ
mors dominium, & omnia soluit, maxi-
17 mè † iuncta aditione l. sed si plures §. filio
ff. de vulg. Quinimò & eo viuente, potest
18 pater dominium a se abdicando † illud in
filium irreuocabiliter transferre, Cach.
decis. 125. nec sequeretur consequentia,
quod non sit propterea res paterna, & sic
prima elidetur contraria ratio. Eademq;
ratione tolluntur reliqua, quæ sequuntur
sumpta ex §. quia verò, & ex statuto, qđ
illud deferre vxori dicitur. Quia dicta iu-
ra emanant determinationem dominij,
& proprietatis, quæ non inficior fuisse
propria filiæ defunctæ, non aũ ad exclu-
sionẽ qualitatis illius a statuto cõsideratę
quæ necesse est ab ea proprietate sit sepa
rata, cũ durãte dominio nõ sit dare casus
successionis, nec eius qualitatis cõsidera-
tio sit in esse deducta. Quinimò et dicitur
19 haberi a patre ẽt † q̃ nunq̃ eius fuerit, si
mõ ei⁹ beneficio nobis accedat l. sed si plu
res, §. in arrogato in fi. ff. de vulg. & l. V. in
prin.

prin. ibi de bonis vel facto eius, Ad idem est tex. sing. in l. generaliter, C. de inst. & subst. vbi dicitur filium ex fructu paterno habere substitutionem, licet non a patre fiat, solum, quia testando noluit afferre praeiuditium, cùm tamen potuisset, vti in eo tantum casu substitutus, quo pater eius decessisset intestatus.

Ad tertium dubium, q; in bonis maternis versatur, fateor quidem in eis potiora esse iura sororum, nisi eas excludat finis, quam eas fuisse mihi relatum est, super qua, tanquam lege non perspecta, iudicare mihi incongruum est.

Ex quibus in dote, & antefacto puto ad laudem Dei fratris consanguinei defensioni satisfecisse.

Schenardus.

INDEX, ATQ. ARGVMENTVM Consilij Duodecimi.

1 *Sanctius est Iudicem denuò, Principem suum consulere, quam eius Rescriptum reijcere, de cuius validitate sit quaestio.*

CONS. XII.

Saluatoris nostri auxilio implorato.

IN causa coram vobis Illustris Domine Praetor, super admissione sententiae latę in proxima Dyeta, vertente inter Dominam Catarinam Trusinam ex vna, & D. Petrum Pinum, ac Horatium nepotem ex altera, Vidi sententiam primam Illustris D. Gulielmi à Monte, Secundam appellationis, & tertiae ab Illustribus Dominis latae confessionem ipsi conformes. Alteram eis aduersantem Illustris D. vestri praecessoris, quam nouissima Dyetae suprascripta confirmat, cum omnibus coram ipsis iudicibus singulariter referendo agitatis. Vidi etiam libellum, exceptiones, replicationes, & duplicationes coram vobis propositas, quibus ad vltimas validitatis quaestio refertur ex statutis 97. 113. & 188. in ciuil. & ex reformationis iuramenti defectu. Super quibus omnibus pro iuris responso consultus, Dico & consulo partes vestras esse (quoniam etiam multa facta tenent licet de iure fieri non possint) potius admittere, q̃ reicere, Sanctius tamen esse, quòd Illustris Dominus, Principem denuò consulat, & ab eo pendeat principis † oraculo.
1 In quorum fidem Bart. adducimus in l. a Diuo Pio in prin. num. 9. ff. de re iud. & in l. cum fideicommissum num. 8. ff. de confessis, meq; hic cum sigillo subscripsi.

Schenardus.

SVMMARIVM.

1 *Statutum vnius Territorij, non attenditur in alio vbi bona sunt sita, sed ea subiacent dispositioni iuris sui.*
2 *Statutum prohibens legari marito, vel vxori, non obstat legatario in bonis extra territorium statuentium.* *contra num. 12. & 13. & 15. Ratio num. 18.*
3 *Bona subiacent iurisditioni territorij in quo sunt sita, non autem alterius.*
4 *Statutum in personam conceptum, & fauorabile, extenditur etiam ad bona extra territorium, & nu. 13.*
5 *Statutum fauorabile in personam disponens comprehendit subditum etiam alibi contrahentem.*
6 *Statutum prohibens legari inter coniuges, est fauorabile.*
7 *Statutum potest inhabilitare subditum suum quo ad omnia bona.*
8 *Interdicta administratio operatur etiam quo ad bona extra territorium interdicentis.*
9 *Locus contractus, & vbi nascitur actio ad cognoscendam eius validitatem inspicitur.*
10 *Actus a lege prohibitus, est nullus.*
11 *Actus corruit qui deffectu causae efficientis impugnatur.*
14 *Bartoli authoritas quanta.*

15 *Doctores quam varij in quæstione an statutum extendatur ad bona extra territorium. & num. 16.*

17 *Decisionibus particularibus magis fidendum quam generalibus regulis.*

19 *Titulus vbi fieri non potest, habetur pro non titulo.*

20 *Statuti prohibentis legari inter coniuges, validitas probatur.*

21 *Fortior vis est statuti, cui subditus est vterque.*

22 *Forum sortiri, & legari statutis, paria sunt.*

23 *Statuto fieri potest quod de gestis in suo territorio nemo alibi conueniatur.*

24 *Marito, cui non potest directè legari, ita neque per suppositum legatarium ipsi restitui.*

ARGVMENTVM.

Statuta quæ & quando extra territorium extendantur, & cons.

Statutum prohibens legari inter coniuges an obstet in bonis alibi sitis.

CONSILIVM XIII.

Dominus, meos dirigat gressus.

STatuto Comitatus Clauennæ prohibetur vxor vltra certam summam marito legare. Quæritur an illud statutum marito obstet in bonis vxoris alibi existentibus vbi ius commune seruatur.

Videtur indubitati iuris esse marito illud nõ
obstare, cùm statutum vnius territorij nõ
1 † attendatur in alio, nec bona alterius afficiat, quominus in eis ius illius loci, vbi bona sunt, municipale, vel commune seruetur l. fi. ff. de iurisd. om. iud. Bal. in l. cunctos populos col. 11. vers. dixi de statutis C. de sum. Trin. Et fid. Cath. Alex. cons. 155. col. 1. lib. 7. latè Rol. à Val. cons. 80. per totum Cur. iun. cons. 110. sub. num. 7. Idem Bal. in l. si arrogatur, col. pen. vers. & facit ad plures ff. de adopt. Pancir. cons. 12. nu. Tiracq. tract. primog. quæst. 46. num. 2. & Gheil. lib. 2. obs. cap. 124. num. 8. & num. 10. Bru. tract. de stat. exclud. fem. quæst. 25. Sylua cons. 40. num. 34. Alba. cons. 761. nu. 49. vbi de communi.

Et in terminis legati facti ab vxore, vel marito contra prohibitionem statuti, quod ex
2 tra † territorium legatarium non impediat, firmat, Bal. in d. l. cunctos, & in l. si arrogatur col. pen. vers. & facit ad plures ff. de adopt. Alex. cons. 155. sub num. 4. lib. 7. Rol. d. cons. 80. sub num. 36. Pancir. d. cons. 12. num. 6. Natta cons. 514. nu. 11. & 18.

3 Ratio adducitur, quia bona alterius † territorij non subiacent iurisdictioni statuentium, meritò non debent ab alienis statutis determinationem recipere, vt per Alban. cons. 761. nu. 50. Burs. cons. 189. num. 62. lib. 2. Bec. cons. 62. num. Rol. d cons. 80. nu. 25. ad fi. Natta cons. 514. num. 17.

Consequenter marito ad legatum agenti in Ciuitate Comi non obstabit replicatio statuti.

Quibus tñ non obstantibus in casu præsentis controuersiæ, & in terminis statuti prohibentis meritò legari, qđ vxoris legatũ quo ad omnia vbique bona sit nullum, & irritum, & tale statutum operetur vniuersalem effectum, sustinetur sequentibus rationibus, & fundamentis.

Primò eorũ oĩum authoritate, qui dicũt statutũ in ꝑsonã cõceptũ fauorabile ad exte
4 ra bona extẽdi, † quã originaliter tradit Bar. in l. cũctos n. 32. C. de sum. Trin. & fi. cath. Ceph. qui plures allegat cõs. 309. n. 24. Rube. cõs. 16. in fi. & cõs. 45. Alex. cõs. 16. col. 1. li. 2. Cur. iun. cons. 9. ꝑ totũ vbi de cõi, Cass. ad cõsue. Burg. Rub. 4. §. 7. in fi. Alcia. cõs. 10. n. 6. 17. cõs. 8. n. 9. & seq. li. 2. & cum Bar. cõem fatetur Rol. in contrarium allegatus d. cons. 80. nu. 4. Calc. cons. 35. nu. 14. Rim. sen. cons. 575. n. 1.

ad

ad fi. & num. 15. Alcia. conf. 34. nu. 8. li. 2. Rom. cõm. concl. tit. de ſtatutis concl. 8. n. 1. & 3. Sign. de homo. conſ. 166. nu. 6. verſ. ſecundo caſu. Et in hac ſententia ſi benè inſpicitur, reſidet etiã Natta pro contraria allegatus d. conſ. 514. num. 25. volens fauorabile extendi.

Qua ratione, nedum bona, ſed etiam perſonam ſubditam extra dominium exercen
5 tem actum prohibitum, a ſtatuto † comprehendi voluerunt. Corn. conſ. 241. num. 4. li. 2. Alex. conſ. 41. nu. 5. li. 5. vbi in ſpecie preſentis legati Silua. conſ. 31. nu. 8. Rim. ſen. conſ. 575. num. 2. vbi in ſpecie iſtius ſtatuti, latè Surd. conſ. 343. n. 19. Ruin. cõſ. 160. n. 3 lib. 4. Idẽ Corn. conſ. 232. vbi de hoc ſtatuto nu. 2. li. 4. Tiraq. tract. ll. cõm. n. 219. & ſeq. Caſs. ad conſu. Burg. Rub. 4. §. 7. in fi. n. 16. Lanc. Gall. ad conſu. Alex. præfat. 8. nu. 1.

Hoc autem ſtatutum fauorabile eſſe patet
6 † plurium ſupra allegatorum ſententia præcipuè Alcia. d. conſ. 8. num. 14. Silua. d. conſ. 31. ſub. nu. 7. & Menoch. cõſ. 11. nu. 9. Natta conſ. 514. nu. 16. poſt Bar. in d. l. cunctos populos, qui in hoc ſtatuto exemplificat, licet non eſſe fauorabile ſenſerit Barb. conſ. 120. num. 7. lib. 1. & Burſ. d. conſ. 189. num. 60.

Secundò in eandem me mouet illa ratio, q
7 ſtat. poteſt omnino inhabilitare quò † ad omnia bona ſubditum ſuum l. fi. ff. de decr. ab ord. facien. vt præcisè tradit Saly. in d. l. cunctos col. antepen. verſ. confirmatur ſecundo relatus per Ceph. d. conſ. 309. num. 30. Alex. d. conſ. 41. num. 6. Sign. de hom. conſ. 166. nu. 9. verſ. ſed.
8 hæc, Sicuti bonis interdictus etiam in eis quæ extra territorium † ſunt interdictio obſtat Rom. conſ. 39. ad fi. & col. 2. verſ. 5. Et idcirco in deciſorijs, vbi præcipuè agitur de validitate, & potentia actus, & de facultate teſtandi, ſeu contra
9 ctus eſſentia, inſpici locum vbi actus † factus eſt, & obligatio, vel actio naſcitur, tradit Myſing. obſer. cent. 4. cap. 82. Alex. conſil. 41. numero 4. lib. 5. Ruin. conſ. 160. num. 3. lib. 4. Calc. conſ. 33. n. 14. Corn. d. conſ. 232. nu. 5. in fi. Idem
10 Alex. cõſ. 155. n. 4. li. 7. vbi cum actus † prohibitus ſit nullus. l. non dubium C. de legi. & ibi Doct. Corn. conſ. 89. nu. 1. li. Conſequens ergo eſt quod nullum producat effectum l. nam & ſi verſ. poſt. ff. de iniuſto, & irri. teſtam. Ne vna & ea dem res diuerſo iure cenſeatur l. eum qui ædes vbi Bart. ff. de vſucapio.
11 Sed totus omnino † corruat, cum ſit effectus in cauſa efficienti Bal. conſ. 439. ſub num. 4. verſ. cum igitur lib. 4.

Et in terminis nr̃is, atq; in indiuiduo q hoc ſtatutũ ad bona extra territoriũ Clauẽnę
12 † & alteri⁹ iuriſdictionis extendat, & qđ cõſequenter oĩa hæres nõ legatari⁹ maritus capiat, affirmat Bar. in d. l. cũctos n. 32 qui ab oĩbus ad hoc, & in huius concluſionis ꝓbationẽ allegatur, Cõſuluit Rõ cõſ. 39. ꝑ totum ẽt in caſu magis dubitabili. Plot. cõſ. 17. n. 30. & plurib⁹ cõprobat deciſionẽ iſtã, & longa diſputatione tuetur. Lanci. Gall. in præf. 8. ad cõſue. Alex. n. 6 Alex. cõſ. 41. n. 5 li. 5. Caſſan. d. §. 7. in fi. n. 16. verſ. quantũ Capra conſ. 21. nu. 1.

Reſtat ſolùm ad cõtraria reſpondeamus, Et ad primũ obiectum in quo fecimus regulã generalẽ negatiuã dicimus contrariã
13 † cum Bar. quam ſit mauimus in ratione decidendi eſſe veram, & communem, teſte etiam Iaſone conſ. 163. col. 2. lib. 2. Nec enim a ſententia Bart. cui tot eximię authoritatis Doctores adherent, receden
14 dum eſt in opinionum † conflictu, vt inquit Gram. conſ. crim. 4. nu. 8. & deciſ. 63 nu. 13. Neuiz. Syl. nupt. li. 5. nu. 25. verſ. & nũc veniendo, Et cum ex eius ſententia Bar. & ſequẽtium conſtet præſentis articuli in quo de legato vxoris, & ſtatuto prohibitiuo agimus, in contrarium veritas alia non eſſet reſponſione opus.

Sed vt defenſio exuberet hæredis, Reſpõdetur ſecundò, q ſi benè inſpicimus quos allegauimus in contrariam ſententiã procul dubio apparebit in terminis ſimplicibus, in quibus loquitur Bart. Et qui eum ſequuntur, cõem eſſe affirmatiuam pro hærede contra legatarium, cum allegato
15 rum in contrarium † Alij ſupponant teſtamentum extra ẽt factum vt Bal. in l. ſi

arrogatur, Pancir.& Alex. d.conf. 155. Alij domicilium aliò translatum, alij in casu diuersi statuti, & omnino odiosi, vt exclusiui matris, Fœminarum, secundogeniti, vel cognatorum, alij in testatore aliũde ducente originem, Alij in causa in testati, Alij in non subdito, quorum omnium diuersam esse rationem inquit Gallia. d. præfat. 8. nu. 13. subdens ideò esse cum Bar. intrepidè transeundum. Et
16 de qua Doctorum † varietate agit etiam Ceph. d. cons. 309. num. 68. & Bal. in d. cons. 439. in fi. dicens posse hinc inde rotari in tanta iuris obscuritate, Meritò non debemus nos nodum in scirpo quærere, cum ad determinationem quæstionis nostræ habeamus singulares decisiones, quibus iustius est adhærere, q̃ in gene
17 ralibus † regulis vagari, vt nos docet Paris. cons. 47. num. 39. lib. 3. Neuiz. Syl. nupt. lib. 5. lim. 8. nu. 72. Feli. in c. 1. nu. 6. in fi. de præscript.

Non obstat ratio allegata ad contrariæ opinionis tutelam, q; scilicet bona extera nõ subiaceant iurisdictioni statuentium, quia respondetur in casu nostro maritum excludi non ea ratione, quia bona per extensionem subiiciantur iurisdictioni statuentium per priuationem, Capra d. cõs.
18 21. num. 9. Sed quia † maritus non habet titulum validum, quò extrà vincat hæredem, & sine actione experitur ex eo
19 † titulo qui factus est, vbi fieri non potuit, & vbi nullus est, & vbi nulla nascitur actio, & pro non scripto habetur Alexan. cõs. 41. nu. 8. li. 5. Et de cuius statuti validi
20 tate † non est hæsitandũ, Alex. cõs. 128. li. 7. Burs. cons. 189. li. 2. nu. 1. Legauit. n. Vxor vbi legare inhabilis erat, & vbi potẽtia caret, & qui locus in validitatis quæstione spectatur vt supra dixi in secunda
21 rõne decidendi: Multò † magis cùm statuto esset subditus vterq; Rui. cons. 195. col. pen. li. 2. & cons. 48. col. 1. li. 3. Cald. cons. 34. de Testamen. Tiraq. de primogenit. q. 45. n. 4. Sign. de homod. cõs. 166 col. 3. vers. vnde si Alex. d. cons. 41. nu. 8.

Imo marito optimè ratio retorquetur, non ideo audiendum Comi ex testamento, q; nullum est Clauennæ, ne videatur ciuitas iurisdictionem exercere in terris alienis, quod faceret, si vellet Clauennæ hoc fieri posse legatum inuitis statutis, & ibi concedere quod a suo Principe prohibetur, & limitationẽ dare statuto. Ibi enim & contractus, & originis, & domicilij ratione forum sortimur, vt toto titulo ex. de fo. comp. & per Boss. praxi crim. tit.
22 de fo. comp. Paria autem sunt † forum sortiri, & ligari statutis. Gl. & Doct. Etsi bona, quæ Comi sunt, vt diximus in ratione dubitandi, non debent a statutis Clauennæ determinationem recipere, Neq; etiam testamentum, vel contractus Clauennæ debet determinari a iure Comensi, quocunque ipsi ibi vtantur, sed debet eum relinquere sub sui prohibitione statuti, Et cum de validitate testamenti ad statuta loci illius determinatio pertineat, vt supra latè probaui, sequitur eum, qui illo vtitur alibi nullitatis ab hærede exceptione repelli facit quod tradit Borgn. Caual. decis. 2. numero 12. in fi. vbi scribit statui posse quod de ge-
23 stis † in suo territorio nemo extra territorium alibi conueniatur. Ergo debet statutum vbi testatur, vbique de iuribus eius testamenti attendi; nec in alio territorio debet actionem inuenire, quàm in suo testamentum non produxit.

Vnde ex prædictis denique concludimus bona, quæ erant, D. Thausinæ de Gagia tàm intra, quàm extra territorium statuentium ad fratrem suum hæredem, Bapuista Truffono marito excluso; pertinere, quem nil iuuat D. Francisci Scotti suppositio, qui marito pretium restituat, quoniam per huiusmodi fraudes nil agit
24 testator, nec statuti virtus † nec hæredis immutatur conditio, Barb. cons. 12. nu. 7. vers. idem esse lib. 1. Plott. d. cons. 17. nu. 27. & seq.

Et ita, saluo rectius sentientis consilio, dico, & consulo.

Schenardus.

SVMMARIVM.

1 *Statutum fauorabile extenditur etiam ad bona extra territorium.*

2 *Statutum quod debet ad litteram intelligi, disponens in vxore, non habet locum in marito.*

3 *Verba vbi non conueniunt, non conuenit dispositio.*

CONSILIVM XIV.

Super eadem facti specie.

Licet docta sint, & elimata, quæ allegata sunt per Dominum Consultorem fauore hæredum Teusinæ de Gagio ad destruendum legatum Baptistæ Trussono eius Viro per dictam Tausinam contra formam statuti loci Clauennæ factum, eo potissimum fundamento, quòd statutum prohibens virum relinquere vxori vti fauorabile extenditur etiam ad bona extra territorium sita, vt videtur magis cõmunis opinio, vt vltra per D. Consulentem
1 allegata, nos quoque asseruimus † in nostro tract. de mulier. contrac. in glo. 2. in vers. mulierum num. 33. vbi infinitos citauimus concordantes, & inter alios Dec. Cur. iun. & Alber. Brun. de communi attestantes, tamen animaduertendum est, quòd dictum statutum prohibet virum relinquere vxori, vti etiam hic Comi, sed per hoc non prohibetur vxor relinquere viro, illumq; instituere, saltem quando additur in statutis, quòd verba statutorum intelligantur ad literam, seu
2 ad contextum † vt iacent, vt disponit statutum Comi pen. in ciuil. ita Plo. in repet. l. si quando num. 434. vbi concor. citat. C. vn. vi. & præterea Gabri. de legi. concl. 3. num. 5. & Baret. cons. 22. si statutum per totum, vbi etiam citat Anca. Regien. & quia Statutum nostrum Comi, quod est sub num. 179. in ciuili. concedit viro, vt possit vxorem relinquere dominam, massariam, & vsufructuariã, ita tamen, quòd dictus vsusfructus non excedat alimenta dictæ vxoris, & interim non possit vxor exigere dotem, nam cùm ista verba non conueniant viro, non censetur prohibitus vir instituí ab vxore, quia cui non conueniunt verba legis, aut statu
3 ti eidem non conuenit † dispositio l. dies cautioni, §. prætor ait, vti notant omnes de dam. infect. & ita in terminis nostris tradit Ploc. in d. l. si quando num. 434. in fin. & ita seruatur in hac Ciuitate, quòd vxor potest legare marito, & illum instituere absque controuersia.

Stephanus Lambertengus Nouocomen. I. V. Doct. saluo, &c.

SVMMARIVM.

1 *Statutum, quod debet ad literam intelligi, non extenditur de persona ad personam.*

2 *Statutum prohibens relinquere vxori, censetur prohibere etiam relinquere marito.*

3 *Correlatiuorum quorum eadem est ratio, dispositum in vno, censetur dispositum in altero.*

4 *Correlatiuorum virtus remissiuè. num. 4.*

5 *Expressum illud censetur quod statuentes interrogati respondissent.*

6 *Statuentes censentur interrogati idem voluisse in quo eadem est ratio.*

7 *Potestas requiritur in omni actu.*

8 *Potestas deficit cum quid iure prohibetur.*

9 *Dare quandoque est peccatum, licet non sit peccatum accipere.*

10 *Correlatiuorum pœna in vno, censetur & in altero.*

Decl. remissiuè num. 11.

12 *In pœnalibus quandoq; fit extensio ex rationis identitate.*

13 *Indiuidui actus pœnam luunt omnes etiam quòd non eadem sit omnium culpa.*

14 *Inæqualitas est inimica legibus.*

15 *Determinatio respiciens plura, æqualiter agit in omnibus.*

16 *Prohibita donatione inter viuos, censetur*

etiam prohibita per ultimam violantatem.

17 *Obseruantia est optima legis interpres.*

CONSILIVM XV.

Super eadem facti themate Authoris.

IN praecedenti Consilio meo existimans difficultatem omnem in sola territoriorum differẽtia versari, in ea sola collĩda laborani, cuius resolutioni se excellens D. Lambertengus subscribens ex iam traditis per eum in tract. de contr. mul. glo. 2. in ver. mulierum num. 33. implicitè fatetur in propositae quaestionis determinatione nil ad causam pertinere iura, quibus exteri vtuntur, sed ea sola inspicienda, quae in loco conditi testamenti disponunt, quòd & latè in consilio defenditur, & inanè aliàs esset affirmare, quòd statutum praedictum ad bona extra extendatur, si quaestio ipsa deberet ab extero iure determinari, Et si hoc est verum, quòd etiam in confesso habemus, dicat mihi D. Lambertengus, qua ratione nostrae cõsultationi contradicendo vtatur Statuto Comi de statutis ad literam vt iacent intelligendis, Quod Statutum si etiam Clauennae extaret vbi factum est legatum,
1 consilio D. Lambertengi vtique † & ego subscriberem cum Catel. Cotta in verbo littera dicitur Plot. in repet. l. si quando num. 434. de in litem iur. Gab. Roma comm. concl. tit. de leg. concl. 3. num. 5. Menoch. consi. 11. sub num. 3. Anch. iun. quaest. famil. 27. nu. 6. Cur. iun. cons. 6. num. 7. Sed cùm illud Statutum Clauennae non habeant, apud quos est consequenter latior interpretandi facultas, in praemissa consultatione etiam adlegati fa-
2 cti ab vxore marito nullitatem † non dubitaui insistere cum Curt. sen. in consil. 11. per totum Ias. in l. vlt. num. 18. C. de indic. uid. toll. & in toto cons. 112. lib. 5. Crott. in l. omnes populi num. 185. ff. de iust. & iur. Ripa in Rub. de acq. poss. nu. 7. Laur. Sylua subscribens consiliis aliorũ cons. 31. per totum, Ruin. qui dicit mariti, & vxoris eandem esse rationem, in cons. 174. num. 9. vers. & ex hoc lib. 1. quem sequitur Rol. cons. 60. num. 37. li. 1. Dec. in l. 2. n. 6. C. de in ius voc. Rom. in d. concl. 3. num. 4. Plott. d. repet. l. si quando nu. 434. quicquid idem respondent vt postulanti consilium seruiret cõs. 17. num. 71. Oria. tract. de interpr. stat. num. 37. Idem Ias. in l. non tantum col. 1. ff. de re iud. Tiraq. tract. de ll. connub. par. prima; gl. 1. num. 77. Menoch. cons. 136. num. 11. Qui etiam consil. 11. nu. 18. dicit difficile esse ab hac opinione in practica recedere, & in hac, nisi ex serie statutorum colligi ex diuersificatis ratio residere legitur. Anch. iun. d. q. 27. nu. 2. & 3. Ferdin. in suis Comm. tit. de test. §. 17. col. fin. Borg. Caual. tract. de vsufru. mul. leg. nu. 124. Neuiz. consil. 95. num. 21. Berthol. Romul. Albanus, & alij, quos in hanc sententiam refert Lancill. Gall. qui tamen contrarium ipse tuetur ad cõstit. Ancon. in verbo vxori nu. 36. Quorum rationes, & ad contraria argumenta resolutiones non scribo, quoniam esset solùm armis alienis pugnare, & aliorum scripta referre. Hoc tamen non possum silentio praeterire quòd data horum correlatiuorum rationis paritate, dispositũ
3 in vno ad alterum extendi † conceduntur eorum plerique, qui praedictae conclusioni aduersantur supposita rationis diuersitate, quorum vnus est Soc. sen. cons. 74. in fi. lib. 3. Ceph. cons. 408. nu. 52. Plot. cons. 27. nu. 71. vers. ergo statutum. Lancill. Gall. in gl. praedicta vxori num. 44.
4 Et de qua correlatiuorum virtute latè † agit Euer. in loco a vi correlatiuo. Rom. tit. de leg. in d. concl. 3. Modò quòd non eadem sit ratio in vxore, dictum mihi videtur admodum inanè, quasi quòd non sit date in vxore amoris paritas, sed simul, & maior in maritum reuerentia, timor, & metus, maiorque mariti in vxorem potestas, maior uis impulsiua in fœminam subditam viro in qua leuius est consilium,

filium, & minor libera testandi facultas
ab alieno fere, cui paret imperio pendẽs,
5 quòd statuentes, quia † interrogati re-
spõdissent, censetur expressum gl.fin.in
l. tale pactum, §. fin. ff. de pact. Alex.
cons.216.num.22. vers. respondeo, vol.
2. Franc.decis. 91.num.23.& decis.92.
nu.2.& decis.113. Bec.cons.74. nu.27.
Alex. Raud. cons. 36. num. 128. li.1.
Quòd sic autem respondissent simillima
6 imò eadẽ, & maior ratio † ostendit Viu.
decis. 284. num.4.& 10. Achil. Pedroc.
cons.32.num.72. & cons. 40.num.157.
& seqq. Rota Auen. decis. 133. num.6.
Sicque ex prædictis patet a correllatiuis
insolubile argumentum in proposita fa-
cti specie, in qua inficiari nemo potest.
quominus vtrunq; ratio comprehendat.
Quam argumentationem, Soc. in d. cõs.
74. Curt. iun. in d. cons. 6. & Plot. sibi
contrarius d. cons. 17. nisi sunt diuidui,
& indiuidui actus differentia tollere, vt
tunc eadem ratio in correlatiuis de vtro-
que disponat, vt prohibito vno dare, cẽ-
seatur alter prohibitus accipere, sed id ex
natura, & virtute correlatiui negamus
procedere, sed ex potestatis deffectu quã
7 ad † contractum perficiendum lex in v-
troque requirit Menoch.cons.1.nu.259.
Matt. Vrau.cons.4.num.6.lib.1.& cons.
8. nu. 14. & cons. 24.lib.2. Raud. cons.
15.num. lib. 2. Qua potestate caret
8 vterque † faciendi quod lege prohibetur
c. quæ contra de reg. iur. in 6. l. non du-
bium ff. de legi. & l. nemo potest ff. de
leg.3. Viu.decis. 321. per totam. Nec
ad hoc responsio obstat quam facit idem
Curt. iun.d.cons.6. num.6.quod accipe-
re non prohibetur, nisi hoc operaretur na
tura correlatiui, cùm quãdoque dare, nõ
9 † accipere, sit peccatum ex notatis per
Io. Andr.& Canonistas in c. & super eo.
extra de vsur. & per Imo. in c. debitores
in vlt. col. de iureiur. Anchar. in cle.1.
in prin. in 3. quæst.de vsur. quia replica-
tur id ex rationis diuersitate determina-
tum, cum sit in vno recipiendi, non in
altero dandi necessitas, quæ recipientẽ
excusat c.quod non est de reg. iur. lib. 6.
Ex quibus ostenditur quod si ad indiui-
dua tantum natura correlatiui restringa-
tur inutilis fiat, & sine virtute operandi.
Quod absurdum prospiciens Curt. d.
cons.& num. 16. dicit in hoc operari, vt
pęna in vno ad alterum quoque exten-
10 datur † & vt pluribus exemplis legitur
etiam apud Luc. de pen. in l.1.C.de Cu-
pr. ex lucro &c. Sed hoc harum partium
alternatione confunditur, Aut id dicit
ex natura euenire correlatiui solius, Et
hoc nihil nobis aduersatur, qui & correla
tiui, & eiusdem rationis, ad diuidui ex-
tensionem supponimus concursum, vl-
11 tra quod † non verum diceret vt per Ias.
in l.fin. num.9.ff. de in ius voc. aut ex ui
eiusdem rationis tantum, & non euita-
tur in correlatione inutilitatis consequen
tia. Aut ex correlatiui,& eiusdem ratio
nis coniunctione,& sequeretur indiuiduo,
correlatiuo, & ratione disiunctis nunquã
fieri extensionem in pœnalibus, & ipsis
vnitis nonnisi circa pœnam, correlatiui
naturam versari. At vtrunque est falsũ,
12 primum quia etiam † pœnalia quando-
que ex sola ratione extendimus, vt pa-
tet limitationibus 21. Franch. in c.1.ex-
tra de temp. ord.num.5. vers. quod limi
ta. vsque in fin. & aliis limit. 24. apud
Crau. tract. de antiq. temp. par. 4. sect.
videamus nu. 37. Pedroch. cons.40.nu.
161. post Ias. & alios in l. cum quidam
de lib. & posthumis. Secundum quia
etiam circa non pœnalia correlatiuum
versatur, vt patet exemplis, & similibus
de quibus per Ias. & omnes in l. fi. ff. de
indic.uid. Toll.& Pet. Euer. in loco a cor
relatiuis. Ergo necesse est de diuiduo a-
ctu, correlatiui natura intelligatur, quo-
niam in actis indiuiduis non correlatio-
nis, sed indiuiduitatis sola est ratio, quæ
dispositionem vtrique agenti communi-
cat etiam pęnalem, & etiam quod non
13 eadem sit omnium † culpa, vt per Ang.
cons. 326.ex themate & actis nu.4. vers.
verum, quia. Multò magis si in vtroque
existit, ne inter eundem actum agentes
14 inequalitas seruetur inimica † legibus,
Ceph. cons.733. nu. 23.lib.5. Soc.cons.

98. in fi. lib. 1. Et ne vna determinatio
15 respiciens plura † determinabilia censeatur ea inæqualiter diffinire quorum eadem est ratio, & est vnicus actus l. iam hoc iure vbi Doct. ff. de vulg. Bec. cons. 101. num. 65. Correlatiui ergo virtus in actis diuiduis agit, & maximè in præsenti nostra disputatione agere debet, in qua duplex correlatiuum coniungitur videlicet mariti, & vxoris, dantis, & accipientis, quod ideo plus etiam debet operari ad not. in l. reconiuncti. ff. de leg. 3. Mago. dec. 82. Flor.

Ex quibus iterum pro hærede contra maritum legatarium concludimus his multò magis confirmationibus iunctis prima, quod alio statuto cap. 79. ita inter coniuges tollitur donatio, vt nec etiam morte confirmetur, quod etiam de vltima vo-
16 luntate intelligitur ex traditis † per Tiraq. ad l. si vnquam verbo libertas num. 121. Nec aliud est legatum quàm donatio, §. legatum instit. de lega. Altera quia hanc etiam in eo comitatu interpretatio
17 nem obseruantia † recepit, quæ est optima legis interpres, l. minimè ff. de legi. Corn. cons. 107. num. 12. lib. 2. Dec. cons. 156. num. 4. in fine.

Schenardus.

SVMMARIVM.

1 *Arbitri partium confidentes nullum tenentur sapientis consilium sumere aut requirere.*
2 *Statutum cogens Iudices ad sumendum consilium sapientis, non trahitur ad Arbitros.*
Extensio quando facienda in statutis eo.
3 *Statuti de stricta, & passiua interpretatione.*
4 *Consilium assumptum, arbitri sequi non tenentur.*
5 *Arbiter debet habere liberam voluntatem.*
6 *Arbiter debet habere voluntatem a nullo dependentem, & num. 25.*
7 *Arbitri personam non egredimur, vt alteri valeat uices suas committere. & 23.*
8 *Arbitrorum eligitur industria dum facultas datur quomodo illis libuerit iudicandi.*
9 *Arbitri industria censetur electa.*
10 *Arbitri in personam alià substitui minimè potest.*
11 *Arbiter a sapientis Consilij necessitate. Solut. 9.*
12 *Clausula compromissi, quòd Arbitri cognoscant sola facti veritate inspecta, effectus est, vt arbitri iudicaturi sint tanquam Deus ipse.*
13 *Clausula consimili, cẽsetur data Regia manus.*
14. *Regia manus nullo moderatur consilio.*
15 *Consulendus Consultor, suspectus esse non debet, sed in quem partes conueniant.*
16. *Consultoribus, vel arbitris imperitis electis, maioris peritiæ qualitati censetur renuntiatum.*
17 *Verbum potest nullam imponit necessitatẽ.*
18 *Inducta in augmentum, non possunt diminutionem operari.*
19 *Consilium post statutarium terminum editum sperni potest, Et etiam imperfectum.*
20 *Arbitri plures disiunctim, sententiam proferre non possunt, neque duæ simul. tertio non citato, & 24.*
21 *Verbum concordeuolmente omnem discrepantiam excludit.*
22 *Arbitri vnius assertioni, sibi alterius vices quoque esse commissas, non creditur.*
26 *Compromisso petito, perit Iudicis Iurisdictio in causa compromisso supposita. & nu. 27.*
28 *Iudex quicquid agit, nil agit, ex iurisdictionis deffectu, causa compromissa.*
29 *Iudicis gesta nulla cuius iurisdictio sine lege, aut homine suspensa.*
30 *Nullitas ex deffectu iurisdictionis nullo censetur quamquam prægnanti statuto exclusa.*
31 *Iudicis nullum est præceptum contra Arbitrum, vt certam proferat sententiam.*
32. *Compromissum non valet si obligetur Arbiter certam ferre sententiam.*
33 *Arbitramento nullo, Arbiter non dicitur officio functus.*

ARGV-

ARGVMENTVM.

De Compromissis, & Arbitris quod non teneatur sumere consilium, nec sumptum sequi; Et quid de Arbitris disiunctim iudicantibus, Et nullam esse Ordinarij potestatem in causis compromissis.

CONS. XVI.

Adsit virtus tua Domine.

EX serie facti, quæ mihi proponitur, plura hæc discutienda colliguntur quorum determinatione tota concluditur consultatio.
Primò, an Arbitri partiũ confidentes tenerentur, vel ne consilium sapientis requirere.
Secundò an saltem requisitum tenerentur sequi.
Tertiò an eorum arbitramenta separatim prolata, vel alterum eorum saltem valeat quod statuti cap. 54. executionem sortiatur.
Quartò an saltem vi prætoriæ authoritatis, quæ præcipuè Pauli Tertij arbitramento accessit, eius validitas iure sustineatur.
Et in singulis decisiuè acturus primum capio, in quò negatiuè concludens dico ip-
1 sos arbitros nullius consilio sumendo † fuisse obnoxios per tex. l. item si vnus, §. idem Pomponius, ff. de arbi. Bal. in l. illa institutio ibi in fi. gl. in verbo sapienti, col. vlt. de hær. instit. Abb. in c. quintauallis n. 44. extra de iureiur. & in c. si pro debilitate vbi Dec. nu. 11. vbi de communi extra de offi. deleg. Nec. ideò statutum ca. 82. de consilio sapientis in iudiciis, non de omnibus per modum regulæ indiffe-
2 renter disponens ad arbitria † debet extendi secundum doctri. Bar. in l. prætor. §. erit differentia, ff. bon. rapt. Ratione
3 etiam strictę, & † passiuæ interpretationis, de qua per Ias. in auth. nouissima, nu. 24. C. de inoff. testam. Dec. in c. quæ Ecclesiarum col. 2. de constit. & in c. si pro debilitate col. 5. de off. deleg. Bart. in l. sciendum nu. 4. & Ias. num. 4. ff. qui stat. cog. Crau. cons. 236. nu. 8. Dec. cons. 96. num. 5. vbi de communi.
Sed positum (secundum quæsitum ingressus) quod illud requirere fuissent obliga-
4 ti, quod illud tamen tenerentur sequi † negamus argu. l. Titium, & Meuium, ff. de admin. tut. quod in specie quæstionis nostræ firmat Bart. in d §. idem Pompon. & in l. 1. §. si plures num. 15. ff. de exerc.
5 act. Reddens rationem quia † arbiter debet habere liberam eius voluntatem, quæ a nullius pendeat arbitrio. Idque esse adeo de substantia arbitrij, vt possit æquè, & inquè sententiare, l. diem, §. stari. ff. de arbi. per quam eandem rationem, candẽ
6 † istius secundi quęsiti decisionem sequũtur Ang. in cons. 272. Dec. in d. c. si pro debilitate col. pen. vers. quarto & vltimo Burs. cons. 90. num. 51. lib. 1. Vant. trac. nullit. tit. ex defſ. iurisdic. nu. 152. vers. idem si Menoc. trac. de arbitr. iud. quæst. 23. nu. 7. vbi in terminis statuti de consil. sap. lib. 1.
Confirmatur vtraq; prædicta conclusio vulgari hac altera, quòd arbitri personam
7 † non egredimur, vt alteri valeat vices committere Bal. cons. 296. num. 2. lib. 1. Multò minus in casu statuti nostri cap. 54. & præsentis compromissi, quorum verba legali, *com'a lor piacerà*, ostendũt
8 † personarum industriam electam ex traditis per Doct. in c. fin. extra de off. deleg. & de verbis, *integrità, prudenza, scienza* consuluit Rim. cons. 351. num. 19. Imò
9 in dubio industriã censeri electam † probat Mascar. de prob. concl. 595. Cum autem est personæ industria electa, nunquã
10 potest ad vnum alterius persona † substitui l. 1. §. 1. ff. de off. eius vbi per Dec. nu. 28. & omnes, & c. fin. allegato l. inter artifices, ff. de sol. l. 1. §. de his vbi gl. in verbo nullius alterius de separat. Et in specie
11 quod fit a sapientis consilij necessitate † solutus,

solutus. Idem Rim. d. conf. 351. num. 20.

Pondero, ad corroborationem prędictorum statuti prædicti clausulam: summariè de plano, sine strepitu, & figura iudicij, sola
12 facti veritate inspecta, cuius † clausulæ effectus, est vt sic valeant iudicare. vt Deus ipse, & esset iudicaturus Io. Bapt. Asin. in sua praxi §. 3. cap. 3. nu. 4. Dec. in c. quoniam contra col. 2. vers. tertio nota extra de prob. post Aret. in §. bonæ fidei col. pen. & fin. & ibi Ias. nu. 45. instit. de act.

Quinimò per illam clausulam censeri tradi-
13 tam facultatem Regiæ manus † scribit Osas. decis. prima nu. 30. Idem Asin. d. §. 3. num. 12. post Lanfran. in cl. sæpe vers. & figura, & vers. libellus de verb. signifi. Quæ quidem Regia manus nullo modera-
14 tur † consilio l. princeps, ff. de legi. Natta cons. 512. per totum lib. 3.

Minus verò dictum consilium fuisse sequendum altera hac ratione in præsenti controuersia concludo; quia illud iure, & cõmuni, & municipali inspecto fuit informiter sumptum: Communi inquam iure, quo debet Consultor esse vtriusque par-
15 tis confidens, ita vt suspectis penitus † exclusis, illi soli Iudex scripturas transmittat in quem partes conuenerunt Bal. in cons. 170. num. 3. li. 3. & in l. 1. C. de relat. & in add. ad Specul. tit. de requis. consil. per tex. in c. quod sæpe in authen. de trien. & sem. vbi gl. & c. statutum, §. assessorem de rescrip. in 6. vbi gl. colligit practicam Asin. §. 25. cap. 26. in fi. Municipali verò siue ex forma cap. 82. arguamus, siue ex verbis cap. 54. ibi confidenti. Quibus clarè ostenditur, partes etiam in iudiciis minimè cuiusque consilio temere comitti: Multo verò magis per istos arbitros potuit eius consilium sperni, cuius personæ fuit a Cinis expressè contradictum.

Quibus duo non obstant, quæ a parte opponuntur, & primò, quòd cum statutum 54. requirat arbitros esse legales, congruum fuerit hanc qualitatem consultoris adiuncti suppleri, quia respondetur, quòd cum partes ipsæ se se in his personis bene complacuerint, cẽsentur suæ naturalis æquitatis arbitrium secutæ, maio-
16 risque peritiæ qualitati renunciatum † Fulg. cons. 13. col. 2. vers. illud porrò. Aliter vt supra scripsi, nec compromissum in eos valeret, cùm de arbitrarij iudicij substantia sit independenti libertate potiri, vel potius compromissum corruere, ex reg. l. cum præcario ff. de præcar.

Non obstat secundo aliud, quod allegatur statutum cap. 56. quia respondetur primo illud statutum, quod vtitur verbo:
17 *possit* nullam † imponere necessitatem. l. nõ quicquid de iud. Soc. iun. in l. gallus num. 30. de lib. & posth. Raud. cons. 34. num. 28. lib. 1. Respondetur secundò, statutum illud, vt eius verba, & sensus ostendunt, ad arbitrariam potestatem augendam, & potestatis cum ordinaria cõparandæ minoritatem tollendam esse scriptum, vnde sequitur ad diminutio-
18 nem † operandam non posse retorqueri. l. si mancipia ff. de fun. instruc. Becc. cõs. 111. Respondetur tertiò, quod pertinet ad arbitramẽnti validitatem effectũ, vel impugnationem in iuris communis dispositione relinqui in verbis finalibus ibi, *reseruato &c.* Ergo etiam in quæstione an arbitramentum spreto consilio sustineatur, iuri communi standum erit, ne ipsius deffectu contraueniatur.

Hicque nec aliquos casus prætereo, quibus etiam Iudex consilium non obstante statuto cap. 82. inobseruatum relinquere
19 potest, quorum vnus est, si fuisset post † terminum statutarium 20. dierum a consulente editum, vel aliquid consultor reliquisset indecisum Soc. iun. cons. 63. nu. 1. 4. & 7. Alio prætermisso quem Soc ponit nu. 10. si iudici videatur consilium iniquum.

Nunc tertium capio quæsitum, in quo similiter negatiuè concludo nil valere, quod seorsum faciunt, & disiunctim, nisi saltem
20 duo simul, & concorditer † tertio tamen citato conueniant l. item si vnus §. item si plures, vbi Bar. & gl. in l. non distinguemus, §. cũ in plures ff. de arbi. Sign. hom. cons.

consl. 104. num. 11. Bar. in d. §. item si plures, Rota Lucen. Cam. Lep. Relat. decis. 106. col. 5. vers. secundo non Cresce. decis. 2. de arbi. nu. 3. Hocque elicitur ex eodem statuto in verbo *concordeuolmente*
21 quod omnem discrepātiam † pœnitus excludit; vt secus factum non valeat Alex. cons. 124. num. 1. 2. & 3. li. 2. Adeò vt nec assertioni vnius quod alter sibi vices
22 commiserit † vllo modo credatur. Rota Luc. d. decisione 106. & col. suprascripta. Aret. cons. 33. nu. 5. in tertio, & quarto præsupposito Alex. cōs. 213. viso sub nu. 4. lib. 2. vbi de magis communi, Cur.
23 iun. cons. 166. num. 13. Vltra, quod † nec committi posse tradit Io. Bapt. Pirus in tract. de comprom. cap. 14. lib. 6. Rota vbi supra. Minus precipuè valere potest illud quod D. Paulus Malacrida tertius fecisse asseritur, vti quod duobus aliis deffectibus laborat citationis, & certitudinis; Præsupponitur enim mihi, quòd non fue
24 rint ad secum conueniendum † reliqui Collegæ citati vt necessarium supra probaui ex statuto, ex Bart. in d. §. item si plures, & alijs: Certitudinis autem quia suū laudum in conditione ponit, si consilium sequi tenetur, quæ aliud iudicium expe
25 ctat, & ideò † non valet. l. non distinguimus, §. quæsitum ff. de arb. & l. quid tamen §. Pomponius ff. eo. Rom. cons. 141 in prin. vers. secunda.

Nunc superest vltimum quæsitum, si nostrū responsum volumus legibus hærere, negatiuè absoluamus, nil scilicet prædictis obesse quicquid secus fecerit prætor, cu
26 ius iurisdictio in causa, quæ † debet ex statuto compromitti, statim perit compromisso petito, Bal. in l. Plot. in repet. l. si qū nu. 162. C. de in litem iuran. Blan. trac. de compromiss. quęst. 6. num. 18. Vbi quòd
27 statim desinit esse † Iudex Lancill. tract. de attent. par. 2. cap. 15. num. 183. Rota Luc. Cam. Lepido relatore decis. 78 num. 17. vers. suadetur Aug. cons. 235. Et ideò in causa compromittenda, & eo magis iam deinde compromissa, nullum
28 est quicquid † ipse agit iurisdictionis deffectu, Idem Lancill. d. tract. cap. 12. ampl. 17. num. 4. Id enim perpetuum est
29 in omni causa, per Iudicem gesta † non valere, cuius est iurisdictio a lege, vel homine suspensa. Vant. tract. de nullit. process. tit. ex deff. iurisd. nu. 128. per tex. in c. quia diuersitatem de concess. præbē. & gl. in c. præsenti in verbo cautelam de sent. excom. in 6. textus in l. cum quærebatur. & in l. acta, §. de ff. de re iud. & l. 1. §. fin. de quæst. & in l. diui fratres, ff. de
30 pœnis. Adeò vt hæc nullitas nullo † censeatur, quamquam prægnanti statuto exclusa. Vt per Vant. ibidem Rom. com. concl. tit. de statut. concl. 3. post Alex. cons. 145. num. 2. vol. 5. Osas. decis. 42.

Sed magis in specie quòd nullum sit præto
31 ris præceptum, quo arbitri cogantur † certam ferre sententiam est tex. formalis in l. qualem, ff. de arbi. cuius vna necesse est quòd sit ratio prædicta perhemptæ scilicet iurisdictionis compromisso iam facto, Alia quia arbitrorum libertas debet vt supra scripsimus vinculo alterius imperij, vel consilij pœnitus esse soluta, Adeò vt
32 nec compromissum † ualeat pacto quòd arbiter certam ferat sententiam, vel alterius consilium sequatur, Egid. Bellam. cons. 24. num. 1. Et alij plures de quibus supra in primo, & secundo quæsito, Ergò Prætoris minùs valebit tale præceptum.

Nihil consequenter ex supradictis facienda est eiusdem D. Prætoris confirmatio, quę de alterius arbitri arbitramento ab eo legitur facta, quod etiam hoc dilemmate ostendo, aut arbitramentum per se valebat sine facto Prætoris, & factum ipsius inutiliter abundat, aut nil valebat, & non potuit ipse confirmando quod non erat, causam diffinire, qui vt supra probaui, in ipsa causa ad instar priuati hominis fuit compromisso redactus.

Eo magis cum arbitramento nullo non dica
33 tur arbiter officio † functus Ang. qui loquitur de nullo ex eo quòd arbitri separatim fecerunt in cons. 152. in fi. & legitur loco 11. comm. vtriusque iuris sent. tit. 12. Maximè etiam ad confirmationem citatione ommissa vulg. l. de vnaquaque

quoque, ff. de iudicijs.

Quibus omnibus articulis sic vt supra discussis, hac in causa ista vertenti inter istas Communitates, consequens est conclusio, dicta asserta tria arbitramenta, quæ disiunctim singuli fecerunt, esse nulla, aliudque arbitramentum per eosdem, vel alios concorditer repetito compromisso esse expectandum, ita quòd arbitrorum libertas nulli teneatur consilio parere. Et ita consulo.

Schenardus.

SVMMARIVM.

1 *Diuisio nemorum, & pascuorum quomodo fienda recitantur variæ opiniones, & nu. 5.*

2 *Bona quæ communitates possident præsumũtur ex aliorum largitione quæsita.*

3 *Largitionis debet fieri æqualis interpretatio.*

4 *Aes & libra de quibus bonis componatur.*

ARGVMENTVM.

Communalium pascuorum, & nemorum diuisio quomodo facienda.

CONSILIVM XVII.

Deus illuminatio mea.

AGitur in vniuersitate quadam pascuorum, & nemorum diuisio, quæ qualiter facienda sit à Iurisconsultis petitur responsum, quorum vnus ego minimus inter eos hoc edere meum incipio, licet mihi satis difficilè in tanta prudentum varietate. Antonius Thesaurus enim decis. 72. re inter duas communitates in Senatu maturè discussa refert, quòd diuisio
1 æqualiter † fieret, fuisse decisum; Decianus consilio 49. num. 22. & seqq. lib. 5. post Alberic. Bertran. Ripam, Crau. & alios dicit pro rata prædiorum, quæ quisque possidet in eo territorio, & onerum, quæ sustinet ibi: Surdus cons. 65. nu. 25. & seqq. lib. 1. pro rata prædiorum, & registri diuisionem determinat: Menoch. de arbitr. casu 245. id totum iudicis arbitrio relinquit: Vultureni eximij consultores, quos vidi per æs, & libram quæstionem absoluunt, Mea quam subiiciam Menochij potius sententiæ adhæret, quæ priusquam aperiatur, operepretium existimaui aliquid prius de aliorum sententijs differere, Et primò Thesauri decisio quæ de duabus vniuersitatibus agit, ad casum vnius, q̃ diuidatur, nil pertinet, quoniam cùm bona huiusmodi ad vni-
2 uersitates illas ex aliorum largitione † venisse præsumantur, vt per Inn. in c. rela-
3 tum de testam. debet largitionis fieri † æqualis interpretatio, l. si pluribus, & l. duobus ff. de lega. primo Deciani consultatio nequit nostris communitatibus accommodari in quibus abundant qui bona possident, quorum onera sustinent Forenses, multique onera sustinent bonorum, quibus alij fruuntur, & bonorum multa sunt, quæ pascuis non indigent culturæ inseruientibus, vt idem Decia. legitur ibi. Sic etiam opinio remouetur Surdi cum registrum, quæ animalibus nõ indigent bona comprehendat, & quibus animalia non vtuntur, quæ pro aliorum cultura inculta depascunt, & cum ea apud nos abundet confusio, vt de quibus est mea possessio in registro stet nomen alterius. Quibus eisdem rationibus etiam nostratum concidit opinio, præcipuè cũ
4 æs † & libra maiora subiiciat, de quibus ꝑ
5 Rol. cons. 66. lib. 1. Mea est † inquam cũ Menochio sententia quamplurium aliorum authoritate confirmat, quòd hoc debeat Iudex ex æquitate diffinire, in qua ratio versabitur cuiusque necessitatis, vt primo nemora pro rata necessitatis, & indigentiæ diuidat, eorumque pars maiorem mensuram capiat quantum etiam ligna maiora consumit. Tantumque de

pascuis consequatur quantum animaliũ quantitas capit ad ratam, quam ex prædiis, quæ possidet sustinere potest, & prædiorum cultura requirit. Ita tamen quòd sola sine saltem vtili dominio naturalis possessio nil ad hoc examen pertineat. Et ita iuris esse censeo, saluo rectius sententis consilio.

Schenardus.

SVMMARIVM.

1 *Edictum quòd vnus pro altero delinquente conueniri possit iniquum.*
2 *Edictum tale neque a supremo Principe potest edi.*
3 *Edictum simile iuri communi repugnat.*
4 *Magistratus inferior, non potest contra ius commune statuere.*
5 *Omissi a statuto casus regulantur iuxta normam iuris communis.*
6 *Senatus excelsorum Rhetorum non potest statutis subditorum derogare populis communitatum dominantium inconsultis, nisi prout stat. 113. & nu. 7.*
8 *Magistratus edicto iniusto, quomodo occurrendum.*
9 *Iuramentum illud non esse exigendum quod difficile est posse rectè impleri. & nu. 11.*
10 *Laqueus nemini iniiciendus.*
12 *Iuramentum quod est difficile posse impleri Iudex deferens homicida dicitur.*
13 *Iurandi frequentia, & facilitas detestatur.*
14 *Iuramentum neque iudiciale, admittitur necessitate cessante.*
15 *Iuramentum quod defertur a Iudice eisdẽ potest causis recusari, quibus quod defertur a parte.*
16 *Principi causam asserenti, non creditur.*

ARGVMENTVM.

Duo prætoris edicta impugnantur vnum, quod in delictis vnus teneatur pro altero de parentela: Aliud quod quilibet de vniuersitate bladum suum teneatur iuramento in libro publico confiteri.

CONS. XVIII.

Illustris Domine Prætor.

Audio Vniuersitatem iurisdictionis vestræ tantum in vestra integritate, cuis iam fama testis est, confidere, vt solis exhibitis vobis rationibus, & legibus non dubitent illis consensum vestrum, quem sciunt solius iustitiæ virtutem intueri, habere conformem, hanc scientiam, & confidentiam præsens mea arguit sermonis institutio, quam edi, sui sollicitauerunt Agentes, qui dum his vobiscum solis contendunt, vos ius, & iustitiam venerari fatentur. Duo sunt, vt propositum ingrediat, super quibus quid iure sancitum sit me referre requirunt. Primùm an teneat capitulum illud vestri edicti, quo vnum pro altero delinquente conueniri posse cauetur, eique parere teneantur. Secundum an dictæ Vniuersitatis iusta sit recusatio iurandi, prout tenore alterius proclamationis facere iubetur.

In primo, (pluribus omissis, quæ de iniqui-
1 tate talis statuti, seu legis † scribit Dec. in cons. 359. vbi tale edictum reprehendit ex iure diuino, & ciuili, qua stante nec
2 a supremo † Principe fieri posse attentari posset ex traditis per Bal. inter cõsilia crimin. cons. 5. num. 9. lib. 1. Decian. tract. crim. li. 2. cap. 38. nu. 28.) Illud non esse exequendum refero hac ratione ductus,
3 Quod, cùm iuri † saltem communi repugnet, quo vnum ex delicto alterius, non teneri dispositum est, vt in tit. C. ne fil. pro patre, vbi Bal. & Doc. Dec. vbi supra
4 Menoch. de arb. casu 345. Non potest † Magistratus inferior contra illud quicquã statuere, vt nos docent Bar. Ias. & Doc. in l.

in l. cunctos populos C. de summa Trin. & fid. cath. Bal. Imo. Alex. & Ias. in l. nemo potest de leg. 1. Viu. comm. concl. opin. 753. Gaspar Caball. in comm. ad constit. Marchiæ nuncupatas Egidianas lib. 2. cap. 51. nu. 1. Et traditur loco secũdo comm. sent. tit. 8. cap. 1. vers. statuta condere.

Tanto magis cum stantibus statutis cap. 2. in ciuil. c. 105. in criminalibus disponentibus in casibus ommissis seruandum esse ius commune illud consequenter sit Vallistellinæ statutum nil authoritate
5 differens ab † alio statuto, vt tradit Borgn. Caual. decis. 35. lib. 1. num. 31.
6 Quibus consequens est nec ab Illustribus † Oratoribus in Dyeta congregatis, cùm hoc sibi ex stat. cap. 113. Excelsæ Communitates reseruauerint, superinde aliud statui posse teste Decia. d. c. 34. num. 41.
7 Saltem ipsius † Principis deficiente confirmatione, vt ab eodem Decia. monemur lib. eodem cap. 37. num. 10.

Cum ergo ex prædictis dicti edicti pateat iniustitia, illi obstandum, precibus, & recur
8 sis ad † superiores, asserũt gl. But. & Doc. in c. 2. de maio. & obed. Marsi. Vran. lib. 1. cons. 3. nu. 29.

In secundo autem cum cuicunque prudenti se euidentia exhibeant errorum equiuocationum captiositatum, & periuriorum pericula, quæ ex momentanea alteratione, numeri errore frequenti, additione, & diminutione quotidiana quam & hominis factum, & naturæ progressus efficere experientia docet. Dico a tali iuramenti delatione esse abstinendum, in quo prõ
9 pta † est aliquorum licet sine dolo periuriorum verisimilitudo, vt tex. est in §. nos igitur in auth. de nupt. Menoch. trac. de arbitr. iud. casu 192. num. 2. qui hoc per plura similia exempla exornat, quibus cõ similia tradit Vran. cons. 3. nu. 13. & 14. Vbi ex Butrio in casu huiusmodi iuramẽti periculosi scribente, subdit intentioni legislatoris esse remedio pœnæ consulen
10 dum. Nemini † enim iniiciendus est laqueus, c. de viduis secundo 27. q. 1. Et laqueum esse astringere ad iurandum, qđ
11 difficile est † rectè posse sine periculo impleri dicit idem Vran. num. 14. Quinimo
12 Iudicem talia iuramenta † deferentem homicidam asserit Menoch. d. casu 192. num. 3. Adeò enim huiusmodi periculis iura occurrunt, vt nos ideo frequenter iu
13 rare † prohibeant, c. & si Christus extra de iureiur. Luc. de Pena, in l. 1. nu. 9. C. qui mil. possunt. Hoc idem cauendum Deus noster omnipotens nos docet Ecclesiast. c. 23. iurationi non assuescat os tuum. Nominatio Dei non sit assidua in ore tuo. Quam diuinam mentem, licet gentilibus, & paganis incognitam magis ipsi, quam Christiani venerantur, si Platonem legimus dialogo 12. de legibus sic dicentem: Ex foro litigantium iuramenta prohibenda, quippe quod facilè illaqueari credimus, & paulò inferius subdens, nam si iurandi licentia in ciuitate cuique dabitur, vbi plura ad Iudices quotidie deferuntur, omnes penè periuri erunt.

Quæ multo magis, vbi causæ alicuius necessitas abest, procedunt, cum nec iudicia
14 le † tũc admittatur, vt habetur ex Bart. & omnibus in l. manifestè, ff. de iureiur. Et qua ratione illud quod defertur a parte
15 recusari potest eadem † & hoc quod defertur a Iudice inquit Vran. d. cons. 3. nu. 26. Quod si cum causa Illustris Prætor facere dicat, debet de ea constare, vt de
16 Imperatore aliquid faciente ex causa † consuluit Dec. cons. 358. nu. 6.

Ex quibus, vt in ratione decidendi iam retuli, concludo intentioni vestræ, Illustris, & prudentissime D. Iudex, non per iuramẽti delationem, sed per condecentis pœnæ comminationem esse consulendum prout & suprà exemplo Iurisprudentum allegaui.

Schenardus.

SVMMARIVM.

1 *Venenatus an quis esse præsumatur casu quàm hominis facto.*

2 *Fama*

2 *Fama delicti inducit præsumptionem venenum ex hominis facto processisse.*
3 *Malum illud præsumitur quod mali speciem habet.*
4 *Veneficium esse delictum ex personarum pluralitate, & uniformitate accidentium elicitur.*
5 *Ratio naturalis pro lege sufficit.*
6 *Fiscus non debet se astringere procesando ad certam veneni spetiem.*
7 *Vomitus alijs iunctum adminiculis facit delictum præsumi.*
8 *Vomitus potest etiam aliunde contingere quã ex veneficio.*
9 *Experientia optimum est etiam in delictis argumentum.*
10 *Corporis delicti probatio præcipua, est visitatio Curiæ.*
11 *Veneficij præsumptionẽ excludit si canis de eadem re manducans euadat illæsus.*
12 *Delicti tot sunt de corpore probationes, quot sunt de delinquente inditia.*
13 *Veneficij crimen est omni homicidio atrocius.*
14 *Atrocitas delicti plurium augetur personarum periculo.*
15 *Delictum cognoscitur maius ex maioritate pene.*
16 *Delictum quod est de occultis probatur solis præsumptionibus, & coniecturis.*
17 *Iudex qui veneficij palliat crimen Dei condemnationem non euitabit.*
18 *Veneficij crimen est etiam ex leuibus inditijs acriter indagandum.*
19 *Ordo iuris non seruandus in crimine veneficij, nedum in puniendo, sed etiam in procedendo, & nu. 20.*
20 *Atrocibus in delictis Iudex debet esse facilis ad torquendum.*
21 *Assertio offensi quale sit indicium. & nu. 22.*
23 *Loci aptitudo inter indicia computatur.*
24 *Frequentatio in loco delicti commissi pro indicio habetur.*
25 *Inimicitia quæ qualis, quale, & quando faciat indicium, & num. 26.*
27 *Fuga quæ qualis, quale, & quando faciat Indicium, & num. 28. & 29.*
30 *Fama, quæ, qualis, quale, & quando faciat indicium, & quando ad torturam, & quando ad condemnationem sufficiat, & num. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. & 38.*
39 *Testium deffectum numerus supplet.*
40 *Fama bona, quibus testium dictis rectè concludatur.*
41 *Fama quando bona malæ, & quando mala bonæ praualeat.*
42 *Mendatium etiam ad torturam pro indicio sufficere.*
43 *Variatio, & vacillatio quale indicium.*
44 *Inductio testis ad falsum deponendum esse etiam prioris delicti indicium.*
45 *Compositionis oblatio cæteris indicijs adminiculari.*
46 *Indicijs leuioribus vilis, & rustica persona torquetur.*
47 *Indicij vnius, & plurium simul iunctorum longè diuersam esse rationem.*
48 *Torqueri debet quis plus quo magis atrocius est delictum.*
49 *Morte non secuta neminem ad mortem condemnandum. Sed contra in crimine veneficij ex statuto nu. 50.*
51 *Pœna arbitraria potest de iure communi ex qualitate facti ad mortem extendi.*

ARGVMENTVM.

De veneno, Veneficij crimine, indicijs, tortura, & pœna, quo consilio De fama, fuga, inimicitia, mendacio, & alijs latè discuttitur & quando dicatur constare de corpore delicti.

CONS. XIX.

Mitte Domine sapiẽtiam de sede magnitudinis tuæ, vt sciam quid acceptum sit tibi. Sap. 9.

TAnta est istius casus immanitas, inspecta præcipuè pluralitate personarum, quarum salus, & vita in discrimine fuit, quod pace dictum mihi etiam, qui in de-

fessione Rei nimio animi affectu labitur, videatur reprehensibilis, idque mihi detestabilius est, quòd si cuidam insinuatio ni locus esset, quòd non ideò dici possit de corpore delicti probatum, quia potest id ex alicuius herbæ, sementis, araneæ, & similium casuali immixtione euenisse, pateret cuicunque Venefico securitas, cui nunquam defficeret hoc a possibili argumentum; Et ideò potius † venenum ex hominis facto, quàm casu præsumi, cùm ad ea iura accomodentur, quę frequentius contingunt, scribit in huius criminis specie Bos. tit. de delicto num.
2 10. fama † eo magis delicti accedente, Fari. q. 2. nu. 29. Et ex delicto illud presu-
3 mitur † causatum, quod prima fronte mali speciem habet Fari. pract. crim. quæst. 85. nu. 33. Qui verò veneni causam etiã inficiantur, vt omnino delicti corpus excludant, de cuius probationis necessitate, & defectu, defensoris labor triginta ferè allegationum folia occupat; Ideò mihi quoq; congruum visum est in hoc aliquãtiter insistere, qui breuiori sermone docere mihi persuadeo, probationem hanc exuberare, quàm necessitas postularet.

Corpus ergo delicti, videlicet quòd totius Ceresinæ illius familiæ infirmitas, vomitus, & languor à veneno dato causam duxerit, hoc potissimo ad occulum fundamento demonstratur, Quòd non potuit ex ingenito veneno, sicq; ex alicuius naturalis passionis initio, tàm post cibum repente in tot personis, imò & cane vni-
4 formi † omnium status mutatione, corrusione, vomitu, languore, & accidentiũ passione, illud contingere, vt in huius specie facti scribit Decia. trac. crim. lib. 9. cap. 24. num. 4. in fi. Bos. tit. de delict. numero 6. Farin. trac. crim. quæst. 2. sub numero 34. Cabal. var. resol. crim. casu 180. in fine; Hocque naturalis ratio pro-
5 bat, quæ † allegationibus non indiget, l. scire oportet, §. sufficit ff. de excus. tut. Cuius enim esse potest tanta intellectus infirmitas, quæ si plures homines, & canis statim sumpto cibo, morbo tali capiantur, id singulorum naturæ non cibi pernicìositati ascribat? Quòd autem omnes eodem tempore, eodem loco, eodem vomitu, eisdem dolorum affectibus, vniformique pallore, languore, & accidentium passione laborarent patet fide Iudicis, Cancellarij, Curialium, & Medicorum, de quibus suis loco dicetur, Et ex hac rationis positione triginta folia, quæ de corpore delicti inutiliter occupantur, omnia eliduntur, cum de vnica persona, non de vniformi multorum casu loquantur, Et licet hoc ad verbositatem tollendam sufficiat, non deficio etiam probationis exuberantiam ostendere.

Additur ergo pro probatione abundanti D. Medici Malacridæ, aliorum senioris de toxico attestatio cuius attestatio ea ratione maiorem consequitur fidem, quia omnes prostratos, & anhelantes solus vidit. A quo nec Dominus Nicolaus Anesus discrepat, qui vnicum vidit minus affectum, affirmans passiones, quas ab ægroto audiuit, manifesta esse signa veneni. Quantum autem sit horum relationi deferendum Rei Aduocatus suppleuit, licet subtilitatibus in applicatione abutatur, dum eorum Medicorum authoritati nititur, qui infirmos non viderunt, sed solum in simplicium, mineralium, sulimati, & similium natura, & proprietate vagantur, quæ nihil ad nos, qui non certa
6 † specie veneni claudimur, quam animaduersionem me docuit Farin. & ipse aduersus similem captiositatem vsus est, consil. 18. numero 30. Agimus enim in inquisitione de veneno in genere, & non in specie, cùm ad puluerem sit reducibile omne genus veneni, vt ex Medicorum, & pharmacorum responsione patet ad interrogata. Sileat ergo, & leuitas ista, quæ adhuc non est foramen, per quod carcerem relinquat.

7 Tertia est istius requisiti probatio † vomitus, vt per Felet. in eius praxi crim. glo. item quod sororem numero 5. Alban. consil. 72. lib. primo.

Et

Et licet per se solum non sit sufficiens, qui
8 potest etiam propter aliud † contingere, vt per Castr. cons. 299. num. 2. vers. quidam li. 2. Farin. d. q. 2. sub num. 34. Hoc de vnica persona intelligitur, non de pluribus, qui repente, & eodem instanti post cibum vniformiter contingat, naturaliũ enim rerum experientia hanc differentiæ
9 rationem ostendit, à qua † arguendum in delictis docet Boss. d. tit. de delicto num. Et in vnica persona etiam, quominùs hoc signum aliis signis, & inditiis iungatur nemo est qui contradicat.

Quarta est de corpore delicti probatio, quã Iudex oculari inspectione recepit, & ex visitatione arbitratur, & quæ potissima
10 † est criminis probatio Farin. cons. 23. nu. 10. post Blanc. in prin. suæ prax. crim. nu. 2. & 5.

Quinta est illa ad quam se restrinxit Rei Aduocatus nimia sui clienculi confidentia deceptus, qui totam hanc veritatem tandem canis experientiæ commisit, quæ experientia sicut innocentiam, & delicti ne-
11 gatiuam præstitisset, si contrarium † ostendisset euentum Castr. cons. 299. num. 2. vers. quidam verò lib. 2. Decia. d. cap. 24. nu. 6. Ita debet ad eum conuincendũ sufficere, argumento ab oppositis de quo per Euer. & Bal. in l. conuenticulam, C. de sac. san. Eccl.

Sextò aduertat D. Consultor ad hoc ẽt qđ ẽ singulare; q, quot sunt indicia q̃ subiiciũ-
12 tur tot † sunt de corpore delicti probationes, vt de assertione offensi fama, fuga, clamore, & similibus legitur apud Farin. in crimine furti loquẽtẽ a quo non est rõ diuersa d. q. 2. nu. 16. 17. 18. 19. & 20.

Ad pdictorum confirmationẽ hæc generalia subiiciuntur, q, veneficij crimen est longè
13 plus † homicidio atrocissimũ Gram. voto 3. nu. 1. & decis. 33. nu. 1. & seq. Alban. cons. 72. n. 1. & de eius atrocitate latè per Decia. trac. crim. li. 9. c. 22. Multo magis cũ multiplicatis psonis, q̃ mortis pericu-
14 lo exponũtur, multiplicet', & augeatur † atrocitas ad tradita in l. nunq̃ plura. ff. de priua. delic. & q̃ atrocitas patet statuto in crim. c. 54. qđ vult Reum attentati criminis tm̃ cum vno, igne cremari, prout infra
15 dicetur, ex maioritate † enim pœnæ, maioritas etiam dignoscitur delicti, vt per Clar. in §. 1. vers. sunt etiam.

Est ẽt de occultissimis, qđ nullius oculis subiicitur, videlicet dũ cõmittitur, qm̃ qui malè agit odit lucẽ, & secretiorem viã eligit p quã impunitate fruatur. In quibus ideo, vti quibus non põt per demonstrationes agi lex solis est coniecturis, vel præsumptiuis pbationibus cõtenta nedum in delinquente inueniendo, sed ẽt in pbando
16 † corpore delicti, vt latè per Farin. d. q. 2. n. 12. & 31. Boss. d. tit. de delic. n. 20. Foler. in gl. capiat informationem num. 78. vers. fallit, Gabr. comm. cõcl. tit. de malef. concl. 17. nu. 14. Clar. q. 66. Menoc. li. 1. præsum. cap. 58. n. 2. Gram. voto 3. n. 2. & voto 30. Et q, magis in odium tanti criminis scribit Clar. in fin. quartæ quæstionis, qđ contra quẽdã de veneno imputatum fuit p Papienses rẽ ẽt in Senatu relata seuiter pcessũ, vbi vix de delicto apparebat, subdẽs Iudices, q pbãt huiusmodi delictã
17 † nõ euadẽt æterni iudicis cõdẽnationẽ. Alba. in cons. 72. sub. nu. 1. dicit in hoc crimine ex læuibus indiciis esse ad veritatem
18 eruendam † acriter procedendum, & Cabal. d. casu 85. n. 6. inquit non esse attẽdẽdas iuris solemnitates, cui illa etiam concordat iuris cõclusio nõ esse seruandũ iu-
19 ris † ordinẽ, qm̃ in eo transgrediuntur iura, vt p Decia. d cap. 24. n. 16. Gram. voto 3. n. 8. Foler. d. gl. itẽ quod sororẽ nu, 1. & 11. & decis. 33. nu. 3. Alba. d. cons. 72.
20 nu. 1. Qui in pcedendo † loquuntur non puniendo dũtaxat, vt Rei Aduocatus distinguit, & in practica seruari testat' Clar. §. 1. in fi. cuius Clari hæc sunt verba, sed certè hæc apud nos nõ seruãtur, qm̃ in enormibus, & atrocibus delictis pmittitur Iudicibus iura trãsgredi ẽt in procedẽdo, quia scilicet deuenitur ad torturam ẽt si indicia non sint in totũ sufficientia, & plerũq; ẽt nõ data copia processus: hactenus Clar. q, illa concluditur regula, q, in huiusmodi delictis debet Iudex esse pronus
20 † ad torquendum Gram. d. decis. 33. nu. 4. Foler. d. gl. item quod sororem nu. 3.

Etiã ex solo processu informatiuo Gram. d. voto 3. num. 9. Et in his regulis omnes consentiunt scriptores quicunque in iurisprudentię facultate versantur, vnde apparet in procedendo, & puniendo distinctionem esse falsam.

Patet etiam de corpore delicti confessio partis in capitulo nono suæ defensionis, ibi, *La minestra tossicata*.

His nunc sic stantibus, de indiciis restat agere, in quibus tollendis, seu potius obscurandis Rei aduocatus non parcit sudori, cui vnica tandem distinctione finaliter satisfaciam, indiciis prius enumeratis.

Quorum primum est offensorum assertio, &
21 præcipuè vxoris Tognoli, quę vidit † pulverem de superiori foramine in pulmentum descendentem quorum assertionem inditium facere probat Lud. Pigue. decis. crim. c. 17. nu. 6. 7. Soc. cons. 54. nu. 13. li.
22 3. Imò ad torturam † sufficere scribit Ang. in l. si quis graui, §. si quis ff. ad Sillan. Mandos. cons. 70. n. 3. li. 1. Quod hoc casu est in omnium Doctorum consensu, quo aliis iungitur inditiis, vt ꝑ Dec. cons. 363. n. 2. Marsil. sing. 516. teneas ꝑpetuò Viui. decis. 168. n. 5. Foler. in d. gl. itẽ qđ sororem nu. 7. & 27. Bec. cons. 85. nu. 9.

23 Secundum est inditiũ, quod loci † ipsius ꝑstat euidẽtia, q̃ assertionis verisimilitudinẽ, & facilitatem ostendit, ꝙ ad Reũ criminis indicandũ ponderat Soci. d. cõs. 54 num. 12. vbi quod hostium erat in pariete intermedio. Osas. decis. 88. num. 22.

Tertium est imputati conuersatio, & frequẽtatio, imò existentia in loco superiori vnde puluis demittebatur vbi quin tunc adesset, nec ipse Reus inficiatur, quæ frequẽ
24 tatio, & multò magis † existentia inditiũ esse cõsuluit Alba. cõs. 72. n. 3. Ang. in l. iusto in prin. ff. de vsucap. relatus ꝑ Franc. Marc. decis 181. nu. 10. par. 2. Paris. de Puth. in trac. de sindic. vers. si quis inuentus Blan. in l. fin. nu. 301. de quæst. Cam. Borel. cons. 45. nu. 4. & 26.

25 Quartũ inditium est inimicitia † quã Ceresinus fatetur in constitutis, in quib' odij, & ꝑsecutionis grauitatẽ exagerat, q̃ facit vt de eo præsumatur Achil. Pedroch. cõs. 40. nu. 45. & seq. Osas. decis. 88. nu. 21.
26 Ex hacq; sola † præsumptione in occultis vidisse torqueri testatur Clar. prax. cri. §. fin. q. 21. vers. inimicitia in fine. Qñ vero est adminiculata, omnes in tortura cõcordant, vt Clar. ibi Lud. Pegue. d. c. 17. nu. 8. Thesau. decis. 24. nu. 7.

27 Quintum est fuga † & quam Albosagiæ uisis curialibus inter plures homines solus reiterauit, quam solam nullo, ad torturam indigere adminiculo, cùm in eum nulla præcederet accusatio, quam saltem ipse sciret, probat idem Pegue. d. ca. 17. nu. 31. Duc. reg. 391. nu. 2. lim. 1. Masc. de prob. concl. 819. nu. 17. Viu. qui indistinctè loquitur d. decisione 282. num. 7. Non enim velari potest fuga accusationis prætextu qua nec ipsę vtitur in constitutis, nec ipse sciebat vnde fugæ causa prætendatur. Sed hic animaduertat D. Consultor, quòd distinctio temporis ante, & post accusationem in casu solo intelligitur, quo solam fugam Fiscus habeat,
28 quam volunt Doctores solam sufficere ad torturam, si accusationem fuga † ꝑuenit vt Pet. Duc. reg. præd. Qñ verò fugiens iam accusationis conscius fuit, tunc debe-
29 re aliquo † adminiculo iuuari, & ad torturam sufficere iũcta alicui, vel adminiculo vel suspicioni, vt optimè declarat *Pigue.* d. c. 17. num. 33. Duc. d. Reg. 391. lim. 1. Mascar. d. concl. 819. num. 17. Quorũ conciliationi nullus est, qui cõtradicat.

At, hic est inanis tẽporis rõ, tum quia nil ipse de accusatione dicit, cùm quia eam ignorabat, vt ex constituto de causa detentionis colligitur, tum ẽt quia hic Fiscus tot hẽt, quæ ẽt purgatis per torturam inditiis ad extraordinariam pęnam ferè sufficiũt, vt infra ostendam, cum decem aliis fuga comitetur inditiis.

Sextum est, fama, & sonus ipsius, qui statim crimine patrato exiuit ꝑbatus saltẽ quindecim testibus, & pręcipuè ad eius defensam receptis, quã famã fateor valde cõtro
30 uersũ † an ad torturã sufficiat, vt legitur apud Clarũ d. quæst. 21. in princ. Pegue. d. cap. 17. num. 15. Farin. trac. crim. quæst. 47. num. 4. 5. Quæ tamen con-

trouersia

trouersia in casu cessat præsentis proces-
sus ex infrascriptis declarationibus, in
quibus omnes scribentes conueniunt.
31 Prima, quādo est † vehemens, vt limitat
Thom. Triuis. decis. 50. num. 11. li. 2. Al-
ba. d. cons. 72. nu. 6. Pegue. d. c. 17. nu.
16. Due. d. reg. 301. lim. 1. An vero sit
32 vehemens iudicis est † arbitrij, vt ibidem
subdunt Due. & Pegue. Quod arbitrium
tunc pro Fisco est quando testibus decē
asseritur Reus de crimine diffamatus,
Alba d. cons. 72. num. 6.
33 Secunda est, quando apparet de causis †
vnde potuerit originem ducere, vt odij,
rixarum, inimicitiæ, litium, & iniuriarū,
quæ omnia hoc delictum inter istos præ-
cesserunt, vt ex reimet constitutis habe-
tur, Tunc famam solam ad torturam suf-
ficere scribit Blan. in repet. l. fin. nu. 303.
ff. de quæst. Peguer. d. cap. 17. num. 21.
Alba d. cons. 72. num. 6.
Tertia est, & ab omnibus recepta, aliis cum
34 fama † concurrentibus adminiculis vt p.
oēs supra allegatos Clar. Alba. Pegu. Fa-
rin. Blāc. & alios Due. d. reg. 301. nu. 4. Et
35 multó magis in atrocissimis † & difficilli-
mę probationis, in quibus nullo opus esse
adminiculo, dicit idem Clar. d. q. 21. post
princ. his verbis: posset esse delictum tam
36 difficilis pbationis, quod sola † sufficeret
& ita vidi seruari, & eam sequitur Farin.
q. 47. nu. 11.
Quinimò in huiusmodi difficilioribus aliun-
de adminiculatam ad condemnationem
37 † sufficere consuluit Pedroch. longa alle-
gationū congerie cons. 40. nu. 49. Viu. de
cis. 282. nu. 30. Mascar. de probat. concl.
754. nu. 8. & 9. Farin. d. q. 47. nu. 91. Mul
tò magis ergo debet ad torturam suffice-
38 re ad quam † non tanta exigitur proba-
tio Cabal. resolut. crim. casu 84. num. 14.
vbi ideò dicit ad torturam sufficere qua-
litercunque adminiculata.
Cui sexto inditio non obstat vulgaris ad fa-
mam exceptio a quorumdam requisito-
rum deffectu, de quibus in allegationibus
partis, quia vnico verbo ad multa sua re-
spondetur, illam non obstare, quando fa-
mam decem testes, vel plures affirmant,
39 qm̄ omnem deffectum testium † nume-
rus supplet Alba. d. cons. 72. nu. 5. Burs.
cons. 87. nu. 46. li. 1. Boss, tit. de indit. nu.
69. Mascar. trac. de pbat. concl. 749. nu.
21. Rol. cōs. 82. in fi. li. 2. Abb. cōs. 72. n. 5
Fama bona, quam Rei iactat defensor, nil in
ditis obstat, Primò, quia eam non proba-
uit ex suis testibus, qui solùm de gestis in-
ter eos loquuntur, & prout communiter
solent testes deponere, his verbis, *per quel
lo ch'io hò hauuto a far con lui*; vel similia,
40 quæ generalitatem † non inferunt ex tra
ditis per Farin. d. q. 47. nu. 308. vsque in
finem vbi de requisitis in famæ bonæ pro
batione.
Secundò quia fama mala est in specie delicti
& aliis adminiculata, cui tunc bonam in
41 genere † nil obstare opiniones Doctorū
conciliando probat Farin. d. q. 47. n. 198.
post Gand. Clar. Foler. & Vulpell. eandē
distinctionem facit Caball. d. casu 84. nu.
15. subdēs, & est optima ratio, quia aliàs
vix posset quis vnquā torqueri, cùm nul-
lus sit tam deprauatæ vitæ, qui hodiernis
temporibus non habeat testes de bona fa
ma testantes hactenus Cabal.
Septimum est mendatium, seu plura menda
tia Rei, de quibus testibus conuincitur; Et
primò in eo quod dixit à sororio Albosa-
giæ vocatus, quod ipse negat: Item in eo
quod negat dixisse, q̄ ideò fugiebat ne iu
dicio sisteret, quòd mendacium, & multò
42 magis plura, indicium † facere ad torquē
dum tradit Viu. decis. 222. nu. 29. Soc. d.
cōs. 54. n. 13. Alba. cōs. 72. n. 10. Rol. cōs.
7. nu. 9. li. 1. Et alij relati per Foler. in glo.
item quod sororem nu. 9. Quod hic reci-
piendum est vbi non est solum prout opi
nionibus ad partes recitatis declarat Clar.
d. q. 21. vers. mendatium.
43 Octauum est variatio, & vacillatio † Rei
ad plures interrogationes variè, & instabi
liter respondens, de quibus in allegationi
bus defensoris fol. 21. de quo indicio le-
gitur etiam apud eundem Viu. & Clar.
in locis proximè allegatis.
44 Nonum est inductio † testis falsi, in pro-
cessu enim defensiuo, Dominica quędam
de Plateda aliàs Ceresini ancilla falsam

quandam facit depositionem ab eo induct a,& fratre, quæ testis falsi inductio dicitur ad torturam,& condemnationem sufficiens teste Viu. decis. 282. nu.27. post Feli. in cap. venerabilis de except. Subdens ibidem Viu.q. in hoc creditur vnico testi,post eundem Felin.in c. licet causam col. 5.de prob. Bal. in c. 1.col.2. si de inuesti.inter. do.

Decimum est quod legitur de verbis nepotis Ceresini ex dispositione Antonij Cacini sub 20. Augusti, scilicet, *Il barba non credeua che la cosa douesse andare come è andata,* innuens quod credebat ipsos intertimere, & authorem non detegi, quæ verba dixisse nec ipse nepos recusat ad omnes interrogationes respõdens solùm non recordari.

Vndecimum est compositio in coronatos
45 centum & quinquaginta pro sola † relaxatione ad tempus ad tradita per Farin. quæst. 5.num. 19.

46 Quæ omnia indicia fortiùs † operantur contra rusticum, & vilem personam, vt per Decia. trac.crim. tomo 2.cap.24.nu. 6. in huiusmodi præcipuè atrocibus, & occultis vt supra, vers. est etiam. Multa vero, quæ defensor opponit ad singula; vnica euitantur distinctione, scilicet ea non procedere in pręsenti iudicio,in quo
47 nedum vnum iuuatur † ab alio, sed ab alijs tot supra enumeratis, sed tunc solùm procedere quando vnicum est,de cuius sufficientia disputatur,vt supra per singula ferè diximus singulum sufficere, cui aliquod coniungitur adminiculum, Vndecim vero in vnum collectis, non est quod candelam in Sole ponamus ex reg.de qua per Gram. uoto tertio,num. 18. Viu.decis. 282. præcipuè in crimine veneficij, vt supra scripsi atrocissimo, & occulto,in quo supra probaui parum sufficere, & latè confirmat Farin.quæstione.37. nu.85. & seqq.

48 Quo magis autem crimen est atrox † eo grauius Reus debet torqueri, vt p Brun. trac.de indit. & tortu. 2. par.q. 5. num. 42. Farin.d.q. 37.num.89. Multò magis autem quo plura,& fortiora sunt inditia, vt idem Farin. q.38. nu.33.

Quoniam autem, spe euitandæ torturæ; defensor videt Reum esse destitutum, veritatisq; dicendæ necessitati obnoxium, in pœna tandem ordinaria excludenda laborat ex communi iuris illa conclusio-
49 ne quòd morte † non secuta non sit de morte agendum. Nos verò in vltimi supplicij condemnatione crimen hoc versari ostendimus ex statuto, & iure communi.

Ex statuto cap. 54. in crim. quod loquitur
50 de dante † tantùm,& ex stat. 52. in fine patet illud intelligi ad litteram etiam q. mors non sit secuta, illud inquam veneficium sit casu statuti 52.atrocius,& magis deliberatũ,vt per Aloisi. Catel. trac.crim. cap. 37. Ergo etiam seuius vendicandum.

Ex iure autem communi, quia etiam quod
51 est iudici arbitrarium † potest ex qualitate facti ad mortem extendi, vt copiosa allegatione ostendit Farin. quæst. 17.nu. 35.

Factum autem nullum potest hoc malus excogitari, quo nouem personæ veneni periculum experti sunt.

Regula est in iure,quòd, etiam quęstionibus sustentis; debeat nihilominus valde suspectus extraordinariè condemnari, de qua regula, quæstionibus absolutis; scribere, tempus erit.

Schenardus.

S V M M A R I V M.

1 *Renunciatio est strictè interpretanda.*
2 *Generalis clausula restingitur ad specificata superius. Decl. nu. 10.*
3 *Generalis dispositio omnia complectitur.*
4 *Generalium verborum proprietas est vt generaliter intelligatur.*
5 *Generaliter loqui, & species enumerare a pari procedunt.*
6 *Generalis, & prægnans renunciatio de omni, & quacunq; hæreditate nulla pœnitus incomprehensam relinquit. Decl. eo.*
7 *Iuramentum vim habet expressã eorũ, qua speciali*

speciali indigent mentione.

8 *Generalibus verbis probatur de omnibus fuisse cogitatum.*

9 *Qui iurat censetur etiam non specificata cogitare.*

11 *Clausula, & de alio quocunque non potest ad superius specificata, ex proprietate sermonis restringi.*

12 *Dictio, alius, iuncta signo vniuersali est similium amplificatiua.*

ARGVMENTVM.

Finis, & renunciatio de hæreditate paterna materna, &c. adiecta, clausula. Et generaliter de omni alia &c. quomodo intelligatur.

CONSILIVM XX.

Initium a Domino.

Factum, iusque præsentis quęstionis spectabilis D. Plinij subtilis sermo pro ponit, & docet, adeò ne alia suplere esset opus; verùm, ne admodum videar pepercisse labori; sequentia, cum eo in medium afferre decreui.

Successionem Præsbyteri Ioannis, in proposita fine non comprehendi contendent sorores, hac potissimum ratione.

1 Quia cum renuuciatio sit stricti† iuris, non debet ad istum casum non expressum extendi Pet. de Benint. decis. 72. numero 6. Maximè cum nec de eo verisimile sit fuisse cogitatum, l. emptor, §. Lutius, ff. de pac. Nec obstat clausula generalis adie-

2 cta de omni alia hæreditate, quia ad † ante specificatas hæreditates debere restringi probat tex. in l. fin. §. fi. de trit. ui. oleoque leg. Cotta in memorab. verbo clausula generalis.

Verùm imò comprehendi non puto posse hæsitari, quia generalis dispositio porri-

3 gitur, vt omnia videantur remissa † nisi contrarium appareat, gl. fi. in l. emptor §. fi. ff. de pac. Bar. in l. de pupillo, ff. si in pluribus nu. 3. in fi. ff. no. op. nu. quoniã

4 vt generaliter intelligatur sermonis est † proprietas l. 1. §. generaliter de leg. pst. & l. pluribus, ff. de accept. a qua non debet recedi, l. non aliter, ff. de leg. 3. Et cum ge

5 neraliter agitur, non est opus † species enumerare l. 3. §. 1. vers. & vt generaliter, ff. de crim. stell. & l. 2. §. & generaliter, ff. de excep. doli. Per tot enim vniuersales dictiones, & generaliter de quacuncunque &c. apertè constat eas voluisse

6 omni † successione carere. Bur. in l. Aurelio §. Caius num. 11. vers. prædicta vera ff. de lib. leg. quæ tamen competere poterat ex causa de præsenti Affl. decis. 350. num. 4. Ac multo magis attento iu-

7 ramento, quod vim † expressi habet eius quod mentionem specialem requirebat las. in l. si quando §. vt generaliter nu. 6. C. de inoff. test. Alex. cons. 42. num. 17. vol. 1. Et per plura etiam in terminis nostris probat Euer. in loco à vi ener. nu. 33. & seqq. sicque in casu simili consuluit Rom. cons. 22. pro propositæ mihi Frãc. de Aret. cons. 33. consultatio præmissa.

Non obstat quòd quia stricti iuris nõ debeat extendi, quia respondetur omnem successionem in fine contineri per sermonis proprietatem, non extensionem vt supra probaui. Non obstat non fuisse cogitatum, quia respondetur ex cuiuscun-

8 que † hæreditatis commemoratione probari de hac in genere fuisse cogitatum, Franc. de Aret. d. cons. 33. num. 11. vers. non obstant, iuncto maximè iura-

9 mento per quod † censentur sorores de ista hæreditate in genere cogitasse Alex. cons. 133. num. 12. vol. 5. But. in c. si diligenti circa med. de for. cõp. Refert Euer. d. loco à ui. energ. num. 35. talem autem cogitationem sufficere vel implicitè potuisse cogitari tradit Bal. in l. sub prætextu nu. 2. C. de trans. & in l. tres fratres in 4. not. & 2. opp. ff. de pac. & in l. pactũ quod dotali nu. 11. C. de coll. Rom. cons.

22. nu. 5. in fin. col. 2. Bart. in d. l. sub prætextu in prin. & iuribus supra allegatis. Non obstat quòd clausula generalis debeat
10 ad † specificata restringi, quia respondetur verum si id patitur sermonis proprietas Bar. in l. Aurelio §. Caius nu. 10. ff. de lib. leg. Menoch. lib. 3. præs. cap. 115. nu. 29. At illam restrictionem nõ patitur ista renunciatio propter illa verba, & de alia
11 quacunque † † quæ verba non permittere sermonis restrictionem ad specificata tradit Bar. in d. l. emptor §. Lucius nu. 3. vers. sed si esset adiectum. Et hæc est ra-
12 tio, quòd dictio (alius) † est similium amplificatiua iuncta signo vniuersali, Menoch. trac. recup. pos. rem. 9. nu. 256. Ex quibus concludo successioni Presbyteri Ioannis per eas sorores fuisse renunciatũ, cæterisque habilibus præsuppositis, nepotes ex fratribus ad successionem admittendos. In quò tamquam indubitabili sine allegatione consului.

Schenardus.

CONSILIVM XXI.

SVMMARIVM.

1 *Damnum creditoris negligentia contingens ipsi imputandum.*

2 *Mora creditoris ipsi non alijs nocere debet.*

3 *Morosus, & negligens creditor quando dicatur.*

4 *Hæredi debitoris mora non imputatur quandiu ei creditor obligationem non intimauit.*

5 *Indebitè quod consequimur, indebiti etiam condictione vindicatur.*

ARGVMENTVM

De creditore qui proclamationibus prouocatus, non vult debitoris, cuius bona excutiuntur rem insolutum recipere cuius minor est fructus, quam vsura.

In Dei nomine. Amen.

IN causa vertente inter Dominos Octauium Pestalotiam, & Franciscũ Cazzolam, censeo iuris esse, quod ei D. Francisco tantùm dumtaxat interesse debeatur, quantum domus rata, quæ in æstimationem sui capitalis venisset, potuisset communiter locari, quantumque ex ipsius rata pro indiuiso, pensione percepisset, si opportuniori tempore fuisset, datione insolutum ipsius ratæ dominium consecutus, & q vltra fuit arbitramento consecutus, restitutionis debito subiiciatur, & ad ita dicendum moueor, quoniam ad excussionem proclamatione prouocatus poterat sibi in ipsius domus proprietate satis facere pro summa crediti sui, habita etiam in eo ratione ratæ pensionis, qua habitatione durante, D. Eustachiæ Cazzola carebat; Vnde eius solius pensionis debebat ratio haberi, ne ei in solutione recipien-
1 da negligentia prosit † & tertio noceat, l. si fideiussor, ff. de fideius. & l. si fideiussores in id. ff. eo. Ias. in l. decem num. 25. ff. de verb. oblig. quas leges ad omnem in subsidium conueniendum extendit Rui. cons. 45. num. 5. lib. 5. Cùm enim paratam excussio in ea proprietate solutionẽ haberet, quam recipere Cazzola recusa-
2 uit, debet ei, non D. Octauio mora † nocere, c. mora de reg. in 6. Castr. in l. in hac col. fin. ff. de trit. & cons. 437. super dictis num. 4. Anch. cons. 14. super predicto num. 3. Lap. alleg. 88. Matthæus num. 4.
3 Qui enim cum potest non agit, † dicitur negligens, vel in mora Soc. cons. 273. nu. 6. Gozad. cons. 38. sub num. 11. Ruin. cons. 45. num. 5. sed etiam vol. 5. Crau. cons. 573. num. 7. vers. negligens enim, & cons. 606. num. 19. Bec. cons. 105. nu. 26. vers. & probatur Lap. alleg. 50. nu. 2. Idcircò non debet illa D. Cazzolæ p-

desse,

desse, vt magis ex mora, quàm ex diligentia consequatur, vtq; tempus, quò tacuit, maiorem, quam ratæ pensionis, rationem tribuat, quam domo excussa fuisset consecutus. Multo magis cum non possit D. Octauio mora imputari, cui Cazzola obli-
4 gationem † non intimauit Bar. in l. si duo, §. prætor ait, ff. de constit. pec. Dec. cons. 517. nu. 21. Bal. cons. 461. num. 3. vers. super quatto lib. 2. & cum ex prædictis liqueat, D. Cazzolam plus fuisse iusto debito consecutum, consequens est possit
5 indebiti † conditione illud vindicari toto tit. ff. & C. de cond. indeb. Et ita dico, & consulo, saluo tamen rectius sentientis consilio.

Schenardus.

SVMMARIVM.

1 *Ambiguitate data, eam sequi debet Iudex opinionem, quæ particularium decisionum authoritate fulcitur.*
2 *Particulares decisiones plurimum Iudicibus conferunt.*
3 *Statuto stante, quod duæ partes hæredibus relinquantur, an possit testator eos facere inæquales.*
4 *Ratio prædictæ thesis.*
5 *Statutum nil sanciens casum in dispositione Iuris communis relinquit.*
6 *Statutum respiciens plura determinabilia, determinare ea censeatur æqualiter.*

ARGVMENTVM.

Testator an possit de duabus partibus, quas tenetur hæredibus relinquere ex necessitate statuti, inter eos inæqualiter disponere.

CONS. XXII.

Audio in quæstione vertenti inter N. prudentum responsa pugnare, aliquibus pro validitate, aliquibus vero, pro nullitate testamenti respondentibus, itaut non mirum videatur, quòd Iudicis reddatur animus anceps, Et cum in huiusmodi ambiguitatibus illam sequi debeat Iudex, quæ
1 † particulariũ decisionum authoritate iuuatur, siue alicuius Tribunalis, seu Ciuitatis, seu Senatus, seu Doctoris illa sit, vt per Ias. in l. non eo minus num. 3. in fin. C. de procur. Castr. in l. mutum in fi. ff. de acq. hær. Calcan. cons. 62. num. 10. vers. & inquit Fel. in c. 1. nu. 11. de rescrip. Ceph. cons. 363. in fi. li. 3. Hinc Francus decis. 265. num. 3. dicit decisiones particulares
2 † valde conferre ad sedandas Iudicum conscientias, quoniam periculosum est in generalibus iuris regulis per argumenta vagari, imò refugium esse miserorum conglomerare regulas generales inquit Ang. cons. 14. num. 3. Rim. iun. consil. 609. num 12. li. 6. iuxta reg. omnis definitio, ff. de reg. iur. Idcirco eos puto in p̃dicta facti specie sequendos, qui authoritate particularium decisionum consulunt in terminis statuti Vallistellinæ cap. 181. De duabus etiam partibus testatorẽ posse inter venientes ab intestato inæquali-
3 ter † disponere licet de tertia in extraneos disposuerit. In terminis statuti prædicti consuluit Cuma. in cons. 113. per totum, quem sequitur Simon de Pretis in trac. vlt. vol. lib. 2. interp. 1. dub. fol. 4. num. 147. Quod legitur de mente Castr. in cons. 222. incip. super primo col. 2. vers. statutum li. 2. & cons. 468. incip. super primo col. 2. vers. item aduertendum li. 3. Quorum ea est præcipua consultationis ratio, statuto esse satisfactum duas partes ab intestato hæredibus esse relictas, cũ de æqualitatis necessitate nil disponens,
4 † inter ipsos intestatos hæredes diuidendi

di facultatem testatori non auferat, ac de
hoc nil disponens casum in dispositione
5 iuris communis † relinquat iuxta l. com-
modissimè, ff. de lib. & posth. Maximè cũ
si de duabus ipsis inter hæredes partibus
disponere prohiberetur testator, duas iu-
ris etiam correctiones statutum induce-
ret, vnam dum ipsis duas cogitur relin-
quere, aliam si de duabus disponere pro-
hiberetur inter ipsos, Quæ quidem inter-
pretatio correctionem augens euitari de-
bet cum statutum satis sit in aliquo ope-
rari. Pro contraria opinione videtur illa
ratio pugnare, quòd vnica determinatio
illa statuti, *ma sia tenuto lasciar le due par-
ti alli heredi, &c.* cum respiciat plura de-
terminabilia nempe pluris eiusdem gra-
dus vel ordinis hæredes ea, seu eos cen-
6 setur æqualiter † determinare vulg. l. iam
hoc iure cum concord. ff. de vulg. &
pup.

Sed de quibus testatoris voluntas non facit ratione differre, fatemur argumentum concludere.

Schenardus.

SVMMARIVM.

1 *Reus in iudicio conuentus pro solutione debiti procedentis a rationibus implicitis, potest petere dari calculatores.*

2 *Certæ quantitatis petitio in qualibet actione, & iudicio, nullo iure prohibetur, & num. 3.*

4 *Arbitramentum qui dicit iniquum probare, debet.*

5 *Probatio quod arbitramentum sit iniquum, vnde, & quomodo fiat.*

6 *Calculus etiam transactione firmatus erroris demonstratione retractatur.*

7 *Arbitramentum, & transactio a pari procedunt.*

8 *Compromissum cum potestate iudicandi, prout placuerit nominatis; dicitur in eos vti arbitratores factum.*

9 *Arbitramentum eorum, quibus est data libera potestas, valet nulla seruata figura iudicij, parte etiam absente, & non citata,*

10 *Compromittendi differentia remissiuè.*

11 *Requisita vt debitor possit carceribus retineri remissiuè.*

ARGVMENTVM.

Agitur de compromisso cum libera potestate arbitrandi, & de ipso arbitramento, quod de iniquitate accusatur.

CONS. XXIII.

In Dei nomine. Amen.

QVatuor discutiendas quæstiones proponit Excell. Consultor. Prima, an in iudicio per D. Vincentium Gallum instituto contra DD. Fratres de Crolalancia certæ
summæ procedat petitio, quæ tamen pẽ-
det a negotij rationibus implicitis, & eam
procedere affirmo, licet potuerit eã Reus
calculatorum, & rationum petitione ad
1 incertitudinem reuocare † ex traditis per
Bar. in l. si creditor num. 4. ff. de distract.
pign. Nullo. n. iure cauetur, quòd in iudi-
ciis pro socio negotiorum gestorum, tu-
2 telæ, & similium non recipiatur † certæ
quantitatis petitio. Et ideò censetur es-
3 se permissa † ad reg. l. necnon, §. quod
eis, ff. ex qui. cau. mai. l. mutus §. cum quę-
ritur. ff. de procur. l. ab ea parte de prob.
Alex. Raud. cons. 17. par. 1. num. 64. lib.
1. Bec. con. 60. num. 8. Secunda propo-
nitur quæstio, an merita causæ subsecuta
condemnationem postulent. Cui affir-
matiuè Dominus Consultor respondet
præsumptioni pro arbitramento innixus,
4 cui opinioni, & rationi, ego quoque †
subscribo authoritati Dy. in cons. 19.
Tholomæus Manentis num. 15. qui con
sulit eum teneri probare, qui dicit arbitra
mentum iniquum, quem sequitur Bal.
cons. 8. in fi. lib. 3. quibus plures addit

Crau.

Crau. conf. 202. num. 8. Soc. sen. conf. 90. in fi. lib. 4. Mascar. de prob. concl. 752. num. 20. Quam tamen praesumptionem
5 (nisi aliud obstet) fateor † librorum exhibitione, negatiua probatione, rationum calculo, elidi posse cum Laur. Calc. cõs. 98. per totum. Nam cùm summa ad quã arbitramentum Crolalantias condemnat ex negotij pendeat calculo, necessarium
6 est † consequens, quod possit erroris probatione retractari, quemadmodum posset etiam transactio Bar. in l. 1. C. de err. calc. Rui. in conf. 124. num. 6. & 12. lib. 1. & conf. 71. num. 4. lib. 4. Arbitramen-
7 ti. n. & transactionis idem est † iudicium Dec. conf. 60. num. 3. Alex. conf. 82. in fi. lib. 1. Natta conf. 403. Maran. praxi par. 4. distin. 14. num. 3. Et in eos vti in abitratores factum intelligitur compromissum, quibus, prout eis placuerit, data
8 est libera † potestas, attento eo magis modo, quo coram eis procedendi etiam extra tempus statuti partes vsae sunt Gui. Pap. conf. 101. num. 1. Tertia proponitur quaestio, an arbitramentum dicatur contumatiale, vel cõtradictorium. Super qua D. Consultor personas distinguens infert eas diuerso iure determinari, vt d. Bart. dicatur in contradictorio, alter in cõtumatia condemnatus. Verum mihi videtur hanc distinctionem nullum producere essentialem effectum, cùm eadem sit in vtrunque ius arbitramenti, quod &
9 si pars † fuerit absẽs, & non citata, nec aliquid figurae iudicij obseruatum, sustinetur secundum Anch. conf. 269. pro declaratione col. 2. Maximè cùm hoc compromissum non a necessitate statuti, sed partium voluntate, procedat, & non de iure tantùm, prout statuto cauetur, sed prout eis placuerit, cum potestate libera fa-
10 ctum † longè differentis effectus, vt per Menoch. trac. de arbit. quaest. 13. per totum. Vbi quod hoc nullis regulatur regulis iuris ciuilis, vel positiui. Quarta est quaestio, an iuridica fuerit detentio. Super qua nuntij nimis importuna celeritas
11 me relinquit ancipitem ex traditis † per Neuiz. conf. 52. num. 31. Et ideò donec mihi melius liqueat, quaestionem indiscussam relinquo, caeteris dumtaxat affirmatis subscribens.

Ego I. V. Doc. Io. Franciscus Schenardus, saluo, &c.

SVMMARIVM.

1 Rationes reddere debet quilibet quouis nomine administrator de bonis alienis, uel communibus. Restringitur num. 9.

2 Actio pro rationibus distrahendis solis praescribitur 30. Annis.

3 Actio ad requirendas rationes non tollitur ex eo quod in diuisionibus inter fratres, nil fuerit de rationibus petitum.

4 Iuri suo censetur renuntiasse qui rationibus saepe calculatis de aliquo diu tacuit cum consanguineo suo.

5 Iuri suo magis censetur quis diuisionibus q̃ rationum calculis renunciare, Amplia. vt vnica sufficiat diuisio. num. 6.

7 Confessio pro veritate habetur.

8 Generalis sermo, generalem sortitur interpretationem.

10 Constitutus in mora petendi, praesumitur tacens renunciare iuri.

11 Transmittere ad filium, non censetur id pater quod pro se pater noluit ipse viuens.

12 Rationes prius reddere debet, qui a socio, vel patre rationes petit si & ipse administrauit.

ARGVMENTVM.

Ostenditur fratrem a reddendis rationibus liberatum cum quo secuta est diuisio bonorum cum temporis silentio.

CONSILIVM XXIV.

Permaneant in te Domine consilia mea. Tob. 4.

FRatrum duorum in communione viuentium vnus totum, Alter nihil, vel parum de bonis cõmunibus administrauit vsque in annum 1585. quo bonorum habitationis & mensæ per plures diuisiones inter vnam,&alteram temporibus intermissis, separatio incepit, quæ diuisiones arbitramento rogato anno 1592. denuo confirmantur. Anno vero 1605. ille qui nihil vel minus administrauit, Viam ingressus est vniuersæ carnis, qui viuens semper de administrationis ratione tacuit, de qua nunc a nepotibus patruus in iudicio conuenitur, quibus patris consanguinitatem, diuisionum, pluralitatem, & longi temporis silentium opponens patruus dicit non teneri. Quæritur quid iuris?

1 Nepotibus videntur communes † regulæ patrocinari, de quibus in l. 1. §. offitio, ff. de tut.& rat.distr. vbi scribentes, Quoscunque bonorum alienorum, vel communium administratores, etiam patres, fratres, & quoscunque consanguinitatis vinculo coniunctos teneri admistrationis rationes reddere, & de quibus communibus regulis,& earum ampliationibus latę per Rol.cons. 49. lib. 1. Ceph.cons. 466. lib. 3. Quarum rationum obligationem
2 nulla. 30. annorum minor præscriptio † tollit l. aduersus vbi gl.& Doc.C.de neg. gest. & l. tutoris, C. arb. tut. Portius cons. 112. num. 81. Pancir. cons. 183. num. 7. Cam. Bor. cons. 31. num. 6.

Etiam quòd consanguinitate iungantur, & inter eos bonorum diuisio intercesserit, administrationis ratione ommissa, nihilominus saltem vsque ad annos 30. admi-
3 nistratorem † conueniri posse consuluit Ceph. d. cons. 466. per totum Cam. Bor. d. cons. 31. per totum Rimin. sen. consil. 300. num. 17.

Sed prædictis non obstantibus in proposita facti specie, Censeo partes patrui ad petitionis nepotum exclusionem esse sustinendas. Quia negari non potest, quin
4 tria illa † concurrant, quæ ad petitionis exclusionem sufficere vult tex. in l. Procula. C. de ꝓbat. nẽpè consanguinitas cùm frater esset, cui debebat ratio reddi, tẽporis lõgitudo, cũ iam a prima diuisione anni 24. & ab vltima sexdecim anni præterierint, & ratio sæpius calculata per tot. bonorum communium diuisiones, & toties repetitas, & confirmatas, Quorum diuisionum multiplicitas rationum sæpius calculatarum vicem obtinere, immo
5 fortiorem sortiri † effectum ad rationum petitionem penitus extinguendam, aliis præcipuè duobus prædictis in d. l. Procula. concurrentibus suppositis, scribit Pau. de Cast. in cons. 126. sub num. 1. vers. tollitur lib. 2. Dec. cons. 267. col. 3. nu. 3. vers. non obstat. Thom. Gram. decis. 53. num. 39. Menoch. trac. de arb. iud. casu 88. num. 19. Quibus, & vnicam diuisionem probatur ad patrui intentionẽ
6 † sufficere. Tot vero diuisionibus, arbitramento confirmatione, silentio, & consanguinitate obstantibus, est nostra irrefragabiliter admittenda consultatio. Accedentibus eò magis finalibus verbis, arbitramenti; quibus diuidentes fatentur
7 æquas † portiones omnium esse consecutos l. 1. ff. de confessis l. optimam, C. de
8 comm. stipul. & generalis confessio † debet omnia in dubio complecti, l. non aliter de leg. 3. l. 1. §. generaliter, ff. de leg. præstan.

Et ex hac decidendi ratione ad contraria responsio descendit, ea illis administratori-
9 bus obstare, † qui illorum trium carent concursu, vt etiam colligitur ex responsione Ceph. de cons. 466. num. 20. qui Ideo debet in specie nostri casus cũ prædictis pro patruo numerari, & eadem ratione non obstat Cam. Bor. consiliũ cùm in casu suo non esset diuisio completa, & per consequens nulla erat post diuisiones silentij longitudo, sicut nec fauet nepotibus

potibus Rim.sen.authoritas allegato cõs. 300. nu. 17. Quia in casu suo vnica supponitur diuisio, nec res agebatur inter cõiunctos, vltra quod longe istis Castrensis, Decij Grammatici, & Menochij præponderat authoritas.

Et cum etiam frater viuens, ad rationum calculum interpellatus ab altero, in eadem taciturnitate perseuerauerit, negari
10 non potest, quin hoc † legis Procula dispositionem augeat ex traditis per Ceph. cons. 80. nu. 6. & d.cons. 466. num. 24. Non enim ad filios pater transmisit, quod
11 ipsum † noluisse præsumitur, argumento cap. is, qui in ius de reg. iur. in 6. vbi Dy.

Et cum etiam in hac actione negociorum gestorum obligatio vnica reliqui solutione tollatur, me fateor nescire, quid replicari possit, quominus etiam statutum cap. 165. nepotibus obstet. Nec hoc prætereo, licet dictum abundet, quod minus audiendi sunt, Actores, quorum deberet
12 de † administratis per patrem, & si minus, ratio præcedere, teste Rim. sen. d. cons. 300. num. 53. & seqq. attentis eo magis pluribus etiam in ipsum patrem mandatis, quæ plus ipsos Nepotes redderent primis rationibus obnoxios. Rol. d. cons. 49. num. 4. Marc. decis. 110. par. 1.

Vnde ex prædictis omnibus concludo petitionem Nepotum, quòd Patruus rationes reddat esse reuocandam: Et ita consulo, saluo, &c.

Ego Canonici, ciuilisq; iuris Doctor
Io. Franciscus Scheuardus.

SVMMARIVM.

1 *Maritus iure communi non prohibetur vxori legare.*

Ampliatur etiam quod blanditijs, & vexationibus fiat vxoris nu. 2.

3 *Lex noua disponens, quod est a iure veteri iam concessum censetur personam habilitare aliàs incapacem.*

4 *Vniuersalium dictionum ius, & effectus remissiuè.*

5 *Interpretatio in dubio fieri debet vt testatoris dispositio sustineatur.*

6 *Vltimas voluntates sustineri publicè interest*

7 *Opinioni singulari statur pro testamento.*

8 *Fauorabilis est interpretatio qua ius commune, & municipale concordat.*

9 *Verba etiam impropriantur ad iuris communis correctionem euitandam.*

10 *Donationes, & legata reuocantur superuenientia liberorum de quibus testator non cogitauit.*

Fallit expressa clausula codicillari verbis futuri temporis concepta. num. 11.

Fallit etiam si nato filio pater diu superuixit non mutato testamento, nu. 12.

13 *Vxor, vna caro, vnum corpus, vna anima cum marito.*

14 *Voluntatis mutatio ad præiudicium dilectæ personæ minus creditur.*

15 *Legatum eo magis sustinetur, filio morte de medio sublato, legatario adhuc viuente.*

16 *Expressè dispositum illud censetur de quo disponens interrogatus respondisset.*

17 *Legatum reciprocum non reuocatur superuenientia liberorum.*

18 *Dispositio nulla de actu reciproco intelligitur, qua de actu simplici loquitur.*

19 *Prohibita donatione inter virum, & vxorem, non censetur reciproca prohiberi.*

20 *Statutum requirens solemnitates aliquas non habet locum in reciprocis.*

21 *Statutum de insinuandis donationibus, de reciprocis non intelligitur.*

22 *Donatio reciproca non subijcitur quærelæ inofficiosæ donationis.*

23 *Conuentio cuius dubius sit euentus, non reuocatur superuenientia liberorum.*

24 *Fideicommissum reciprocum, non reicitur a legitima tamquam onus.*

25 *Minor non restituitur aduersus remissionem fideicommissi reciproci.*

26 *Dubij euentus ratione multa permittuntur quæ aliàs prohibentur.*

27 *Reciproca dispositio nulli dicitur grauamen inferre.*

28 *Reciprocè dispositum, dicitur potius permutatio,*

tatio, quam lucrum.

29 *Reciprocum est fauorabile quod simplex odiosum existimatur.*

30 *Læsio attenditur ex tempore, & conditione contractus non ex euentu.*

31 *Donatio ob causam non reuocatur superuenientia liberorum.*

32 *Donatio ob causam nec insinuatione indiget nec ingratitudine reuocatur, nec exceptione, nisi in quantum facere potest, minuitur.*

33 *donatio reciproca dicitur donatio ob causam.*

34 *Donatio reciproca dicitur utriusque gratia contrahi.*

35 *Donationis reciproca dicitur vna alterius causa finalis.*

36 *Minor in diuisione læsus restituitur.*

37 *Minor non restituitur, nisi se probet esse læsum.*

38 *Minori non datur restitutio in integrum leuiter læso.*

39 *Præsentia Iudicis consanguineorum, vel amicorum fraudis præsumptionem excludit.*

40 *Læsio quanta sufficiat relinquitur arbitrio Iudicis.*

41 *Persona a comercio excipitur cum qua non tutè contrahitur.*

42 *Ius Commune vbique seruandum, nulla territorij vel iurisdictionis distinctione attenta.*

43 *Qualitas a statuto præsupposita, debet ab eo probari qui vtitur statuto.*

44 *Actio, quæ extra territorium instituitur, debet in eo iure fundari quo exteri vtuntur.*

45 *Consuetudo quod marito vxor succedat in tertia, non extenditur ad bona extra territorium.*

46 *Statuentium potestas finibus territorij clauditur, siue in personam, siue in rem loquantur.*

Additur quantum de dicta quæstione Doctores dissentiant num. 47.

48 *Effectus non potest esse sua potentia maior.*

49 *Limitata causa, limitatum producit effectum.*

50 *Paria sunt forum sortiri, & ligari statutis.*

51 *Mulier administrans bona filij, tenetur reddere rationes.*

ARGVMENTVM.

Agitur de legatis, & donationibus reciprocis inter virum, & vxorem quod statutis non comprehendantur de legatis, vel donationibus simpliciter loquentibus.

De Donationibus, quæ aliqua singulari ratione liberorum superuenientia, nec ingratitudine reuocantur.

De læsionis necessitate ad restitutionem minori concedendam.

CONS. XXV.

Sapientiam prabet Dominus facienti iustitiam. Eccl. 1.

PRæsupponitur in facto nunc quon. Dominum Gasparem Foppulum originarium Matij Vallistellinæ, quo in loco onera ordinaria, & extraordinaria sustinuit super bonis ibidem sitis, ab eoque possessis vsq; ad extremum vitæ suæ diem, suum Burmij transtulisse domicilium in quo oppido duxit in vxorem D. Catherinam de Albertis cum qua per plures annos cohabitauit, tandem de anno 1586. 9. mensis Augusti suum condidit testamentum, in quo inter cætera legauit prædictæ eius vxori omnia, & quæcunque bona mobilia, quæ tunc temporis post mortem prædicti D. Testatoris reperirentur in ipsius ædibus, cui, quidem legato vbi Testatoris hæredes, non acquiescerent, eidem legauit tertiam partem omnium bonorum mobilium, immobilium debitorum, & capita-

capitalium, iurium, & actionum iuxta formam statutorum Burmij. In reliquis autem bonis (cùm nec ascendentes, nec descendentes haberet) instituit sibi hæredes vniuersales veniẽtes ab intestato iuxta præallegatorum statutorum Burmij dispositionem postmodum nonnullis decursis annis dicti Iugales filium susceperunt cuius superuenientia non obstante prædictus Testator eius vltimam voluntatem non reuocauit, licet per plures annos cum filio superuixerit, obiit pater Domina Catherina mater in executione dicti legati facta oblatione agentibus nomine dicti pupilli num eidem interlaxare vellent dicta bona mobilia vel potius tertiam partem bonorum vt supra, ipsi nullo viso inuentario, nullaque habita ratione facultatum relictarum a prædicto D. Testatore tamquam cum matre colludentes, quod eorum pace dictum sit, dare elegerunt dictorum bonorum tertiam partem in graue damnum, & præiudicij dicti pupilli, cum, & vltra dimidiam læsus legatur, & super inde inter matrem, Curatores filij subsecutæ sunt diuisiones, in quibus matri adiudicata est dicta tertia pars: Item & altera tertia in executione statuti de his qui nubunt ad partem inferius describendi. Tandem decessit & dictus filius, nullis relictis descendentibus. Modo de pluribus dubitan. contingit.

Primò, num legatum dictorum bonorum mobilium siue suprascriptæ tertiæ partis debeatur, stante nullitate testamenti ob superuenientiam filij.

Secundò, dato, sed non concesso, quòd dictum legatum subsisteret, num debeatur dicta tertia pars, vel potius bona mobilia sic prout supra legata non obstante allegata diuisione.

Tertiò, Num ipsa D. Catherina consequi valeat illam tertiam partem de his, qui nubunt ad partem, cum nõ probet qualitates a statuto requisitas.

Quartò, Esto sine veritatis præiudicio, quòd qualitates a statuto requisitas demonstrauit, an illam tertiam partem petere possit super bonis in Vulturena Valle existẽtibus, in qua quidem Valle contraria penitus vigent statuta, scilicet, quòd maritus non possit vxori quicquam relinquere vltra duodecimam partem bonorum suorum sub pœna nullitatis, vt cauetur statut. in ciuilibus cap. 151.

Quintò, Num dicta D. Catherina tanquam Tutrix, vel saltem administratrix bonorum dicti eius filij teneatur Inuentarium conficere, & de gestis, & administratis debitam rationem reddere.

Deus illuminatio mea.

IN prima quæstione legatum, prout scriptum legitur, valere affirmatiuè respondemus, siue Cæsareo, siue Burmij inspecto municipali iure, quibus coniugi nedum non prohibetur, verùm expressè permit-
1 titur vsque ad tertiam † posse legari, de illo patet textus in l. vnica §. sciendum. C. de rei vx. act. l. fin. C. de instit. & sub sti. sub condi. auth. præterea C. vn. iur. & vx. Natta cons. 463. nu. 6. Duran. de arte test. tit. 1. cap. 13. in fi. Etiam quòd
2 blanditiis vexationibus, & † infestationibus fiat per tex. in marito loquentem in l. fin. C. si quis aliq. testa. prohi. Curt. cons. 6. sub num. 7. Soci. iun. cons. 144. num. 55. lib. 2. Bello. cons. 74. numero 7. Municipale verò legitur statutorum cap. in illis verbis, possit quælibet persona, habilis tamen ad testandum, de tertia parte totius suæ facultatis quomodolibet, vbique, & cuilibet prout ipsa voluerit testari, & aliter in vltima voluntate disponere &c. Quibus verbis nullam patet attendi in passiua testamenti factione personarum differentiam, sed omnes, &
3 omni personarum † discrimine sublato, ad capiendum habilitari ex doctrina tradita per Ias. in l. 1. §. nunciatio sub num. 5. vers. stat. ergo ff. de no. op. nunc.
Cui conclusioni patrocinantur quæ de vi, &
4 † effectu illarum dictionum vniuersalium, & eo magis geminatarum tradit Decia. cons.

conf. 19. nu. 14. conf. 35. nu. 3. conf. 44. num. 14. & 15. lib. 4. & conf. 3. nu. 154. & conf. 52. num. 13. & conf. 57. nu. 26. & conf. 23. nu. 64. lib. 1. & conf. 41. nu. 59. lib. 2. Burf. conf. 138. num. 27. lib. 2. & conf. 224. nu. 3. li. eo. Ceph. conf. 451. Natta conf. 525. Bec. conf. 74. Pedroch. conf. 32. Alex. Raud. conf. 26. & 31. li. 1.

Sed in Prędicta decisione confirmanda lega tarię, inanis est labor, cui dicere sufficit, legatum nullo iure prohiberi, cum pro vo luntate Testatorum sustinenda in dubio
5 † interpretatio fiat, l. Balista. ff. ad Trebell. Bar. in l. cum scimus. C. de Agric. & cēs. lib. 10. l. si pars, ff. de inoff. test. & l. vel nę
6 gare, ff. quem testam. aper. publicéque † intersit vt testantium voluntates conser- uentur gl. in l. Gallus, §. & quid si verbo, si vtilitatem ff. de lib. & posth.

Adeò vt vnico Doctori pro testamento ste-
7 tur † contra plures, Ias. in l. sicut num. 2. in fi. C. de test. mil. & in l. Gallus §, quod si his num. 14. ff. de lib. & posth. & in auth. nouissima nu. 41. C. de inoff. testam. Lana. tract. de testam. formul. 45.

Quæ fauorabilior est hic eo magis interpre- tatio vbi legatum sustinendo ius Burmij
8 proprium, & commune concordamus †. gl. in c. statutum. in verbo numerandam de præben. in 6. Rubei conf. 45. num. 3. Natta conf. 514. sub. nu. 15. Cuius con-
9 cordiæ fauore etiam verba † improprian- tur, vt per Abb. in c. dilectus extra de consuet.

Cuius effectum filij natiuitas non abstulit, li-
10 cet pro regula † habeatur, donationes, & legata, liberorum, de quibus testator non cogitauit, superuenientia reuocari vulg. l. si vnquam C. de reuocan. donat. Bar. in l. 8. num. 2. & 6. C. de confit. tut. quibus addi possunt allegata in conf. meo 22. primi. vol. num. 24. & 93. & Aliique quamplures, quos more suo congerit. Ti raq. in repet. d. l. si vnquam in glo. dona- tione largitus num. 259. 263. & 265. Ommissa præcipuè clausula codicillari verbis futuris concepta, qua ex magis communi in d. conf. 22. num. 147. latè
11 ostendimus † legata sustineri, & in qua etiam Tira. ipse residet in d. gl. Donatio ne largitus nu. 270.

Sed ad prædicta, duo ad nostræ decisionis confirmationem respondemus, primum de regula ipsa limitationem deduci, quan do nato filio pater testator diu superuixit
12 † non mutato testamento, quo casu in eadem legati voluntate perseuerasse ta- cendo significauit. Dec. conf. 490. num. 8. post Castr. in l. fin. in fi. C. de posth. hær. instit. & in l. sicut certi. num. 7. in fin. C. de mil. test. & in conf. 58. col. 1. verf. pro confirmatione, & conf. 60. clarum est in fin. Ripa in l. si vnquam num. 45. C. de reuoc. donat. Cur. Iun. conf. 150. nu. 13. Ias. in auth. ex causa num. 25. & ibi Alex. num. 14. verf. si verò culpa, C. de lib. præter. Imò in l. ex ea §. ex eis num. 4. ff. de testa. & in l. filio præterito num. 19. ff. de in ius. rupto test. Idem Castr. conf. 200. in fi. li. 1. & conf. 15. num. 2. verf. pro confirmatione lib. 2. Bertr. cōs. 10. circa fi. li. 1. Aret. in l. Titius in prin. de lib. & posth. Corn. conf. 195. num. 6. verf. cum itaque lib. 1. & conf. 128. num. 39. verf. vbi concludit lib. 2. & conf. 150. num. 4. verf. num Paulus. & conf. 194. num. 7. & conf. 216. nu. 13. lib. 3. Crott. conf. 86. nu. 12. & 14. lib. 1. Crau. conf. 67. num. 2. Ceph. conf. 138. num. 32. Rol. conf. 7. num. 30. verf. & eo magis lib. 4. Aret. conf. vltimo in prin. Rom. conf. 122. num. 5. Alex. conf. 142. num. 5. li. 2. Paris. conf. 62. num. 25. & conf. 64. lib. 2. Mantic. trac. de coniect. vlt. vo lunt. lib. 12. tit. 1. num. 13. Gab. Rom. lib. 6. commun. concl. tit. de clau. concl. 8. num. 15. Menoch. tract. præsump. lib. 4. cap. 40. num. 13. Hancque pater au- thoritatibus, rationibus, & similibus ma- gis tueri traditis per Tiraq. in d. repet. l. si vnquam in glo. susceperit liberos num. 212. & seqq. vsque ad num. 220. Quam etiam amplectitur Osas. decis. 122. nu- mero 9.

Quam iuris sententiam hic eo magis recipi- mus, vbi vxor est, cui legatur, forsan filio nil minus dilecta, vna caro cum vi-

ro,

13 ro, vnũ † corpus, vna anima, Tiracq. de legibus connub. l. 8. nu. 12. & cuius acquisitioni filius successione continuatur, l. in suis ff. de lib. & posth. Soc. Iun. cons. 99. num. 11. lib. 1. quæ in causa versantur, vt minus præsumatur voluntatis mutatio, & vt magis legatum, amplietur vt per Cam. Bor. cons. 96. num. 10. Paris. cons.
14 79. qui † in vxore dilecta loquens scribit, aliquid contra communes regulas speciale induci, cum vxori legatur quam diligebat Testator nu. 14. li. 2. Multo ma
15 gis filio posthumo deinde viua † matre legataria, mortuo, cuius matris legatum denuò vires assumit ex latè traditis per Tiracq. in repet. d. l. si vnquam in gl. susceperit liberos num. 163. & seq. Et de casu isto idem Testator interrogatus res-
16 pondisset, quòd ideò censetur † expressum, l. Titius §. 1. vbi Doc. de lib. & posth. gl. in l. tale pactum, §. fin. de pact. Ceph. cons. 114. num. 17. & 50. Burs. consil. 202. num. 38. lib. 2. Decia. consil. 31. num. 139. lib. 1. & cons. 44. nu. 79. lib. 3. Crau. cons. 33. num. 23. Dec. cons. 227. num. 9. vers. tertio. Rui. consil. 179. nu. 8. lib. 2. Soc. iun. cons. 135. num. 21. li. 1.

Secundum est, quod ad idem obiectum de filij superueniẽtia respondemus, & quòd contradicentium authoritate carebit, Regulam reciprocum, mutuum, & vicissitudinarium, quale hoc est, legatum non comprehendere, quòd superuenien-
17 tia liberorum non reuocatur, † vt latè per Tiracq. in d. gl. donatione largitus. num. 126. vbi in specie donationis inter coniuges, & num. 133.

Nulla enim reciproca dispositio in lege, vel
18 statuto continetnr, quæ simpliciter † de actu, vel dispositione loquatur Rom. cons. 26. sub. num. 7. latè idem Tiracq. in d. glo. donatione largitus a numero 110. vsque ad num. 127. Boer. cons. 51. num. 2. Osas. dec. 110. Crau. cons. 45. Dec. cons. 202. & cons. 232. Franc. Marc. quæst. 22. par. 2. Gheil. obser. lib. 2. cap. 40. Gui. Pa. singu. 878. Mars. singu. 50. Rom. sing. 820. in quibus locis
19 præcipuè de prohibita donatione † inter vi. & vx. habetur in ea prohibitione reciprocam non comprehendi. quibus adde tex. expressum in l. quod autem §. si vir. ff. de donat. inter vi. & vx. Soc. reg. 28. lim. 1. Alex. consil. 152. num. 9. lib. 6.

Hinc est, quòd statutum requirens aliquas
20 † solemnitates non habet locum in reciprocis. Ias. in l. pater num. 3. C. de inoff. test. Mars. sing. 233. num. 3. Gab. Rom. comm. opi. tit. de donat. conclu. prima, nu. 65. Alex. cons. 152. num 9. vers. prætere a lib. 6. Soci. reg. 29. lim. 1. Clar. in §. donatio quæst. 26. vers. sed nunquid.

Et ideo neque ad reciprocam statutum pertinet quod de insinuandis donationibus
21 † loquitur Alex. cons. 83. nu. 18. li. 2. vbi de comm. M. Anto. Pereg. cons. 76. num. 23. & 29. Castr. post Cy. in l. si pater in fi. C. de inoff. test. Mars. d. sing. 51. Tiraq. d. gl. donatione largitus nu. 110. & 127. Sicut neque quærelæ subiicitur inofficio-
22 sæ † donationis. Tiraq. d. gl. nu. 140. Similiter neque conuentio aliqua cuius du-
23 bius fuerit euentus liberorum † superuenientia reuocatur, vt ibidem Tiracq. nu. 126. subdens neque fideicommissum re-
24 ciprocum a legitima tamquam onus † excludi. Neque minorem aduersus fideicommissi reciproci remissionem resti-
25 tui † in integrum num. 128. & 129. Sic-
26 que multa alia † ratione dubij euentus permitti, quæ aliter prohibentur nu. 131.

Ratio totius proximæ responsionis est quia
27 † nullũ dicitur grauamen inferre. Rom. d. cons. 26. Belo. cons. 5. nu. 13. Dy. cons. 49. num. 9. vers. præterea, Et potius dici-
28 tur † permutatio quam lucrum M. Anto. Pereg. d. cons. 76. nu. 29. Tiraq. d. gl. donatione largitus num. 110. & 130. Et ideò quod simplex esset odiosum, in fauo
29 rabile † reciprocè conuertitur Belo. & Dy. vbi supra Tiracq. glo. prædicta, nu. 111. 116. & seqq. Nec ab euentu di-
30 citur aliquis læsus esse; qui de † dubio euẽtu contraxit l. de fideicommisso C. de transi. cum aliis plur. per me cumulatis in cons. 35. num. 97.

Alia est eiusdem responsionis ratio, quia donatio ob causam (legatum enim donatio diffinitur, §. legatum instit. de leg.) libe-
31 rorum † superuenientia non reuocatur. Dec.cons. 20. & 181 col.fin.ad fi. Natta cons. 674. Rota Auen. decis. in decis.diuersorum num.9. Petrus de Benint. decis.98. num. 8. Franc. Marc. decis. 545. num. 38. par.prima Alex. cons. 39. nu. ad fi. lib.3.& cons. 40. super primo sub num. 13.lib.4. Corn.cons. 4. col. pen. & cons. 206. col. 8. vers. concurrit lib. 3. Tiraq.in d. glo.donatione largitus num.
32 141. & seqq. Vbi ideo † infert. eam nec insinuatione indigere, nec ingratitudinis periculum pati, minus donantem ob causam ne nisi in quantum facere potest con
33 ueniatur, beneficio frui: Ob causam aũt † esse dispositionẽ reciprocam tradit Fran. Veg. cons. 5. num. 19. Tiraq.d.gl. dona tione largitus nu. 110. 118.& 133 Et sequentibus rationibus comprobatur.
34 Prima, quia reciproca † fit gratia vtriusque Dec.cõs.20,nu.7. Tiraq.gl.eadem n. 139. Alia, quia vna alteram respicit tan-
35 quam † causam finalem non impulsiuam & sine qua non præsumitur testatorẽ, seu donantem aliàs esse facturum ad tradita per Bec. d.cons.20.num.11.& 12.quem commendat Viu. decis.404. in fi.

Secundi verò quæsiti examen ingressus ad illud respondeo standum esse diuisioni, quã fecerunt vxor legataria, & hæres sui Curatoris, & consanguineorum interuentu, iudicisq; decreto, nisi nunc Actores tã tam læsionem probent, quæ aduersus legati electionem ad restitutionem in integrum sufficiat: Qm̃ verò duas positiones hæc responsio habet, vnam scilicet quod captus minor restituatur, alteram quòd suum sit de læsione probationis onus:
36 Ideò primam † probamus textu expresso in l. & si fine, ff. de min. Azo. in Rub. de rest.in integ. nu. 12. Spec. eodem tit. §.1. num.2. Gomes. var.resol.lib.2. cap.
37 13.nu.4. in fi. Secundam † verò probat tex. in l.quid si minor §. non semper, ff. de min. Menoch. lib.3. præsump.cap.82. num.14. Surd.latè consil. 95. num. 2. li. 1. Et de magis communi Gab. Rom. comm.conclu.tit. de min. concl. 1. num. 1. Ioseph. Lud. decis. Perus. 18. num. 59.

Quod adeò verum est, vt non quælibet læ-
38 sio † sufficiat Grat.cons.4. num. 81. li. 1. Rui.cons. 119.num.4.lib.5. Rom. lib.2. comm concl. cap.1.tit. de rest. in integ. Mago.decis.68. Luc. in fi. Capic. decis. 13.nu.5.

Difficiliorem etiam probationem deceptionis, Iudicis consanguineorum curatoris,
39 & † amicorum præsentia reddit, l. 1. vbi Bar. C.de præd.decur.lib.10.

Cuius tamen læsionis quantitatem fateor Iudicis inspecta qualitate personæ, & bo-
40 norum arbitrio † relinqui, vt latè per Sfor. Odd.tract. de rest. in integ. quæst. 4. art.13.per totum.

Firma ergo diuisio manebit sufficientis læsionis probatione cessante, aliter esset mino-
41 res a comertii benficio excipere † vt legitur in rex.d.l.& si fine Sfor.Odd.d.q. 4. in prin. Et consequenter D. Catherina legataria mariti testatoris voluntate fruetur, non solùm in bonis Burmiensis territorij, sed nostræ etiam Vallistellinæ iurisdictionis, cum vt supra probauimus nul lum statutum habeamus, quòd reciprocum inter coniuges prohibeat, in eoque nos etiam iure communi vtamur, cuius
42 nulla est † territorij, vel iurisdictionis differentia. Alex.cons. 128. sub num. 5. lib. 1. Alba cons. 761. nu.47. Natta.post Bal. cons. 514. sub.num.17.

In tertio dubio contra D. Catherinam respõdemus, ab ea quod nupserit ad parte, qua
43 litatem omnino esse probandam, vt † per Osas.decis. 20. num.9.& decis 88. nu. 6. Hocq; est tam vulgare axioma, quod illud iam disputatio reliquit.

In quarto dubio respõdemus quod actio ab ipso Burmij statuto descendens non po-
44 test extra eius iurisdictionem exerceri † quoniam debet actio, quæ extra exercetur in eo iure fundari quo exteri vtuntur, vt per Alex. d.consil. 128. sub numero 5. ibi secus si se fundet Natta d. cons. 514. sub.num.17. Et Ideo consuetudinem Anglicanam,

glieanam, quòd marito vxor succedat in
45 tertia, non extendi ad bona extra † tradit Rom.com.concl. tit. de stat. concl. 9.nu. 10. Ratio quia territorij finibus clauditur statuendi potestas, verbali distinctio-
46 ne reiecta quod in † rem, vel personam loquatur, vt latè per Burs. cons. 189.nu. 62. 64. & 65. Et quamquam materiam istam confusam appellet Alba. cons. 307.
47 nu. 1. In qua varias † numerat opiniones. Tiraq. de primog. q. 46. in quibus dicunt hincinde posse rotari. Bal. cons. 439. in fi. lib. 4. Ceph. cons. 309. nu. 68. Nihilominus in ea positione insisto, quòd qui dumtaxat ex alterius territorij statuto venit, extra actione caret, vbi necesse est alieno iure vtatur, quoniam non potest plus in
48 actu vel effectu † quàm in potentia versari, Burs. 1. cons. 189. nu. 65. li. 2. & limita-
49 ta † causa limitatum producit effectum vulg. l. in agris, ff. de acq. rerum dom. in his scilicet, in quibus extra necessario fo-
50 rum dumtaxat sortitur, quoniam † paria sunt forum sortiri, & ligari statutis glo. & Doct. in c. quod Clericis de fo. comp. Natta cons. 149. num. 20. Hæcque intelligimus salua, si quæ est, societatis ratione. Administrationis verò rationes ab ipsa red-
51 dendas, † de quibus agitur in vltimo dubio, affirmo cum Menoc. li. 2. de arb. Iud. casu 209. Boer. q. 15. num. 1. Ceph. cons. 309. nu. 9. Ario. Pin. in repet. l. 1. in 2. parte n. 27. 28 & 29. Et ita prout sup. cõsulo.

Ego Io. Franciscus Schenardus I. V. D. & Ill. D. Vasse præsidis Locumt.

SVMMARIVM.

1 *Rei vendicatio duo requirit extrema.*
2 *Dominium pecuniæ ipsius consumatione extinguitur.*
3 *Actionis hippotecariæ requisita.*
4 *Actio negociorum gestorum non competit ei, qui nullam actionem habet, quam cedat*
5 *Retrodato resoluitur hippoteca inter venditionem cum pacto gratiæ, & retrodatum contracta.*
6 *Ratificatio venditionis ab altero factæ, quando actionem negot. gest. tribuat. ratificāti.*
7 *Condictio ex lege non competit contra habentem causam onerosam.*
8 *Actio personalis unde nascatur.*
9 *Pecunia bonafide consumpta non reuocatur.*
10 *Hippothecaria agens tenetur compensare quicquid cum alijs transigendo fuit consecutus.*

CONSILIVM XXVI.

Diuino auxilio humiliter implorato.

A Domino Gabrio euicto, licet Alexandri venditoris bona omnia haberet hippothecata, D. Io. Iacobus indebitè vexat, a quo fuit actor retrodato & pecuniæ consumatione bonafide præuentus. Nostramq; consultationem actionum enumeratio probat, quibus Actor niti possit. Nã rei vendi-
1 catio cessat, q̃ hic vtroq; † caret extremo de quo in l. officiũ, & l. in rem, & l. qui petitorio ff. de rei vendic. vltrà quod etiam
2 pecuniæ dominium † ipsius consumatione extinguitur l. si alieni ff. de solut. & l. cum fundus §. seruum suum, ff. si cert. pet.
3 hippothecaria † vult possessionem vel dolum ex parte conuenti adesse l. pignoris persecutio ff. de pign. §. item seruiana vbi Ias. instit. de act. & l. quæ nondum §. qđ dicitur ff. de pign. Pap. in for. lib. in act. hipp. gl. ex memoratis nu. 2. vers. quarto, Vultque rem, quæ petitur fuisse de bonis debitoris tempore obligationis d. §. quod dicitur Pap. vbi supra nu. 3. vers. quinto, quod de pecunia dici non potest: Nego-
4 tiorum gestorum † actio cessat, cum nullũ Actor cedere possit per quam sit Reo cõsultum ex traditis per Bar. in l. Iulianus 17. ff. de rei vend. & in l. scimus §. & si præfatam num. 4. vers. sed contra C. de iu. de lib. Et quia, nec emptor euinci potest, vti
5 † retrodato secutus Bar. in l. 3. ff. qui mo. pig. sol. Dec. cons. 88. nu. 3. Menoch. cons. 116. nu. 32. Boer. decis. 181. nu. 8. Rota Auen. decis. 28. nec retrouenditor per cõ

ſequens de euictione tenetur, cuius ideò
6 negotium dicatur † Actor ratihabitione
gerere ad tradita per Bart. in l. mater nu.
7 5. C. de rei vendic. condictio † ex lege o-
nerosæ cauſæ exceptione repellitur teſte
Tho. Gram. quæſt. 1. poſt. deciſ. num. 7.
Minus aduerſus eum alia perſonali vti po
8 teſt, inter quos † nullus præceſſit contra-
ctus §. omnium, & ibi Doct. inſtit de act.
Capic. deciſ. 78. num. 4. ſimilique enume
ratione vſus pecuniam bona fide cõſum-
9 ptam nullo pacto reuocari poſſe † conclu
dit Gram. de quæſt. prima per totam An
dr. Gheil. li. 2. obſer. cap. 25. Affl. deciſ.
190. Idem Capic. d. deciſ. 78. nu. 2. verſ.
tamen ſacrum. Minus d. Gabrius hoc pre
cium retrodati reuocare poteſt, ad quod
illius tempore nullum erat adhuc crediti
ius in eſſe productum. Cui obſtat etiam,
quod debet in ſui crediti calculo id com-
10 penſare † quod cum aliis tranſigendo de
petitione dimiſit Luc. de Pen. in l. 1. nu.
13. C. de decur. lib. 10. Et ita iuris eſſe cen
ſeo, ſaluo cuiuſcunque ſaniori conſilio
ſemper &c.

Ego vtriuſq; Iuris Doctor Io.
Franciſcus Schenardus.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio facta in teſtamento etiam ad conſcientiæ exonerationem ſortitur naturam legati, vt poſſit ab eodem teſtatore reuocari.*

2 *Amplia etiam in confeſſione, & legato de male ablatis.*

3 *Contraria multorum opinio refertur.*

4 *Confeſſio etiam aliàs irreuocabilis probato errore retractatur.*

5 *Amplia etiam quod confitens eſſet in facto proprio.*

6 *Confeſſio eſt omni alia probatione potentior.*

7 *Confeſſio præſumitur erronea aliquod inſtrumẽtum eſſe riſolutum, ſi conſuetudo eſt tale inſtrumentum per ſcripturam reſolui.*

8 *Sui Hæredes habitantes cum patre præſumuntur ſcire patris facta, vel contractus.*

ARGVMENTVM.

De Confeſſione facta in teſtamento.

De reuocatione confeſſionis, & probatione erroris.

CONS. XXVII.

Da mihi ſedium tuarum Domine aſſiſtricem ſapientiam. Sap. 9.

IN propoſita mihi facti ſpecie Mag. D. Prætor, de qua legitur in actis, & iuribus mihi tranſmiſſis eorum ſententiam ſequor, a quibus nobis eorum ſcriptis traditum
eſt, confeſſionem ab eo D. Mora in teſta
mento ſuo emiſſam legati naturam ſorti-
1 ri † & idcirco potuiſſe reuocari, quorum
primum in ordine recenſemus Bartolum
qui de confeſſione ad conſcientiam exo-
nerandam in teſtamento emiſſa loquens
affirmatiuam iſtam pro teſtatore reuocan
te firmat in l. cum quis decedens, §. codicillis nu. 5. de leg. 3. & in l. Lutius §. quiſquis de leg. 2. quem ſequitur Bal. in l. l. Aquilia, §. cum teſtamẽtum ff. ad l. Aquil. quicquid alibi implicitè loquatur præcipuè in l. generaliter q. 10. C. de non num. pec. Eundem Bartolum ſecutus eſt Aret. affirmans hanc eſſe communiorem ſententiam in conſ. 64. col. pen. verſ. venio ad ſecundum poſt Nicol. de Ma. Io. And. & Butr. ſecutus eſt etiam cum Corn. in conſ. 132. profecto li. 1. & conſ. 145. ad euidentiam num. 1. lib. 1. Barb. conſ. 54. col. 2. lib. 2. Bertr. conſ. 211. col. 1. li. 2. Salic. & alij in d. l. generaliter nu. 9. vbi de communi teſtatur Alex. conſ. 153. ſub num. 16. verſ. poſtremo li. 2. & conſ. 20. num. 1. lib. 4. Rom. conſ. 445. conſultatio num. 9. Cum. conſ. 37. in fi. Phan. trac. de Inuen. par. 7. num. 118. & ſeq. Eandem

dem

dem communem affirmat Anch. iun. q. 58. Surd.decis.250. num. 1. & seq. post Butr. Abb. Fel. Flor. & alios Mant. de coniecturis vltimarum voluntatum li. 10 tit. 4. num. 52. Gomes. de succ. ab intest. cap. 12. num. 81. Lanf. de Oria. Iac. de Belu. & alij, quos allegat Tiraq. de priuilegiis piæ causæ priuil. 117. Cyn. in d. l. generaliter q. 10. Lanfr. de Oria. in c.qm contra tit. de conf. num. 46. & seq, Ang. in l. 1. C de falsa causa adiect. leg. Cald. cons. 262. aliàs 33. de test. Alex. cõs. 122. nu. 6. & seq. num. 3. lib. 7. vbi latè in ter-
2 minis † confessionis, & legati etiam de male ablatis restituendis, nisi facta sit in foro pœnitentiali: Alios, qui Bartoli sententiam secuti sunt, vt infinitatem euitem, consultò prætereo; numerus.n. eorum nequit inueniri: Qua tamen ratione sola non moueor, cui etiam multi aduersan-
3 tur † de quibus per eundem Tiraq. d. priuil. 117. & per Mascar. tract. de probat. concl. 359. num. 25. sed alia hęc ratio me in voto pro d. Mora actore retinet, quòd etiam cõfessio cuius error probatur, reuo-
4 cari potest † quæ aliàs irreuocabilis esset, Bal. in l. rationes sub num. 2. C. de probat. & ibi Bart. num. 3. Cum. cons. 37. in fin. Bal. 488. ad fi. li. 4. Curt. sen. cons. 69. nu. 8. Crau. cons. 157. nu. 8. & cons. 188. num. 11. Ias. in l. error. C. de iur. & facti ignorantia, etiam quod confitens verse-
5 tur in facto proprio constito † rem aliter se habere, quàm confessionis verba sonãt. Ruin. cons. 10. num. 16. lib. 3. Alex. cons. 47. num. 16. lib. 1. Affl. decis. 44. num. 3. Dec. cons. 408. Ceph. cons. 369. nu. 133. li. 3.

In proposita autem mihi controuersia errorem censeo sufficienter probari.

Primò ex Reorum confessione, qui de se ipsis negant, quod de ipsis confessio ponit,
6 nulla.n. est maior † probatio, quàm confessio partis Hip. Rim. in cons. 134. num. 33. Dec. in l. cum te nu. 14. C. de transf. Bal. cons. 192. proponitur quod in quadã. Neuiz. cons. 38. num. 7. Soc. iun. consil. 53. nu. 4. vol. 3.

Secundò probatur cum de enunciata solutione nulla appareat scriptura cum tamẽ ad resoluendas publico instrumento testatas obligationes soleat fieri, a quo scriptu-
7 ræ defectu ad erroneam confessionem † probandum arguit Cum. cons. 31. col. 2. vers. at vbi.

Tertio a subsecuta vniformi. fictorum pręstatione, in qua hæredes perseuerauerunt. Quorum non esset probabilis ignorantia
8 solutionis si facta esset, cùm sint sui † hæredes qui cum patre simul viuentes cohabitabãt, Crau. cons. 123. nu. 1. Alex. Raud. decis. 11. nu. 15.

Quartò negari non potest, & iuramentum ipsius actoris adminiculari gl. in l. sed & si §. ideoq; de iureiur.

Quibus stantibus dictam cõfessionem a reis productam concludo nil petitioni D. Moræ obesse. Cætera Vestræ Magnificentię supplemento relinquens. In quorum fidem, me hic cum sigillo subscripsi.

Ego Io. Franciscus Schenardus I.V.D. & Ill. Vallistellinæ Præsidis generalis Locumtenens.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ illi in dubio Ecclesiæ debentur cuius prior est fundatio.*
2 *Ecclesiam vnam prius alijs esse fundatam unde dignoscatur.*
3 *Decimas per laicos non posse acquiri possideri, neque præscribi.*

ARGVMENTVM.

Decimæ cui debeantur, ex pluribus Ecclesijs, illas habere contendeutibus.
Et de incapacitate laicorum.

CONS. XXVIII.

Decimas offerre non tardabis. Exod. 22.

VEritas est ex pluribus Ecclesiis quãquam Curatis intra Plebis limites existentibus, decimas illi in dubio
1 deberi cuius † prior est fundatio Abb. in c. cum contingat nu. 7. & 8. ex̃ de decim.
2 Fran. Monal. cons. 61. nu. 25. li. 1. Id † verò dignosci, si vna ab alterius Rectore signum aliquod subiectionis receperit, puta per alicuius recognitionis vniformẽ præstationem; aut per olei sancti, seu aquæ baptismalis receptionem in Sabbato sancto. Abb. & Monal. ibi: Ex his inferimus in proposita facti specie, Multum R. piiq; Viri Archipresbyteri Clauenæ, cuius meritum nequit laudibus æquari, & cui meus nunquam calamus nocuit, teste Christo in nouissima die, intentionem esse fundatam contra Ecclesiam S. Cassiani de Plurio, si alterutrum saltem olim subiectionis signum præcessores recepisse probabit: Quo etiam cessante hoc contra eã dem Ecclesiam ad victoriam sufficit, si illa nunquam, sed Archipresbyteratus in eius possessione steterit, vt eisdem allegatis legitur locis, præcipuè cum, & sine possessione nemo præscribat. c. fine de regu. in 6. Quibus fundamentis sic, vt sup. constitutis, id verum etiam subsequitur, Decimas vti spirituales Deo in signum vniuersalis Dominij dicatas, in laicos non
3 posse † alienari, per eos non posse possideri, neque etiam immemorabili antiquitate retineri, vel præscribi, vt plenis colligitur consiliis Bero. in cons. 21. & cons. 84. lib. 1. M. Anto. Pereg. in cons. 74. Cam. Borel. cons. 20. & Viu. decis. 4. per totum. Ex quibus vt sup. firmatis conclusionibus consulo Archipresbyteratum debere in possessione reintegrari exigendi decimas a Pluriensibus eorum, & Reu. Curati contradictione penitus exclusa, præcipuè cũ solis annis 80. decimæ præstationem cessasse mihi præsupponatur in facto. Hicq; me finem facere temporis angustia cogit.

Schenardus.

ARGVMENTVM.

Ostenditur quomodo hominum necessitati Magistratus authoritate, & officio consulatur aduersus bestias fructus terræ deuorantes videlicet erucas, brucos, locustas, & similes.

CONS. XXIX.

Iudicia Domini, abissus multa.

EST Constantiensi, Heluetica, & nostra consuetudine receptum, de qua etiam testatur liber secundus quæst. 4. sect. 8. disquis. magicarum quorundam vermium, vulgo, gatte, nuncupatorum voracitati, ipsis citatis, & per procuratorem prius constitutum auditis, Iudicis officio occurrere, vt a reliqui deuoratione prohibeantur. Quibus pro tribunali editis prohibitionibus, statim parendo ad locum se conferunt pro alimento constitutum, quod mihi admodum difficile fuit remedium probare, quoad mihi illius veritatem vniformis experientia indicauit, etiam vti istius Magistratus locumtenenti propriæ sententiæ exemplo. Idque me ab hac credulitate retrahebat, quod essent præcepti incapaces rationis sensu carentes, vt per Iureconſ. in l. 1. ff. si quadr. paup. fecis. dicatur. Et quia de cunctis nascentibus edentes suo iure vtuntur Psal. 103. & Gene. 1. in fi. ibi: Ecce dedi vobis omnem herbam,

herbam, & vniuersa ligna, vt sint vobis in escam, & cunctis animantibus terræ. Fortius cum Deus ipse sit, qui voracem eorum augens naturam in humanas sic iniquitates animaduertat, vt nos docet Aegiptiæ calamitatis exemplum 8. & 10. Exodi. Idque suæ legis fraudatoribus minatur Leuit. 26. ibi Emittam in vos bestias campi, quæ consumant vos, & pecora vestra: Ioann. Apocal. 9. de fumo putei exierunt locustæ, & data est illis potestas. Quod præcipuè ibi euenire vbi Deo ministrantes decimis suis, pauperesque sua iustitia fraudantur, dicit Malac. 3. & 16. quæst. 1. c. reuertimini.

Quò ad præteritam aliquam immanitatem vendicandam in irrationabilia animalia fateor in foro ius dici ne tali flagitio indigna viuendo refricetur facti memoria, c. mulier 15. q. 1. c. valet 81. distinc. Quare porcum in Burgundia fuisse suspensum testatur Gui. Pap. quæst. 238. Ipsisque dari defensiones scribit Rol. a Val. cons. 12. num. 45. lib. 3. post Mars. cons. 8. num. 28. & cons. 25. num. 50. & cons. 31. num 4 & cons. 73. num. 49. Et contra ea animalia plures in patria, & alibi vidisse inquisitiones, & processus formari, ac sententias proferri refert Viu. decis. 68 num. 5.

Sed quod iudicialis ministerij ea sit virtus, vt a futuro malo sola condemnatione reuocentur, maior est difficultas, quam tamen, vt dixi, experientia euincit. quæ etiã deberet sola sufficere, licet non posset ratione demonstrari; argu. l. non omnium, & l. minimè ff. de legi.

Rationes tamen aliquæ nobis occurrunt, Quarum est prima, quòd indubitatæ veritatis est id fieri Dei posse iudicio, vt legitur Malac. 3. ibi: Increpabo deuorantem & non corrumpet fructum Apocal. 9. ibi, Et præceptum est illis ne læderent fenum terræ, neque omne viride. At quod Iudices proferunt non est hominis, sed Dei iudicium, Deuter. 1. Ergo sic iusdicendo fieri posse probatur.

Secunda quod homini ante primi crimẽ parentis absolutè patebant, sed post aliquid fuit ei de potestate diminutum, Grisost. Homel. in Psal. 8. col. 10. in fi. At homini vti iudici nihil est de potestate detractum Pau. ad Rom. 13. qui de omni anima loquens debet etiam de sensitiua tantum prædicari, ex traditis per gl. in §. pen. vers. conuentus de trien. & semis. Dec. in c. Sedes num. 12. & 13. extra de rescrip. Ergo, &c.

Tertia altera non minor occurrit, quod subditus potestati alicuius dicitur eiusdem iurisdictioni subiectus Abb. in c. significasti col. 4. vers. nam dicitur extra de fo. compet. cuius iurisdictionis est prohibere quemadmodum punire l. legis virtus. ff. de legi. l. æquissimum, ff. de vsur. At animalia irrationabilia Dominus hominum subiecit potestati, Psal. 8. Pau. ad Hæbre. 2. Ergo etiam iurisdictioni, qua validè prohibeat.

Quarta est, quia cuius est potestas præteriti puniendi maior est, vt occurrat contingentię futuri Barb. cons. 64. col. 2. lib. 1. Cass. ad consuet. Burgun. Rub. 4. §. 7 gl. supposeque num. 48. At præteriti iam est supra probata potestas, ergo eo magis, & futuri.

Quinta videtur huic consuetudini hæc ratio patrocinari, quod eundem effectum non solum maledictio exorcismus, & coniuratio ecclesiasticè prolata consequitur, vt exemplis probat Lausannensis Episcopi, Beati Bruminij, S. Patricij, & aliorum Mart. del Rio disquisitionum magicarum lib. 3. par. 2. quæst. 4. sect. 8. vers. 3. licet. Sed etiam incantatio priuata potestate prolata, iuxta illud Daui. Psal. 57. sicut aspidis surdæ, & obturantis aures suas vt non exaudiat vocem incantantium, & Hier. 8. Quod de cocodrillis testatur Villamontius Itinerarij lib. 3. c. 12. De equis Arnobius lib. 1. Hier. in vita Hilarionis, Cassiod. lib. 3. Epist. 51. & de tauris legitur in vita S. Siluestri, & apud Griland. quæst. 8. in fi. At id publicę legitimi Magistratus authoritati, & cui est data potestas à Deo, Apost. ad Rom. 13. ac etiam qui tale ministrat præceptum, seu officiũ, in digito Dei iuxta illud Matthei, 12. cen

seri

feri negatum. Mihi nulla potest ratione insinuari. Cui etiam maiora Deus in fide promisit Pau. 1. Corint. 13. & Matth. 21. Sexta talem consuetudinem, atq; remediũ perpetuæ ipsius vniformis experientiæ ratio firmat cum sic ab euentu etiam Propheta Dei cognoscatur, atque Dei eloquium Deut. 18. & 1. Reg. 9. & 10.

Ex quibus concludo consuetudinem prædictam nec ratione, nec authoritate carere. Saluo semper S. M. Eccl. inerrabili iudicio, Præsenti exarata consultatione innotuit mihi Bartholomæi Cassanei consiliũ primum, quo idem probat ad plura pomposè diffusus. De aliis remediis ab exemplo Romanorum agit Menoch. trac. recup. poss. remed. 12. num. 37. & Magon. decis. Floren. 67. num. 12.

Schenardus.

ARGVMENTVM.

De citatione, & prouocatione ad Diuinum Iudicium, vulgò ad Vallem Iosaphat nuncupatum.

CONS. XXX.

Initium Sapientiæ est timor Domini.

IO. Antonius de Zucha, putans ad supplicium iniustè conduci, volebat Iudices ad diuinum iuditium, ad Vallem Iosaphat, vulgo dictum, p̃scripto comparendi termino, appellatione prouocare, cuius propositum illi irridebant, qui non nisi credunt mittentes digitos in fissuram clauorum; Ego quem aliqui requirebant aliquid in medium proferre, affirmabam in dubio dolendas Iudicum vices, quorum rationes, authoritates, & exempla periculum ostendunt. Ratio primum quæ nobis sacræ Historiæ obseruatione insinuatur, huiusmodi diuini iudicij implorationes receptas, quarum illa prior occurrit quæ de Abimelech, & Sichemitis ad imprecationem Ioathan legitur, 9. Iudic. De Nuntiis Regis Ochoziæ ad inuocationem Eliæ legitur 4. Reg. cap. 1. Elisei iniuriam diuino per eum postulato iudicio vendicatam: Susanam a supplicio huiusmodi ad Deum prouocatione ereptam, Dan. 5. Sic Moysen a Dathan. & Abiron calumnia iustificauit num. 16. Saul ad Deum clamante: Deus da iudicium, vnum criminis. Reum detexit alios purgauit, 1. Reg. 14. & Iosue, 7. pluribusque aliis ratio præsens probationibus confirmatur, tota causa 2. q. 4. & relatis per Sigisb. in Chron. anno 870. atque de Monomachiæ, ignis, ferri, candentis, aquæ calidæ, vel frigidæ periculo, & purgatione traditis per Mart. del rio disquis. magic. lib. 4. cap. 4. q. 4. Deus .n. de Cœlo prospicit, vt gemitus compeditorum audiant Psal. 101. Cuius iustitiæ supplementum innuens Spiritus sanctus sapientis ore dicebat: Si videris calumnias egenorum, & violenta iudicia, & subuerti iustitiam in prouincia, non mireris super hoc negocio, quia excelso excelsior est alius, & super hos eminentiores sunt alij, & insuper vniuersæ terræ Rex imperat seruienti Eccles. 5. Ad quẽ ideo pro omni Saulis, & inimicorum iniquè persequentium interitu, & exitio Propheta confugit Psal. 108. & alibi, vt causam suam Deus ipse iudicaret obnixè rogabat Psal. 25. & 42. Ex quibus concludimus ad Diuini Tribunalis iudicium prouocationem ratione probari, quod etiam contra Saul alibi Dauid implorabat, 1. Reg. 24. & contra Abraham vxor Sara Gen. 16.

His accedit eorum authoritas, quorum testimonio, aliquibus interuenientibus requisitis, huiusmodi appellatio, vel citatio probatur vt Feuerd. in caput Hester decimumtertium libri 4. Io. Bab. Terz. toto supremi remedii Dialogo Mart. del Rio disq.

disq. magi. lib. 4. cap. 4. quæst. 3. sect. 1. Multorum verò exempla, quos opportuit statuta die Iudicio Dei moriendo sistere leguntur allegato Dial. fol. 9. & 13. & allegata sect. prima magicarum disquis. ex proprio eorum testimonio, & Tracagn. hist. lib. 15. Petri Messiæ Siluæ par. 3. ca. 21. Ionæ Abbatis in Vita S. Eustachij mense Martio, ac demum ex variis Britanicis, Hispanis, & Germanis scriptoribus, & aliorum copia iniustis iudicibus, impiisque oppressoribus magnus valde timor incutitur.

Sed videndum est quomodo intelligantur iura Cæsarea aduersari, quibus talis territio tamquam superstitiosa prohibetur, vt per Clar. eius pract. crim. quæst. 83. vers. puniuntur, & Boss. in tit. de extraord. crim. num. 9. per tex. in l. si quis aliquid, ff. de penis.

Quæ necesse est de abusu non legitimo vsu intelligantur cum diuini iudicij, vsus ad illudque scripturis passim recursus, & reclamatio probetur etiam Iob cap. 12. Exod. 22. & Eccles. 4. Nec ad superstitionem pertinet quod quid voce, vel scriptis agatur, quòdq; Dei iudicium postuletur ad tempus, quodque etiam anima ibi iudicio sistat, vbi vniuersale iudicium expectatur siue in Valle Iosaphat, iuxta illud Ioel. Congregabo omnes gentes, & deducam eas in Vallem Iosaphat, & ibi disceptabo cum eis, siue in Monte Oliueto, cui Vallis adiacet, & vnde in Cœlum Christus ascendit, iuxta illud Lucæ: Iesus sic veniet vt eum vidistis euntem in Cœlum, Actis Apost. 1. De quorum alterutro loco habetur per Sotum in 4. sent. dist. 48. quæst. 1. art. 4. Thomam tertia par. q. 89. art. 4. & per Magist. senten. in 4. dist. 48. & alios.

Hæc autem puto in legitimi vsus ratione versari. Primum quod grauis sit iniuria, qua tota ferè ponatur humana oppressi in discrimine salus, seu vitæ, honoris, vel fortunæ bonum. Secundum, quod salutis spem omnino humani auxilij impossibilitas excludat, quibus prius vti Matthæi capite decimo octauo monemur: quibus requisitis si citatio, vel appellatio caret, ius ciuile seruetur. Tertium quod prouocantem nullus rancor, nullumque odium vrgeat, vel vindictæ desiderium, quoniam Deus corda non exaudit reprehensione digna, de quibus Ioann. Epist. 1. cap. 3. dicebat: Charissimi, si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum, & quicquid petierimus, accipiemus ab eo: Quartum quod qui prouocat prius benè probet seipsum, studeatque prius sua integro pœnitentiæ Sacramento reētè peccata expiari, quoniam scimus quod peccatores Deus non exaudit Ioan. 9. Vltimum quod nil hæsitans iudicium postulet in fide, quoniam qui hæsitat nil accipit a Domino, Iac. c. 1. Et nunc Reges, Iudices, Virique potentes, intelligite, erudimini qui iudicatis terram, seruite Domino in timore Psal. 2. Aliter radix vestra sicut fauilla erit, Isai. 5. Et sicut puluis, quem proiicit ventus a facie terræ, Psalm. 1. Huncque tandem mei ad totum mundum credo sermonis esse finem, Quem velit Deus in sanguine Iesu, eiusq; ouilis, & pastoris vnitate, inq; radice charitatis facere saluum; Cui Deo sit omnis laus, honor, & gloria in sæcula sæculorum. Amen. Et cuius laudes psallere anima mea sempiternum munus obtineat in Cœlestibus Choris.

Schenardus.

FINIS.

INDEX LOCVPLETISSIMVS HVIVS SECVNDI LIBRI,

Omnium eorum præcipuè notatu dignorum,

Quæ in omnibus Consilijs, siue Responsis Io. Francisci Schenardi I. C. E. superfluis, minusq; necessariis reiectis continentur.

INDEX.

mentum

D

L

Locus

R

Statutum

INDEX.

REGISTRVM.

✠ A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V. a b c d.

✠ A B C D E F G.

Omnes ſunt quaterniones, præter ✠ Primi Libri, & F & G Secundi, qui ſunt terniones. P & V Primi, & ✠ Secundi ſunt duerniones; & d in fine Primi eſt ſimplex.

Errata huius Secundi Libri corrigenda, vt infra.

Pag. 9. ſub num. 48. ius	lege nis.
num. 53. reſtitutioni	reſtitutione
num. 60. correctionis	correctiones
Pag. 11. ſub num. 74. purificatis,	parificatis
num. 75. purificatis	parificatis
Pag. 14. num. 100. bonus animus	bonum animum
num. 104. conuincatur	conuincantur
Pag. 17. num. 160. φ	&
Pag. 18. num. 167. indicijq;	iudicijq;
num. eodem earum	eas
num. eodem inuentu	conuentu
num. 168. abſolutis	abſoluti
Pag. 25. nu. 26. acquiſitis	requiſitis
Pag. 28. nu. 63. mitantur	nitantur
Pag. 29. num. 69. ipſis	ipſius
num. eodem uinci	unici
Pag. 43. num. 6. iure	iura
num. 7. Thimedicis	Thimepicis
num. eodem quò	quæ
Pag. 44. nu. 12. habeat	habent
num. 13. voluntatem	voluntariam
Pag. 47. ante nu. 1. argumentum	argumento
Pag. 49. num. 2. vel	vol.
Pag. 50. nu. 18. emanant	emanant ad
Pag. 51. nu. 19. fuiſſe	feciſſe
Pag. 52. num. 5. meritò	marito
Pag. 59. num. 3. poſitum	poſito
Pag. 70. num. 44. diſpoſitione	depoſitione
Pag. 71. num. 6. Bur.	Bar.
Pag. 72. ante nu. 1. indiuiſio	indiuiſo
Pag. 74. nu. 5. pluris	plures
num. eodem hæradès	hæredes,
Pag. 79 pr. columna dubitan.	dubitari
In eadem demonſtrauit	demonſtraret
num. 1. legati	legari
num. eodem iur.	uir.
Pag. 87. col. 2. Ver. 3. ſubietus	ſubiectus.
Pag. 88. col. 2. audiant	audiat

Si quid aliud pauci, vel nulli momenti corrigendum eſt, recto legentis iudicio remittitur.